

גלייזן חג מוגדל

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל גובע מקור חכמה

אבקה

כס"ד | גלייזן | ניסן תשפ"ד | ירחון חסידי ברסלב

וקרבתנו לעבודתך
מבט לעולמם של חסידיו ברסלב בפולין של מעלה במכתבו של הקדוש ר' אהרן לייב ציגלמאן

ונתן לנו את התורה
פרק נוסף על מאמצי ההדפסה הכבדים של החסיד ר' שמואל הרב"ש בדרך להצלת סגני ראב"ג

אלמלא הוציאנו משם
נכדו של החסיד ר' חייאל גרינולד מספר על הרגעים במעלית הזאת שהחזירו אותו לדרכו של סבא

שומרים הפקר לשירך
שורת עובדות ותנאים מאידים בעלתי ידועים על חייך המופלאים של העבד הר' שמואל שפירא

כי אני עבדך
תנאור משובב לב על התקרבותו הסדלכות חוץ של ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין מאת נכדו הבינו הרה"ח ר' יהושע דרוק

היתה לראש פינה
שיחת חג בדרום אמריקה בין מליארדי גויים מתנוצצת שלדבנו של הרבי בבית הכנסת אומרה שבביאנוס איס // ראיין חג מיוחד וגם: העלייה לארץ ישראל למרות כל הקשיים

ובמזרא גדול
אצל התלמיד הגדול שיחה חדשה של הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר לקראת ימי החירות // דיבור של הרבי

תקווה בכח השלא כסדר
שיחת חג מיוחדת עם הרה"ח ר' שאול סירוטה על מהותם של הימים והלקה לכל החיים // אור הצפון

שלא שינוי לבושם - מדור חדש! שיחת חברים של התחדשות במנהגים הוותיקים // ברסלב בפשוטו

ד"ר ע"י
 מערכת אבקשה
 טל': 02-539-6363
 פקס: 077-318-0237

©
 כל הזכויות שמורות.
 העתקת קטעי מאמרים,
 או תמונות, אך ורק
 באישור בכתב מהמערכת.

הגליון מודפס ע"י מ.א. הפקות
 דפוס - כל סוגי ההדפסות
 במחירים זולים
 לקבלת הצעת מחיר משתלמת
 במיוחד פנו לטלפון
 052-7631367

עיצוב גרפי ועריכה גרפית
EBLUM

ייעוץ שיווקי:
 דוד קניג קמפנינים

32 **יהי בחצי הלילה**
 נבדו של ר' אלעזר מרדכי רובינשטיין מתאר מזווית יחודית את חייו ופעלו של סבו הגדול

40 **בארגונינו בוערת אש**
 על חיים ברסלבאים תוססים בקהילת אומרה סאטם איים מרחק עשרים שעות טיסה מארץ הקודש

32 **הסיד של אכנת**
 שבבי אור מאישינות רבת העתים של החסיד ר' שמואל שפירא מעוררים ומחזקים

28 **הכל יחדו כל כוכבי אור**
 הפרק המשך על פעולותיו הכבירות של החסיד ר' שמואל חורבין להצלת כתבי ראבר"ג

18 **הרגע ה (כמעט) אחרון**
 ר' משה וינרמן חזר לדגוי האימח במעלית התקעה שהתחילו פרק חדש בחיילקראת ימי הפרים הקדושים

כאן מתחדשים! מוקד ברסלב
02.999.3.148
 חזשונ | ראזגונת | שיעורים
 קו איחור חסידי ברסלב לשעבר

עסק ההדפסה
 02.560.7387

56 **עסק ההדפסה**
 מסתב חדש של ר' אהרן לייב ציגלמאן די"ד מספק הצעה לתהלוכות חי החסידים בפולין של מעלה

18 **את שאהבה נפשי**
 התקדבותו של הר"ר יעקב יוסף ולדשיין די"ו

38 **ברסלב'ד כפשוטו!**
 'שלא שני לבישם סוד המלבושים במבט ברסלבאי

54 **לעושה נפלאות**
 די וואנדרעליכע רעטנג פון רבי נתן בארסקי זצ"ל

54 **ילדי שעשועים**
 התבודדות של ישראלקה - מאמר הנגבה המסתורית - ספור דומינו - שכל שעשוענים

מדורים מלאי דעת מאזדה:

04 **במזרח גדול**
 שוחה חדשה של הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר פגרות קדושת הפכה

06 **ליל האמונה**
 שידת חג מיוחדת עם הרה"ח ר' שאול סרוטת

10 **להשקות אילנות**
 על החיבורות המיוחדות לחוות בניעם

10 **נקודת המקום**
 חסידי ברסלב בעפולה

לתרומות ושותפות בבית אבקשה פנו עוד היום:
 בארץ ישראל
 02-6237686
 בארצות הברית
 845-650-9368

אם אתם שותפים ומכל סיבה שודא לא קבלתם את הגליון לביתכם נא השאירו הודעה בנוספר 026237686 שלוחה 3

הזכות להצאת מהגלות

לכשורתו של משה הגואל, ולכרות איתו יתברך ברית נצח. כמו לכל שאלה בעולם, גם לקושיה יסודית זו נדרש התלמיד הגדול, ואת סודה של בשורת הגאולה הוא מיטב לבאר לעם סגולה, לאותם יהלומים שהוכתמו בבוץ של תאוות וצרות. בכמה הלכות שונות העוסקות בענייניו של חג החירות הוא יורד למעמקיה של מבוכה זו כשבכל פעם תשובתה בצידה.

***

הרי משה רבינו עצמו, כותב רבי נתן (פסח הלכה ג), גם הוא שאל את ה' יתברך שאלה דומה, באיזה זכות יצאו ישראל מעבדות לחירות. וה' השיבו: "בהוציאך את העם ממצרים - תעבדון את האלקים על ההר הזה", למרות שעדיין לא קיבלו ישראל את התורה בפועל! כי בכח הצדיקים המעוררים בתפילותיהם רחמים גדולים אצלו יתברך מתגלה סוד נורא, שנקרא 'תורה בכח'. שלמרות שהאדם לא זכה עדיין להתקרב כדבעי, והתורה איננה אצלו בבחינת 'תורה בפועל' אלא רק 'בכח', אבל בעצם העובדה שהוא משתוקק לכך וכל מגמתו ורצונו הוא לזכות לקיים את התורה, בכח הרצון הזה מאיר על האדם רוח חיים שמעוררת אותו לאנחה קדושה ושוברת את צינור הרשע עד לשחרורו המהיר וגאולתו השלמה. באותה 'רוח חיים' טמונה כל חיותו של האדם, ואם הוא לא זוכה להאמין בצדיק שמגלה ומזרים לו את אותה חיות וחיוניות, הוא באמת מסתבך בקושייה ונופל למכת חושך שקוטלת אותו סופית. אכן רק בזכות הצדיקים, ספריהם, תלמידיהם ועצותיהם הקדושות יש לנו סיכוי לצאת מבור הכלא ולטעום טעם של חירות אמיתית.

***

בדפים הבאים לפניכם, תוכלו להתחבר במעט לרוחם וחיותם של אנשי הצדיק שלא התייאשו מבשורת השחרור. אנשי רוח בגוף גשמי שחתרו כל ימיהם אחר הידיעה כי 'בוודאי ישנו' בעולם רוח חיים שתקרב אותם לה' מכל מצב. מסמטאותיה של ירושלים העתיקה, ביתם ומכורתם של עובדי ה' בכל לב ונפש, עובר דרך בנייני משרדים בקופנהגן הרחוקה, עד לב יבשת אמריקה הדרומית, הצד השווה שבכולם הוא אחד, רוחו של הצדיק הגדול שגם בתוך מציאות של עולם הזה חומרי כל כך, מיטיב להנחיל לאנשיו את הכח להחזיק מעמד, ולהאמין שבזכות התורה שבכח הנעלמת כל כך נזכה לגאולה אמיתית במהרה. ■

רעש והמולה בין מלאכי מרום. אל שערי שמים עולות זעקותיהם ואנחותיהם של כלל ישראל שנאנק תחת גלות מצרים, נרדפים, נרמסים ומושפלים עד עפר.

'ארבע מאות שנה... ואחרי כן יצאו' אמר הקב"ה לאברהם אבינו בברית בין-הבתרים. אך מחמת קושי השיעבוד וזוהמת מצרים, ערות הארץ, הגיעה האומה הנבחרת מכל בני עולם לעברי פי פחת, רגע קט לפני שער החמישים של הטומאה, שבו כבר לא יהיה את מי לגאול... הם מתחננים להינצל מהר. עוד רגע ואין עם מי לדבר.

אך בעוד היהודים נמצאים במצוקה שכזו, מתעוררת בעיה קשה, שמאיימת על יציאתם לחירות ועל עתידם לדורות. שכן כפי הידוע, כשאדם עובר עבירות גם מדת החסד מסתלקת מעליו, והרע מתגבר עליו עוד ועוד ומכשיל אותו יותר ויותר, וכפי שאכן אירע לכלל ישראל שם במשך שנים רבות, ואם כן כיצד יצאו משיעבוד אימים זה, כיצד יוכלו לשבור מעליהם כבלי ברזל המתגברים עליהם עוד ועוד? מה יעצור את הגלגל מללכת לאיבוד לגמרי ח'?

***

תמיהה זו לא זרה היא לנו. בחיי היומיום היא צפה פעם אחר פעם, קולה כקול לחשם של חרטומי מצרים. תמיד באה היא לאחר הנפילה הכואבת, מסבירה בהגיון צלול מדוע העבירה שאליה נפלנו היא רק תחילתה של שרשרת נפילות שסופה לא נראה באופק. וההסבר נוקב וצורם: הרי אם קודם לנפילה לא הצלחת להתמודד, כעת שאתה חלש עוד יותר מוכנע ושפל, איך תקח כח לצאת מכאן אי פעם!

יתר מכך, בפסוקי התורה הק' כאשר היא מתארת את סיפור יציאת מצרים, אנו מוצאים ברמז, בין המילים, את אחת הטרגדיות הנוראיות ביותר שקרו לעם ישראל. על הפסוק 'חמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים' מביא רש"י כי רק אחד מתוך חמשה יצאו ממצרים! השאר נפלו שדודים לגזירת העבדות, העדיפו להתייאש ולוותר מאשר לצפות לנס למעלה מדרך הטבע.

מאחר ואנו נזכרים בדברי חכמינו ז"ל: 'חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים', שומה עלינו לחתור ולחפש באוצרות הגאולה של הצדיקים האמיתיים, מהו סודם של אלה שכן זכו לצאת ממצרים, שהצליחו לשבור מסורת עבדות משפחתית של כעשרה דורות, ובחרו להאמין

אכן רק בזכות
הצדיקים,
ספריהם,
תלמידיהם
ועצותיהם
הקדושות יש
לנו סיכוי לצאת
מבור הכלא
ולטעום טעם
של חירות
אמיתית.

אני ולא מלאך

לקראת ימי החידות הממושמשים ובאים עלינו לשיחת חג מיוחדת עם הרה"ח ד' שאול סידוטה שליט"א

איך להתחזק גם כשמבחוץ תשכל חרב ומחדדים אימה? ♦ כיצד אפשר להכניס את אור האמונה לתוככי הלב גם במצבי חושך וגלות? ♦ אם לא זוכים להרגיש את האלוהות בעת אחיזת המצה, כיצד יש לנהוג? ♦ ומדוע סוד אודו של ליל הסדר מכוּנה 'שלא כסדר'? ♦ אני ולא מלאך

שלח לאדם יראה כוון, היא כדי שהיהודי יתעורר ויתבונן מיהו המיירא הגורם ליראה זו ויתקרב אליו. ברור ופשוט שהמיירא הוא לא הזאב או הליסטים, כי אם הש"ת בעצמו, שמירא את האדם כי הוא חפץ בהתקרבותו ושיבו של האדם אליו. לא בכדי נלחם עמלק עד חורמה במידת היראה, ועיקר מלחמתו מתמקדת בהפרדת היראה מהמיירא.

זה לא הכטב"ם – זה אני!...

בימים האחרונים היינו עדים למחזה אימה כאשר מאות מינים של כלי משחית, טילים וכלי טיס היו בדרכם לארץ הקודש, ה' ירחם. רבים מצאו עצמם משותקים בפחד מצמית: מה יהיה? האם והיכן הם יתפוצצו חלילה?

אך האמת שיהודי מאמין, כאשר נתקף בפחד, אמור להחדיר ללבו הבנה ברורה אחת: הש"ת שלח אותם

לעורר עצמנו ל'מיירא'

שאלה: במהלך התקופה האחרונה ובמיוחד בימים האחרונים, היינו נתונים לרגעי אימה וחרדה בחסות המלחמה השוררת בארץ הקודש. כמדומה שבכל לב יהודי נע לפחות שריר קטן בעקבות הפחד הגדול. כיצד נוכל אף בתוך מצבים קשים אלו להתחבר למשמעות החודש הקדוש שבו אנו שרויים, ולהתחזק לקראת חג האמונה? איך נזכה להצית בתוכנו את אש האמונה, בתוך הגלות החשוכה?

הבה נעסוק בידיעה ברורה ופשוטה, ככל שנזכה להחדירה לתוכנו - בוודאי נחיה חיים אחרים בכל מצב ושעה: רבינו הקדוש כותב ששורש המועדים הוא ביטול חכמת הטבע, וכך מגלים את הרצונות ובעקבותיהם זוכים ליראה דקדושה. אם כך, מטרת החגים והמועדים היא להחדיר אל הלב יראה טהורה. פעמים נופלים על אדם יראות נפולות, כגון פחד ומורא מחיות רעות או ליסטים. המטרה שה' יתברך

משה רבינו הוא הדעת של יראה (תמיד הדעת מחברת בין הגבורות לחסדים). בלי כוחו של צדיק האמת, אפשר לעמוד מול כל המכות, לראות את הישועות הגדולות ביותר - ועדיין לרצות להישאר בתוך הגלות!

לכך עלינו להתפלל הרבה, שנזכה לדבוק בעצות הצדיק, להתיישב היטב בדעתנו ולהבין: מי מדבר אלינו בכל המצב הזה? מה מטרתו וכיצד נוכל להתקרב אליו עוד ועוד?

הדבר הנכון הוא להתרגל להביט תמיד אל השורש, מי עומד מאחורי היראה. ללכת הישר למקור: השי"ת שלח איום והסיר אותו? בוודאי רצונו לקרוא לנו בזאת: "אהבתי אתכם", שובו אליי.

את הבהירות הזו הביא רבינו לעולם, ואכן כאשר מעלעלים בין דפי חייו של רבי נתן, ניתן לראות כיצד בכל סוגי המצבים, אפילו בעתות צרה נוראיים, תמיד הוא ראה רק את העומד מאחור ואת כוונתו לקרב ולא לרחק.

ללא קשר להרגשות, המציאות מוכיחה: אין קרוב ממך!

שאלה: רבינו הק' הפליג רבות בקדושת המצה, ואף התבטא ש'כאשר אוחזים מצה ביד, זוכים כביכול לאחוז אלוקות ביד'. האם יש לכך משמעות עבורנו למעשה, למרות שאיננו זוכים לחוש בכך?

תכלית המצוות היא האחדות עם השי"ת, מלשון 'צוותא'. כשם שהגמרא כותבת: "לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו, שנאמר: בקרבך קדוש". והפירוש הוא שיש להרגיש כאילו השי"ת נמצא בתוכו ממש כביכול, זו האחדות הראויה.

בליל הסדר מתגלית האמת לכל יהודי ויהודי: 'האמת שיש לי קשר אדוק וקרוב עד למאוד עם הבורא יתברך, והראיה שאני זוכה כעת לאחוז מצה בידי, אין קרבה גדולה מזו! אם אמנם עדיין חוששני שרחוק אני - אבל המציאות שידיי מחזיקות כעת מצה, מוכיחה שקרוב אני בקירבה עזה! המצה מעידה עליי כאלף עדים, בלי כל קשר האם אני מרגיש או לא מרגיש: מדוע אתה מסתפק האם קרוב אתה או רחוק - אין קרוב ממך!

אמנם, יש לזכור שתמיד הדיבור של ההתקרבות עליו להיות בבחינת 'שלום לרחוק ולקרוב'. כלומר, אמנם מצד המעשים יתכן שהיהודי רחוק ואינו מצדיק באמת קירבה כה ברורה - אך השי"ת ברחמנותו העצומה יורד כביכול לכל המקומות הנמוכים ביותר ונמצא שם עם היהודי בכל רגע ורגע, והוא בוחר מצדו לגלות קרבה גדולה שכזו! אף אם איננו ראוים לכך מצד הדין, השי"ת העניק לנו זכות עצומה לאחוז את אלוקותו כביכול בידינו!

עלינו להחזיר זאת אל תוכנו ולהפנים: הקב"ה בוחר בנו ואוהב אותנו!

מעתה מובנים היטב דברי רבי נתן (בהלכות שילוח הקן הלכה ד), ש'עיקר תחילת התקרבות ישראל לאביהם שבשמים הוא בפסח'. כיוון שהמצה מביאה תקווה גדולה לכל יהודי בכל עת

אליי, מדוע? מה רצונו אומר לי באמצעות התרחשות זו? הקב"ה מדבר עמנו על ידי מקרה זה, קורא לנו בקריאה סמויה-גלויה: 'זה לא הכטב"ם, גם לא האויבים או הטילים - זה אני!... עושה ופועל הכל בכדי לעורר אתכם שתאמינו בי ותתקרבו אליי!'

אם האדם נופל למלכות הדמיונות והפחדים, אזי 'היראה' מתרחקת מ'המיירא' ומשתייכת עתה לפחדים והדמיונות. באופן זה מעניקים חלילה תוקף ל'דינים', שכן במדת היראה ישנם דינים שצריך להמתיק אותם, ואם אין ממתיקים אותם כראוי - מתמסרים אליהם וכך מעניקים להם חלילה כוח ועוצמה לבצע את זממם. גם ברוחניות, כאשר לא זוכים להעלות את היראה למקומה הנכון - משתייכים למלכות זרה, ונכנסים לסבל ופחדים שעלולים להביא את האדם עד כדי כפירה גמורה.

לעומת זאת, כאשר יהודי זוכה להבין את משמעות היראה ומטרתה - הוא מגלה עומק רב ומשמעות מרגשת ביראה הקדושה; לא נקמה או אכזריות יש כאן, כי אם קריאה של חיבה של השי"ת ליהודי: 'אני חפץ בך, ולכן עושה הכל כדי לעורר אותך לשוב אליי!...'

ככל שמעמיקים בנקודה זו, מפנימים שתחת כל ההתרחשויות המסעירות שעוברות בעולם, יהיו אשר יהיו, עומד מיירא רחום שגורם לכך, והכל כדי שגרים אליו לב ועיניים ונבין שהוא המיירא ולא אחר, כך נזכה להמתיק את הדינים ולהתקרב אליו.

החירות האמתית

זו לשון רבי נתן (בהלכות בכור בהמה טהורה הלכה ד): 'פי כל המפוזת וה'יסורין ש'הביא הקדוש ברוך הוא על המצרים, הכל היה מ'בחינת יראות הנפולות ש'משם כל הצרות וה'דינים רחמנא לצלן. וה' יתברך שולח על האדם פ'חיים של יסורים ומכות וכ'יצא, כ'די ש'יתבונן על י'די זה א'ליו יתברך!'

הנה כבר ידוע שכל המכות שהקב"ה הפליא בפרעה ובמצרים - בכולן הייתה מטרה עקיפה להשפיע על העולם כולו את מידת היראה, ובמיוחד על עם ישראל.

בליל הסדר, כאשר זוכים לשבת ולקרוא את ההגדה, יש שיתמהו מפני מה עוסקים בעשרת המכות הקשות דווקא בלילה מיוחד זה, שכולו גאולה וחירות? אך האמת היא שאין חירות גדולה מההבנה שהשי"ת אינו מוותר עלינו ומתעקש לחולל נסתרות בעולם עד שובנו אליו.

רבינו הק' כותב בתורה ד' תניינא העוסקת בין היתר בעניין היראה שה'יראה היא כלי ה'חסד', כלומר, היראה איננה 'דין' לשם ענישה או משהו כזה, אלא היא מיועדת להיות כלי שבאמצעותו ישפיע עלינו ה' את חסדיו. ואכן, באמצעות ה'יהודי מבין את עוצם תשוקת החיבור והקשר של השי"ת לעם ישראל. כאשר פרעה קיבל את המכות, הוא שמע בהן קריאה: 'איני חפץ בך', היהודים שמעו: 'אני רוצה אותך!'

היהודים שלא זכו לצאת ממצרים - היו אלו שלא רצו ללכת אחרי משה רבינו והעדיפו להישאר. ויש להבין מדוע לא רצו לצאת, והרי הם ראו עין בעין את הנפלאות העצומים שעשה השי"ת!! התשובה היא שהיה חסר להם רצונות, וזה מחמת היראות הנפולות.

מאפילה לאורה במהרה, אך בכל מצב ה' יתברך עמנו, הנהגתו היא 'שלא כסדר', הוא עמנו גם אם מצד שורת הדין איננו ראויים לכך! 'במורא גדול - זו גילוי שכינה'. את האור הזה עלינו לגלות ולהמשיך לכל ימות השנה. פסח אינו תם באסרו חג - הוא ילווה אותנו לכל השנה. בכל עת נדע ונזכור: יש בעולם גם הנהגת שלא כסדר. השי"ת מצדו מוכן ומזומן וחפץ בכל עת ובכל מקום להציל אותנו!

היציאה ממצרים היא 'שלא כסדר'

רבי נתן מביא שכשם שהשי"ת נוהג רבות בהנהגת 'שלא כסדר', אף אנו יכולים לדבוק בה. דוגמא מיטבית לכך יכולים לראות במידת התשובה, פעמים אדם חושש לצעוד קדימה, פוחד שלא יצליח לעמוד ולהישאר בקדושה. אך האמת היא שיש ללכת 'שלא כסדר', לדלג על השאלות והחששות, לצאת מהמצרים תכף ומיד וה' כבר יעשה את שלו. כאשר עם ישראל יצאו ממצרים היה זה 'שלא כסדר', לא שאלו וחשבו מה יהיה במדבר, כיצד יחצו את הים וכו' - פשוט יצאו מהגלות. בתחילת התשובה אין לעסוק יתר על המידה במחשבות ודאגות. היציאה ממצרים היא 'שלא כסדר'.

"היגו שלא הסתכלו על המים השוטפים מים הזידונים בחינת מצולת ים, שהם הבלבולות והרהורים הרעים והמחשבות רבות המבלבלות אותם בעבודתם, ובפרט בתפלתם, רק קפצו לתוך המצולת ים והלכו לבטח דרךם ועסקו בעבודתם בתורה ותפלה וכו', בתוך התגברות שאון גלי הים שהם המחשבות והבלבולות ולא הסתכלו לאחוריהם כלל, רק עשו את שלהם. ובדאי כל מה שהתגברו לבלי להסתכל עליהם ולילף בתוכם, בודאי התגברו המצולות ים כנגדם יותר ויותר, כמו שני אנשים הנלקחים זה עם זה. אבל ישראל עם קדוש לא הסתכלו על כל זה, וקימו עצה הנ"ל להתחזק לבלי להסתכל עליהם כלל, רק לילף דרךם הקדש בתוכם בתוך שטיפת הים עד שבאו עד חטמם, ואז פשרה ה' יתברך חזק לבבם שאינם מניחים עבודתם בשום בלבול שפעולם, אזי חמל עליהם ונקע הים מפניהם ויבואו בני ישראל בתוך הים בפישה" (ליקוטי הלכות שילוח הקן הלכה ד).

גם בגלות שלנו - הגאולה בוא תבוא!

שאלה: 'בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים', כיצד נוכל להרגיש באמת את השמחה של יציאת מצרים? ומה אומר לנו במצב שלנו סוד הנס של הגאולה?
הרגשת הלב היא מתנה שה' יתברך שולח מפעם לפעם. אך עיקר המצווה היא 'לזכור' את יציאת מצרים. הכוונה לראות את עצמו היא, שעלינו להעתיק וללמוד מהגאולה שהייתה ביציאת מצרים - גלות שלנו כהיום, הן הגלות הכללית והן הגלות הפרטית שעוברת על הנפש.

ומצב: יש לכל יהודי שייכות חזקה עם ה', הוא רוצה בנו ולכן הורה שנאלץ מצה בפסח. ה' יתברך איתנו עמנו ואצלנו! חשוב לזכור שכל זאת אינו תלוי כלל בהרגשת הלב - זו מציאות ברורה המתרחשת בליל הסדר, ומעידה על הקרבה התמידית השוררת ביננו להשי"ת בכל מהלך ימות השנה. אכן, ברגעים קדושים אלו, שבהם מתגלה הקרבה האמתית והתמידית, ראוי מאוד לנצל אותם לדבר דיבורי תפילה ובקשה שנזכה תמיד להיות קרובים ולזכור זאת בכל מצב.

גם במצרים: הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מוציא אותנו משם!

שאלה: מה המשמעות שהאור שמתגלה בליל הסדר נקרא 'שלא כסדר', וכיצד נוכל אף אנו להמשיכו עלינו?
בליל פסח כלל ישראל לא היו ראויים לגאולה וה' יתברך נגלה עליהם שלא כפי המגיע להם במצבם וגאל אותם לפני משורת הדין, לא לפי סדר ההנהגה המקובל שנקרא 'כסדר' - לפי סדר ההשפעות, אלא 'שלא כסדר'.
הנהגת 'שלא כסדר' באה לומר דבר אחד: יש כאן הזדמנות אדירה לבקש ולהתחנן, הדלת פתוחה. כעת הזמן. יש כאן מצב שאינו כפי הסדר המקובל. זוהי הנהגה של 'שלא כסדר'.
הצעקה של פסח היא 'שלא כסדר'. שלא לפי צורת התנהגותו של היהודי, והאם הוא נקי וטהור או חלילה רחוק מכך - אלא זעקה לכך שהקשר עם הקב"ה בנוי גם 'מעילא לתתא', ולמרות מצבו של היהודי - השי"ת איתו בכל עת ובכל מצב. יכול אדם להיות המלוכלך בעולם, שקוע כולו במ"ט שערי טומאה - אבל ה' יתברך ברחמנותו הרבה לא יעזוב אותנו, ויגלגל עימו שיזכה לשוב ולהתקרב אליו!
את זה אנו קוראים בהגדה: "ויציאנו ה' ממצרים - לא על ידי מלאך, ולא על ידי שרף, ולא על ידי שליח, אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו!"
זו הנקודה. בל יטעה יהודי לחשוב שרק הוא הנקודה המרכזית והיחידה בקשר שלו עם השי"ת. יש גם את הקב"ה, 'מעילא לתתא', והוא חפץ תמיד ביהודי, יהיה איך שיהיה, יסייע לו בכל מצב ויהיה עמו שם להשיבו אליו.

להמשיך את הנהגת 'שלא כסדר' לכל ימות השנה

לא בפסח בלבד יפה כוחה של הבנה זו - אלא אנו אמורים לקחת אותה עמנו לאורך כל ימות השנה והשגרה. הן פסח הוא הראש למועדים וממילא לכל ימות השנה, לכן ניקח עמנו את הידיעה: יש כוח עליון שמלווה אותנו באשר אנו שם. אף אם איננו זכאים וראויים לכך, אף אם שקועים אנו במ"ט שערי טומאה - אמנם עלינו לצאת

"ויאמינו בה" ובמשה עבדו". הראייה הגדולה ביותר שיהודי מוכרח להתקרב לצדיק, היא היהודים הרבים שראו את המכות (עד מכת חושך) - אך הם לא עשו עליהם שום רושם כלל, ואדרבא, הם לא רצו לצאת! לעומתם, היו שם יהודים שבערו באמונה עצומה שהנה הגאולה עומדת להגיע! ההסבר לכך הוא, שכאשר יהודי מחובר לצדיק הסתכלותו ברורה ונכונה.

וכשם שנודע מפי הרה"ק ר' בונים מפשיסחא: "וישמע יתרו - מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". ומפרש הרבי ר' בונים שכאשר יתרו ראה שגם לאחר קריעת ים סוף עדיין עמלק מסוגל להגיע - או אז הבין שמוכרחים את משה רבינו, חייבים צדיק אמת שיורה את הדרך הנכונה!

בלי הצדיק - לא יקום דבר

סוף דבר: עלינו לבקש ולהתפלל מהשי"ת שזנכה לבנות את הכלים הנכונים ולהידבק ולהיקשר לצדיק האמת, שהוא הכלי הראוי והנכון ביותר.

האמונה של אנשים רבים נסדקת משנה לשנה, שהרי עוד פסח חלף ועוד אחד... - אך זו טעות אומללה. שכן האמת היא הפוכה: הזוכים להידבק בצדיק האמת בכל שנה ושנה מגבירים את האמונה שבתוכם עוד ועוד!

אכן, בלי "ויקם משה את המשכן" - לא יקום דבר. לכן כה נחוץ ללמוד את תורות הצדיק שבספריו וכן לעסוק בשיחת חברים, ללמוד ואף להתפלל שזנכה להבין את מהות החג ולהיגאל ממצרינו. ■

עלינו להבין, היהודים במצרים חיו שם שנים רבות וארוכות, עשרה דורות!, חושך וגלות נוראה. היאוש היה כה עב, וכבר כה קשה היה להאמין לתקווה שעוד ייגאלו.

אך הכל התהפך ברגע אחד, מתוך פלא עצום, קשה לאמוד את המהירות והחיפזון שהדברים התרחשו, עד הרגע האחרון שלט פרעה בשיא העוצמה והרשעות. קשה מאוד היה להאמין שאכן הגאולה בפתח - אבל היא הגיעה. ועם ישראל יצא לחירות.

אנו בגלות. פעמים אדם חש כי הימים והשנים עוברים ומתארכים ומניין שתבוא הגאולה. לכאן בדיוק יש לנו ללמד את נפשנו שהגאולה בוא תבוא, ואף אם אין סימנים מקדימים - היא תבוא. עלינו לראות את עצמינו כאילו יצאנו ממצרים.

אף אם הגאולה נדמית כדבר רחוק ומנותק, גם אם היא נחשבת כהנהגה 'שלא כסדר' - היא תבוא! כמו הגאולה שנגאלו היהודים ממצרים - כך אנו נצא לחירות גדולה במהרה!

השי"ת ציווה עלינו לזכור בכל יום ויום את יציאת מצרים, להחזיר אל תוכנו שהגאולה תקרה, הנפלאות יתרחשו. אנו ניגאל. יש לנו להתעודד מעצם סיפור הנפלאות; כשם שאבותינו לא חלמו איך ומתי הישועה תגיע, והיא הגיעה - כך גם היא תפציע אל תוך מצבנו!

אנו נמצאים כעת בגלות, בתהליך של מצרים. בעיצומו של המהלך מגיע הצדיק וקורא: 'הולכים לצאת לחירות', אך אנו מוצאים תירוצים, מדחיקים, מרחיקים. אך רבינו הק' מתעקש שהגאולה כאן, אנו נגאל. עוד נראה נפלאות.

כמו שהם יצאו, ככה אנו נצא. חשוב לצייר זאת היטב. היו יהודים שם שהיו דבוקים ברע וזוהמה. אבל בסופו של דבר הם יצאו משם לחירות עולם, למציאות חדשה!

להכניס את הידיעה לתוכנו

זו הסגולה של חג הפסח. יש מציאות שהידיעה תקלט בתוכנו בעקבות כוחו של הזמן ומצוות היום, ולכן יש לנצל את הזמן עד למאוד. אין זה רק 'ידיעה' שאדם חייב לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים, ויש לספר ולדעת את הדבר - אלא, יש לנו ליישב אותה היטב על לבנו, "והשבת אל לבבך".

הכלים והמצמצומים הרבים (ביעור חמץ, זמן הביעור, קודם חצות, אחר חצות וכו') - כולם הם גילויי אלוקות שדרכם נוכל להשיג את האור הגדול! בכל פרט ופרט בלילה הגדול טמונים סודות גדולים ועצומים. אפשר אמנם לאכול מרור בחטף ולצאת ידי חובה - אך ניתן גם להבין שזהו כלי להשגת אלוקות!

כך גם בארבעת הכוסות, רבינו הק' כותב בתורה כ' שיעיקר הגלות הוא בדעת, וכאשר יש דעת יוצאים מהגלות ולכן שותים בליל הסדר ארבעה כוסות, כיוון שליין יש כוח של דעת. כאשר שותים את ארבעת הכוסות, אנו מלאי כמיהה וכיסופים לזכות לקבל דעת! אנו רוצים לזכות שכל הדברים שאנו שומעים ומקבלים - ייכנסו אל תוכנו והיו חלק בלתי נפרד מאתנו! כך עלינו לגשת אל החג.

כאשר מחוברים לצדיק - הסתכלות שונה

ר' אברהם ב"ר נחמן כותב שכשם שחולה נוסע לרופא גדול שמורה לו ליטול תרופה בשיעור ואופן מסוים, בוודאי שלא יקל ראש בהוראותיו - כך דברי רבינו הק', הרופא הגדול, אין להקל ראש בפרטים, כל מה שאמר - ידע שכך נצרך לנשמתנו ואין להתחכם כלל.

ובמורה גדול – זו גילויי שכינה

ביום טוב
זוכים להתגלות
אור הצדיק
וביטול הגדלות
♦ המורה
הגדול של
התלמיד הגדול
בוהרן"ת זיע"א
♦ דיבורים
נפלאים שנשא
החסיד ר' לוי
יצחק בנדר
ז"ל בחודש
ניסן תשל"ז
בהכנה לפסח
ומודפסים כעת
לראשונה

סגולה להינצל מגדלות

"כי אקח מועד אני מישרים אשפט" (ליקוטי מוהר"ן תורה קל"ה). אומר הרבי כך: "סגולה להינצל מגדלות". כפי הנראה מידת הגדלות היא מידה כזו, שכדי להינצל ממנה צריכים 'סגולות'. הגדלות היא מידה כזו שכדי להינצל ממנה צריך דבר שהוא ממש כמו סגולה, דבר שנשגב מבינת שכל אנושי. אמנם אין ספק שצריך להרבות בתפילה על זה, אך הרבי נותן לנו סגולה: "לכבד את הימים טובים, ולקבל יום טוב בשמחה ובהרחבת הלב כפי יכלתו"

ויש להבין מה הקשר בין יום-טוב לבין להינצל מגדלות? אומר הרבי כך: "כי משה רבנו, עליו השלום, על-ידי שזכה לארבעים ותשעה שיערי בינה, זכה להיות עניו מאד מכל האדם". בגלל שהוא זכה למ"ט שיערי בינה, וקיבל מח גבוה כל כך, לכן הוא זכה להיות עניו. ככל שהאדם זוכה ליותר שיערי בינה, כמו כן הוא יותר קרוב להשם יתברך, ומכיר יותר בגדולת השם יתברך, ומשיג יותר את השם יתברך, על ידי זה הוא עניו יותר, ומדוע יותר לקטנותו. מדוע האדם גדל? כל אחד שיש לו מעט בינה בקדקודו, ומי כבר מדבר ממ"ט שיערי בינה, איזה השגה היא זו! הכרה כזו בהשם יתברך! אדם כזה הוא אכן עניו מאד, כשהוא רואה גדלות כזו.

אומר הרבי: "יום-טוב הוא מוחין דאמא". בתורה ל' אומר הרבי: "אלה מועדי ה' - ראשי תבות אמ". אך בתורה זו (תורה קל"ה דגן) הרבי אינו מביא זאת. הימים טובים הם ה'אמא' שלנו, יום טוב זה הרי 'מוחין דאימא', ואימא זו בינה. כשמקבלים את היום טוב, מקבלים איזה בחינה של בינה, השגה גבוהה יותר בהשם יתברך - בינה! "ועל כן כשמקבל את היום-טוב, שהיא בינה, זוכה לענוה".

"כי יום טוב בגימטריא ס"ג עם ה' אותיות, כמוכא בכונות". יום טוב עולה במספר ע"ג, אלא שבשם ס"ג - אחד מהמילואים של שם יהוה [= י"ד ה"י וא"ו ה"י] - שם יש הרי עשר אותיות, והשם ס"ג עם ה' אותיות עולה במספר יום טוב, כי ביחד הם ע"ג.

"שהוא הפך גס רוח". ס"ג הוא ההפך מגס רוח, אלו אותם אותיות, וס"ג הוא ההפך מגס.

מכל זה אנו רואים את סודן של צירופי האותיות: פה יש סמ"ך וגימ"ל, ואילו תיבת גס' גם היא מצורפת מאותן אותיות סמ"ך וגימ"ל, אלא שזה ס"ג זה "גס", זה לעומת זה. יום טוב זה שם ס"ג, שהוא ההפך מגס רוח. האדם בעצמו בונה את הצירופי אותיות, לא מתווספים או נחסרים אותיות, אלא שהאדם כפי מעשיו כך הוא בונה את הצירופים. השם ס"ג הוא צירוף של האותיות גס.

"כי יום-טוב מבטל הגדלות, כי טבע הקטנות - שיתבטל לגבי הגדלות". אדם שידוע בלבו מרת נפשו, ומכיר את עצמו - על ידי זה הוא יכול להתבטל לפני הגדול ממנו.

מי שיש לו גדלות – אינו מתקורב לצדיק

"ועל כן כשמקרב לצדיק נבטל הגדלות, כי על-ידי אור הגדול של הצדיק - נבטל לגמרי". הוא בטל לגמרי. אדם שכאילו מקורב לצדיק ויש לו גדלות, האמת היא שאדם כזה אינו מקורב כלל וכלל, כי זה סימן שהוא אינו רואה את גדולת הצדיק, הוא אינו מרגיש כלל וכלל את גדלותו של הצדיק, שכן כיצד יכול להיות שיש לו גדלות בשעה שהוא רואה את אור הצדיק הגדול כל כך?! אלא ודאי שאינו רואה ואינו מרגיש, ולכן יש לו גדלות.

"והוא בחינת: ראוני נערים ונחבאו". הלא אלו הם דברי איוב: 'ראוני נערים ונחבאו'. מכאן רואים שאנשים קטנים בראותם אדם גדול במעלה מהם, הם נחבאים מפניו, הם מתביישים מפניו לכן הם נחבאים. אבל כל זה מתי? רק כשרואים, אולם אם לא רואים לא מתחבאים... "הינו על-ידי שראים פני הצדיק נחבאים הקטנים", כשרואים פני הצדיק נחבאים הקטנים, "כי הקטנות נתבטל לפני גדלות".

אומר הרבי: "ועקר כח קדשת יום-טוב הוא תלוי בצדיקים". ברוך ה' כעת מגיע יום טוב, צריך להתכונן לקבלו כראוי. רבי נתן נענה פעם ואמר: "הוצאות על יום טוב יהיה, אך כיצד זוכים לקחת את היום טוב בעצמו?". ברוך השם, כינו הכל, שהשם יעזור שנזכה ליום טוב כשר, גם זה דבר גדול, אולם היום טוב בעצמו זה הרי

את העצלנים ברגל" - הישיבה בבית בשמחה, מביאה שמחה לבני הבית - שגאמר: ושמחת בהגדל."

"והאמר רבי יצחק: חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, שגאמר: מדוע את הולכת וכו', עין שם היטב". אצל אלישע כתוב: 'לא הודש ולא שבת', הרי לנו ראייה, שהתלמיד צריך ללכת אל רבו 'בחודש', ביום טוב, 'בשבת', נמצא כי מחוייבים לראות פני רבו ברגל, אולם כשהרבי מתגורר בריחוק מקום, ולפעמים יש שהוא מתגורר במרחק של מאה פרסה ממקום מגורי התלמיד, כיצד אם כן יתיישבו שני המאמרים הללו? ואכן הגמרא מחלקת שם בין "אזיל ואתי ביומיה" - אחד שיכול לשוב למקומו באותו יום, כגון שהוא בתוך התחום - חייב להקביל פני רבו, ואילו "דלא אזיל ואתי ביומיה" שעליו נאמר "משבח אני את העצלנים ברגל". אך הרבי מגלה כאן עומק מיוחד בסוגיית הגמרא, ואומר כך: "כי אף שהוא ברחוק מאה פרסה מרבו ביום-טוב" - פרסה זה ארבע קילומטר, כלומר ארבע מאות קילומטר, כל כך הוא רחוק מרבו - "ולא אזיל ואתי ביומיה, על כל זה הוא מחייב להקביל פני רבו ברגל, היינו שיקיר פני רבו ברגל, היינו שיקבד את היום-טוב, ויקבל אור הגדול של יום-טוב, שהוא בחינת פני רבו!"

כשמקבלים את האור הגדול של יום טוב, זה נקרא 'פני רבו ברגל'. "כי עקר קדשת היום-טוב תלוי בצדיקים. וכשמקבל את היום-טוב הוא מקבל פני רבו ממש, ועל-די-זה נתבטל הגדלות, כי טבע הקטנות - שיתבטל לגבי גדלות כנ"ל!"

יום טוב זה הזמן להשקיע

נקודה נוספת: בדרך כלל במשך כל השנה, אדם טרוד, אין לו זמן, אולם כשמגיע יום טוב, צריך

מוחין, מוחין קדושים כאלו, מוחין דאימא, בינה - העיקר תלוי בצדיקים, הם אלו שמקדשים את המועד. "כמו שכתוב: אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם במועדם, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה: אל תקרי אתם אלא אתם". כתוב אותם בלי 'ואי' - אתם. הזמן שחז"ל קובעים שיהיה יום טוב, ביום ההוא יחול יום טוב. נמצא שהימים טובים תלוי בצדיקים.

זהו הפירוש על פי פשוטו, שהצדיקים הם אלו שקובעים את הזמן מתי יהיה יום טוב, והיום הזה הרי מתקדש, אולם גם ההרגשה - להרגיש באמת בקדושת יום טוב - גם זה דבר שתלוי בצדיקים. "נמצא שהימים טובים תלויים בצדיקים, ועל-כן כשמקבל ומכבד את הימים טובים, ונקבל אור הגדול של יום-טוב, שהוא בחינת צדיק כנ"ל, נתבטל הגדלות שלו, כי הקטנות בטל לגבי גדלות".

אה! באדם יש מידת הגדלות, והוא אינו מרגיש כלל וכלל קטנותו ופחיתות ערכו, ולכן גם אינו מרגיש בגדלותו של השני, אחרת, כיצד בא לו גדלות?! הוא נקרא על שם הצדיק, הצדיק גדול כל כך, אור נפלא, הצדיק מאיר בכל העולמות, וכל שכן בעולם הזה, כיצד יכול להיות שיש בו גדלות?! אלא שהוא אינו מרגיש, הוא לא רואה את אור הצדיק כלל וכלל, הוא אינו מרגיש את הצדיק, הוא אינו מרגיש בקדושתו.

"ועל-כן חייב אדם להקביל פני רבו ברגל", כל אדם מחויב להקביל פני רבו, לראות פני רבו ביום טוב. "כי עקר כח יום-טוב תלוי בצדיקים". מכאן משמע שמחוייבים לראות את הרבי ביום טוב.

יישוב הסתירה בגמרא

הרבי מביא כאן גמרא: "ובזה מישב שפיר מה שהקשו בגמרא על רבי אליעזר שאמר: משבח אני

אנשים קטנים,
בראותם אדם
גדול במעלה
מהם, הם
נחבאים מפניו,
הם מותביישים
מפניו לכן הם
נחבאים. אבל
כל זה מתי? רק
כשדואים, אולם
אם לא דואים לא
מתחבאים...

בחינת: מִישְׁרִים אֲשֶׁפֶט, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּנָם לְבָרְכָה: מְאִי דְכְתִיב: הָאֲמָנָם אֲלֵם וְכוּ, מֵה יַעֲשֶׂה וְכוּ [יִשִּׁים עֲצָמוּ כֹאֵלָם בַּעֲוֹלָם הַזֶּה]. יְכוּל אַף בְּדַבְרֵי תוֹרָה, תְּלָמוּד לֹמֵר: צֶדֶק תְּדַבְּרוּן. יְכוּל אֶפְלוּ אִם הֲגִיס דַּעְתוֹ, תְּלָמוּד לֹמֵר: מִישְׁרִים תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם. מִישְׁרִים תִּשְׁפְּטוּ זהו היפך הגאווה, 'מישרים' הוא מלשון ישר, ישרות, וזהו היפך הגאווה. כי מהות הגאווה היא עקמימות, היפך הישרות, ישרים הם אלו הנוהגים בישרות, ואילו במקום שיש גאווה - אין מישרים, על גאוותן נאמר: 'נטיו רגליו', הוא מחליק, הוא אינו עומד ישר.

"זוהי: כי אקח מועד אני מישרים אשפט - על ידי שאקבל את המועדים, על ידי זה אזכה לענוה, שהיא בחינת מישרים אשפט כנ"ל."

אכן הלשון הוא 'שקבל את המועדים' - לקחת את היום טוב בעצמו! אה! כשמגיע יום טוב צריכים וודאי להשתוקק ולהתגעגע, אני יודע שהאמא מגיעה, אמם של כלל ישראל! מגיע אור גדול, אור קדושת הצדיק, האור של יום טוב!

צדיקים אכן קיימו ועשו הכנה לפסח שלושים יום קודם החג, הם באמת הכינו עצמם לקבל את האור, אלו היו הכנות מסוג אחר, דברים מסוג אחר, וכשהיום טוב הגיע, האור הגדול אכן האיר עליהם, אור הבינה האיר להם!

על כל פנים, האמת שאיננו יודעים כלום, אולם כן אנו יודעים שביום טוב מאיר אור הגדול של הצדיק, וזה מוחין דאימא.

ממילא כשמכבדים את היום טוב, יום קדוש; אכן אוכלים את סעודות החג, אבל גם לפני ואחרי הסעודה יש 'יום טוב', נצל את היום טוב כדבעי, זהו ענין כזה, שעל ידי שמקבלים את אור הצדיק - אומר הרבי - נתבטל הגדלות.

להיאכל למהות הצדיק

"זוהו גם כן ענין המבאר במקום אחר על פסוק: ארץ אכלת יושביה, כי הקטנות בטל לגבי גדלות, ונאכל ונתהפך למהות הצדיק."

כמו אחד שנכנס לבית, כך נתהפך האדם למהות הצדיק ממש, (כאן קורא מתוך תורה קכ"ט): **"כי טבע האכילה שהמזון נתהפך לזון, כגון כשהחי אוכלת צומח כגון עשבים, נתהפך העשבים לחי, כשנכנסין בתוך מעיה. וכן מחי למדבר, כשהמדבר אוכל החי, נתהפך החי למדבר. ולכל מקום שנכנס לשם המזון שנתחלק להאיברים, נתהפך למהות האיבר ממש שנכנס לשם. כגון החלק מהמזון הנכנס להמח נתהפך למח, והנכנס ללב נתהפך ללב, וכן לשאר האיברים."**

וכן הוא לענייננו. הצדיק האמת הוא הניזון, והאדם הוא המזון: **"הינו כשדבוק להצדיק ומאמין בו, שהיא בחינת 'ארץ' (- בחינת אמונה, כמו שכתוב: שכן ארץ ורעה אמונה), נאכל להצדיק ונתהפך למהות הצדיק ממש."** אלא מאי? אומר שם הרבי, שהצדיק צריך לרצות לסבול אותו, שכן: **"אם אוכל אכילה שאין הטבע סובלת אותו, אזי אינו מתעפל ואינו מתהפך לזון, רק הגוף מקיא אותו."**

אומר שם הרבי: **"אף אף-על-פי-כן העקר תלוי ברצון, בזה שיש לו רצון, אם רצונו חזק מאד להתקרב להשם יתברך ולעבד אותו, רק שקשה לו לשבר תאוות גופו, ואף על פי כן הוא ממשיך לרצות, אזי הצדיק מקבלו, למרות שנעשה עמו מה שנעשה, אבל מאחר והוא רוצה, הוא מתפלל, הוא עושה, הוא מדבר עם חברים, הוא רוצה, אלא שיש לו יצר הרע גדול, אזי על ידי התקרבות ואמונת הצדיקים, הוא בחינת אכילה, ונאכל להצדיק, הינו שנתהפך למהותו כנ"ל."**

"אף אם אין רצונו כלל לעבד את השם, לא יועיל לו שום התקרבות לצדיקים, והוא בחינת מזון שאינו נתהפך לזון. כגון אם אוכל אכילה שאין הטבע סובלת אותו, אזי אינו מתעפל ואינו מתהפך לזון, רק הגוף מקיא אותו. הרבי מסיים

באמת להשקיע יותר בדיבוריו של הצדיק, יותר לעסוק בעצותיו, שכן ביום טוב האדם יותר פנוי לזה. האור הגדול של יום טוב הוא אור הצדיק בעצמו, ולכן צריך באמת להשקיע יותר בענין זה.

'אלה מועדי ה' - אומר הרבי - ראשי תיבות אמ"ל. זוהי אמם של כלל ישראל, בינה ליבא, זהו הלב! השלשה רגלים הם הלב, ראש השנה זה המח - הראש, חנוכה ופורים הם הרגלין, והלב הם השלשה רגלים, אימא היא הרי ליבא.

ואכן עיקר השמחה היא בלב. הרבי אומר שהרגלים הם זמן שמחתנו, משום שעיקר השמחה היא בלב, והלב של ישראל הם השלשה רגלים.

לקחת את היום טוב עצמו

כשמכבדים את הימים טובים - מקבלים את אור הצדיק, ממילא מבינים מה שרבי נתן אמר: **"כיצד זוכים לקחת את היום טוב בעצמו!"**

"הוצאות על יום טוב יהיה, אך כיצד זוכים לקחת את היום טוב בעצמו!" וודאי, יום טוב זה הרי מצוה, להכין מצות, להכין כל צרכי הפסח, לנקות את הבית מחמץ ולהכשירו לפסח; הלא יש ווארט מהברדיטשובער רב,

בתקיעות אנו אומרים: יהי רצון שיעלו אלו המלאכים היוצאים מן השופר, ומן התקיעה ומן השברים ומן התרועה וכו', ומליצו טוב בעדנו ותעשה עמנו אות לטובה וכו'.

אנו מבקשים שהמלאכים העולים מקשר"ק -> תקיעה שברים תרועה תקיעה) ימליצו טוב בעדנו. נענה הרב מברדיטשוב ואמר: קשר"ק זה ראשי תיבות: 'קאשערן שייערן רייבן קראצן' (הכשרה, חיסוי, שפשוף, קירצוף), מכל הפעולות שעם ישראל עושים בשביל פסח נברא מהם מלאכים, ואותם מלאכים שנבראים מכל ההכנות והנקיונות וכל ענייני הקירצוף של פסח, הם אלה שיעמדו בתקיעות

וימליצו טוב בעדנו! כל כך היה הברדיטשובער רב מרעיש עולמות, הוא היה מליץ גדול על עם ישראל.

וודאי שזהו דבר גדול ונשגב מאד, אולם אעפ"כ אומר הרבי שהאור הגדול של יום טוב זהו אור הצדיק.

אור היו"ט - אור הצדיק

נמצא שביום טוב צריך באמת להשקיע יותר בדיבוריו של הצדיק, אלו הם ימים קדושים, ויכולים באמת להמשיך על עצמו קדושת הצדיק ביתר שאת, משום שהאור הגדול זהו אור הצדיק בעצמו!

שמעתי מרבי אברהם בן ר' נחמן ששמע מאביו, ששנה אחת בעת אמירת ההגדה, צעק רבי נתן 'ובמורא גדול - זו גילוי שכינה', ונשאר חלשות! הוא התעלף! ובמורא גדול זו גילוי שכינה!... עד כדי כך שהיו צריכים להשיב אותו לתחיה!

מדוע? משום שכשרואים את אור הצדיק, זוכים לגילוי שכינה! בזמן שהקב"ה הוציא את ישראל ממצרים - היה זה במורא גדול, זו גילוי שכינה, השכינה התגלתה, עם ישראל ראו אור, השיגו השגה של אמת בגדולת ה'.

נמצינו למדים, שכשאדם זוכה והוא רואה משהו, הרי זה ניכר עליו.

לקבל את המועדים

"זוהי פרוש: כי אקח מועד - כשאקבל את הימים טובים." אכן כשאני לוקח את היום טוב בעצמו! - אזי: **"אני מישרים אשפט - הינו שאזכה לענוה, שהוא**

עול מלכותו, עושה אותו למלך, משום שענין המלכות מוכרחת להזדקק לאחרים, שאחרים יכתירוהו. וכן כל אחד צריך להמליך את השם יתברך למלך; 'הריני מקבל עלי עול מלכותו יתברך', 'כי אין מלך בלא עם'.

ביום טוב נגאלים מ'מלכות דקליפה'

אומר הרבי: 'המלכות דקדושה, שהיא בחינות דל"ת, נפלה ונעשה ממנה ארבע מלכיות דקלפה. וביום טוב צריך להעלות המלכות דקדושה מהד' מלכיות דסטרטא אחרא'.

"וזהו שכתוב: 'ויהי לעת תשובת השנה לעת צאת המלכים', פרוש: יום טוב נקרא תשובת השנה. אה! יום טוב - גם הוא זמן של תשובה, 'כי כל הימים טובים הם ימי דין, כמו שכתוב (ראש השנה טז): 'בארבעה פרקים העולם נדון: בפסח וכו', וצריך לשוב בתשובה. ועל-ידי זה יוצא המלכות מבין הקלפות, ונתבטל ממשלתם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יזמא פו): 'גדולה תשובה שמקרב את הגאולה, שנגאלין על-ידי תשובה מהמלכות דקלפות'. הלא עיקר הגלות היא מה שהמלכות נפלה אליהם, שכן, הממשלה שייכת בלתי לה' לבדו, ולצדיקים שמקריבים בני אדם לה' יתברך, אולם כשהממשלה נמצאת אצל אומות העולם והרשעים הרי היא בגלות, ולכן, 'גדולה תשובה שמקרב את הגאולה' - על ידי תשובה נגאלים ממלכות דקליפה. 'וזהו 'לעת תשובת השנה, היינו, כשמגיעים ימי תשובה - הימים טובים, אזי, 'לעת צאת המלכים', אזי יוצאת המלכות מבין הקליפות. כשמגיעים ימי תשובה יוצאת המלכות מביניהם. 'שאז יוצא מלכות דקדושה, שהיא בחינת דל"ת, מבין הקלפות, ונתבטל כח הארבע מלכיות דסטרטא אחרא'.

אומר הרבי: 'ועקר - לבטל כח מלכות עמלק, כי היא כוללת הארבע מלכיות, כמו שכתוב: ראשית גוים עמלק. ועל-פן כשהרג שמואל את אגג מלך עמלק, נאמר: 'וישפך שמואל את אגג. ופרש רש"י: 'חתכו לארבע'. ויש להבין מדוע חתכו דווקא לארבע? והפשט הוא, שעמלק כלול מכל הארבע מלכיות דסטרטא אחרא, וכשחתכו לארבע, נמצא 'שחתך הארבע מלכיות דסטרטא אחרא, לבל יהיה להם כח וממשלה מהמלכות דקדושה, שהיא בחינות דל"ת, כי העלה המלכות דקדושה מהם.

בימים ההם מלך שאול המלך, שהיה הראשון למלכי ישראל. והקב"ה רצה שיכריתו את המלכות דקליפה עד הסוף, שזרעו של עמלק יעקר לגמרי מן העולם, אפילו מחט, שלא ישאר מהם מאומה, שלא ישאר מהם זכר, 'משור ועד חמור עד שה' שלא ישאר מהם זכר ושארית. ואכן, אילו היו מכריתים את זרעו של עמלק לגמרי, אזי המלכות דקדושה הייתה על מכונה. והעובדה שהשאירו את אגג מלך עמלק בחיים היה באמת פגם גדול, ושמואל הנביא עסק לתקן זאת, כדלהלן.

"וזה נעשה ביום-טוב כנ"ל, וזהו 'וישפך', ו'יו י"ד הוא פעלה, ושרש התבה הוא ש"ף והוא ראשי-תבות: 'ש'בועות ס'כות פ'סח, שהם הימים טובים, שאז יוצא המלכות דקדושה'.

שם: ה' יצילנו - שהשם יתברך יצילנו שלא יקראו אותנו. אותו דבר אומר הרבי לענין ארץ ישראל, שארץ ישראל לא תקיא אותנו, 'ארץ אוכלת' - ארץ ישראל היא כמו מאכל, ומאחר ואנו צריכים להתהפך למהות ארץ ישראל, צריכה ארץ ישראל לרצות לסבול אותנו; כשארץ ישראל תיאות לסבול אותי, כשארץ ישראל לא תקיא אותי - אזי אתהפך למהותה. אולם אם ארץ ישראל לא תיאות לסבול אותי, ותקיא אותי, אזי יכול להיות שהאדם מתהלך שם אך למעשה הוא מוקע ממנה. אומר הרבי: 'פן הוא בחינה זו ממש, פי אינו נאכל כלל להצדיק, אף שמקרב אצלו. פי הצדיק אינו יכול לסבול, ומקיא אותו. והוא בחינת הכתוב בארץ-ישראל: 'פאטר קאה את הגוי', דהינו שאינה יכולה לסבול להיות נאכל אצלה שיתהפך למהותה, רק היא מקיאה אותו. ה' יצילנו', שלא יקראו אותנו (עד כאן דבריו בתורה קכט).

(כאן חוזר בדבריו לתורה קל"ה): "עוד שמענו בענין זה, אם הוא מקשר להצדיק יוכל להרגיש קדשת יום-טוב". אה! 'פי הצדיק הוא בחינת קדשת יום-טוב כנ"ל. והסימן על-זה אם הוא מקשר להצדיק, הוא אם יש לו שפלות, פי טבע הקטנות שיתבטל לפני גדלות כנ"ל'.

זה כבר ענין שכל אחד יודע בנפשו, ולכן עליו לבקש מהשם יתברך על זה, הלא לבו יודע מרת נפשו, שייבקש על כך מהשם יתברך. כשאני מבקש מהשם יתברך ענין כלשהו, אפילו שעדיין אינני זוכה לזה, אולם בעצם הבקשה לבד אני גורם נחת רוח למעלה, (בשמים ידעים): 'הוא מתפלל על ענין זה'. ראה לדבר שהאדם אכן רוצה את הדבר, ושהדבר חסר לו - שהוא מתפלל על כך.

אהבת הצדיק - קדושת יו"ט

ממשיך הרבי ואומר: 'ועקר ההתקשרות הוא אהבה, שיהא את הצדיק אהבה שלמה'. מה הפירוש להיות מקושר לצדיק? על ידי מה אקשר עצמי אליו? על ידי מה אהיה מקושר? וכי זהו ענין גשמי שאקשור עצמי בחבל אליו? אומר הרבי, 'התקשרות' פירושה 'אהבה': 'כמו שכתוב אודות יעקב ובנימין: 'ונפשו קשורה בנפשו', ותרגומו: 'חביבא לה כנפשה, וכמו שכתוב: 'ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד'. גם שם הכוונה אהבה, לשניהם היתה אהבה כזו אחד לשני, אהבה שאינה תלויה בדבר.

"ואהבתו את הצדיק יהיה יותר מאהבת נשים, כמו שכתוב: נפלאה אהבתה לי מאהבת נשים. אזי על-ידי ההתקשרות להצדיק, יכול לקבל קדשת יום-טוב כנ"ל. פי עקר יום-טוב תלוי בצדיקים.

"פי עקר בחינת יום-טוב הוא, להעלות בחינת מלכות דקדושה מבין הקלפות, לבטל מלכות ארבע מלכיות דסטרטא אחרא. עלינו מוטל לקבל עול מלכותו, ונמצא שעיקר המלכות תלויה בנו, שאנו נקבל עלינו עול מלכותו יתברך, 'פי מלכות נקראת דל"ת, בגין דלית לה מגרמה כלום, פי אין מלך בלא עם, ונמצא דלית לה מגרמה כלום'. עלינו מוטל להמליכו, להכתירו למלך; כל אחד שמקבל עליו

כשאני מבקש מהשם יתברך ענין כלשהו, אפילו שעדיין אינני זוכה לזה, אולם בעצם הבקשה לבד אני גורם נחת רוח למעלה, בשמים יודעים: הוא מתפלל על ענין זה.

התנדסקות לצורך התקדמות

”סבא הפך עולמות כדי
שאני וצאצאיי נישאר יהודים
וחסידיים נאמנים” // ההפסד
במשפט הפולני, הנסיעה לאומן
בתחפושת חייל רוסי, והפעולות
הכבידות למען חסידיים נזקקים
// **ר' משה ויינגרטן** מלוס
אנג'לס, נכדו של החסיד הנודע
ר' יחיאל גריטולד מלובלין,
מעלה דיכרונות מימי הנעורים
במחיצת הסבא הנללב בירושלים
של מעלה ומגולל את אותה
תקרית בקופנהגן שכמעט
הסתיימה באסון ושבעקבותיה
חלה תפנית דדמטית בחייו //
ואותנו הוציא הקב”ה משם

אהרן אייזנברג, דוד זגן, נחמן כ”ץ

לראות איך יד ההשגחה מסובבת שצאצאיהם של חסידים יקרים יתעוררו בעקבות זקניהם לשוב ולהתקרב אל דרכו הטהורה של הצדיק.

השוטר הפולני רושם דו"ח

ר' משה: "סבא ר' יחיאל נולד בלובלין שבפולין בשנת תרנ"ז להוריו ר' מנחם דוד ואסתר ריבה גרינוולד. הוא היה במקורו חסיד אלכסנדר. כאברך צעיר, פתח למחייתו חנות מכולת בלובלין בה התגורר. בעיר התקיים שטיבל קטן של חסידי ברסלב, שבאותה תקופה אך החלו לתקוע יתד בפולין. הוא לא ידע ולא שמע על אותו שטיבל, עד לאותה שבת בה יד ההשגחה הביאה אותו לשם בנסיבות בלתי צפויות.

לאחר פרוץ מלחמת העולם הראשונה, נחקק בפולין חוק לפיו חייבים לנעול את בתי העסק עם רדת החשכה. קנסות הוטלו על מפירי החוק, בפרט אם היו הללו יהודים.

ערב אחד, בסופו של יום עבודה מעייף, נרדם ר' יחיאל על מושבו בחנות. הוא התעורר לקול גערתו של שוטר פולני שעמד מולו. לא הועילו הסבריו כי נוהג הוא בכל ערב לסגור את החנות בזמן, אולם הפעם נפלה עליו תנומה. הלה רשם לו במקום דו"ח וזימון למשפט.

ר' יחיאל מצוץ בנייר ועיניו חושכות: המשפט נקבע לשבת בבוקר בשעה 9:00. הוא מבין כי היעדרותו מן המשפט תטה את הכף לרעתו, וכדאי לו מאוד להתייצב שם בזמן.

אך היכן יתפלל שחרית? בשטיבל של אלכסנדר, כמו בשאר השטיבלאך מתחילה התפילה בשעה מאוחרת. ניסה לברר בקרב מכריו על מניין מוקדם, עד שאחד מהם נזכר: "בשטיבל של האומאנער-חסידים (חסיד אומן) מתפללים עם הנץ החמה".

ר' יחיאל שם פעמיו לאותו שטיבל קטן והתפלל שחרית במחיצת חסידי ברסלב בלובלין. לאחר התפילה ואמירת 'עשרה מזמורים' הוא מבחין כיצד המתפללים מתיישרים סביב שולחן אחד, לאחר קידוש וטעימת פשטידא פותח אחד החסידים - שאחר כך יכירו בשמו: ר' יחזקאל מנדלאיל (הכרתי את נכדו ר' שמואל שקדי שהתגורר בקטמון) וקורא מתוך ספר לא מוכר בשפת היידיש, כשהוא מוסיף דברי התחזקות נפלאים.

סבא ישב מן הצד כל אותו העת והקשיב בהשתאות הולכת וגוברת. כשר' יחזקאל סיים לדבר, ניגש אליו בהתרגשות: "אמור נא לי, מהיכן אתה מכיר אותי?" הוא נדהם מהעובדה שהדברים קלעו במדויק אליו ואל מצבו.

"הרבי מדבר לכל יהודי", השיב ר' יחזקאל בפשטות.

מרוב שהיה מרותק למקום, לא שם ר' יחיאל לב כי השעה 9:00 חלפה כבר מזמן... בעקבות אותו ביקור באומאנער שטיבל, הוא הפך לחסיד ברסלב בלב ובנפש.

אחרי המשפט, מכיוון שלא התייצב, חיפשו אחריו, והוא החליט לנסוע לאומן. באותה תקופה (בין הפלת שלטון הצאר לכינון השלטון הקומוניסטי) התרחשו באוקראינה פוגרומים קשים נגד יהודים. כשידידיו ומכריו שמעו על כוונתו, ניסו להניאו ואף אמרו לו "אם אתה נוסע, עליך להשאיר לזוגתך גט על תנאי, כדי שלא תישאר עגונה".

סבא היה אדם חזק באופיו. כשהוא החליט משהו - לא ניתן היה להזיזו כמלוא הנימה. במקוריות ראויה לציין, השיג בדרך כלשהי מדי חייל רוסי. הוא נסע ברכבת וכשהגיע לגבול אפשרו לו לעבור כיון שסברו שהוא איש צבא רוסי.

בעלותו לרכבת נפרדו ממנו כל קרוביו ומכריו בדמעות. הם היו בטוחים שלעולם לא ישובו לראותו עוד.

סבא הצליח להגיע לאומן ושהה שם תקופה ממושכת. כמדומה שאמר פעם שהיה שם במשך שנה שלמה.

מלובלין ועד עזה

לאחר שובו לפולין, החליט לעלות לארץ ישראל. "פולין אינה מקום ליהודים" טען בפני כל שהיה מוכן לשמוע. האנטישמיות באותה תקופה

"אני מסתכל על קירות המעלית וחושב לעצמי: כאן זהו ארון הקבורה שלי. בתחושת אי-אונים נוראית התיישבתי על הריצפה ופרצתי בבכי. יש לי אישה ושני ילדים, האם נגזר עלי לסיים כך את חיי?..."

יושבים אנו עם ר' משה (מוריס) ויינגרטן ומאזינים בהשתאות לסיפורו המופלא הממחיש כי אפילו בהסתרה שבתוך הסתרה, בוודאי גם שם נמצא ה' יתברך, וגם אם יהיה נדחך בקצה השמים, משם יקבצך ה' אלוקיך.

ר' משה, המתגורר כיום בלוס אנג'לס שבארה"ב, הוא נכדו של איש החסד הנודע מאנ"ש ר' יחיאל גרינוולד, שעלה מפולין ירושלימה. גילו נושק לשמונים, אך זיכרונותיו מן הסבא עודם רעננים, משל לא חלפו מאז שישים שנה.

לשיחה מצטרף צאצא נוסף של ר' יחיאל, האברך היקר ר' יהודה קלר (נינו של ר' ישעיה בנו של ר' יחיאל), שגם לו סיפור התקרבות ייחודי, לאחר שגדל והתחנך בקרב הציבור הד"לי, ובהשגחה גילה את אורו של רבינו וקבע מקומו בבית מדרשו השול' במאה שערים. מפעים

בכל פעם
מחדש היה
מרים את ידי
ואומר "דיבנו
של עולם! אני
יכול להרים את
הידיים". אחד
כך כשקם והחל
ללכת, היה
אומר: "דיבנו
של עולם! עשית
איתי נס! אני
יכול ללכת!"

עלו מבעוד מועד מאירופה ארצה. ר' ישעיה ב"ר יחיאל גרינוולד, לידו ר' ישראל בער אהסר

הרבי מדבר לכלם. ר' יחזקאל מנדלאיל בברכה בחופת בתו, באמצע נראה המסדר קידושין הגר"ש אלישיב

האכיל בעצמו את הרעבים. ר' יחיאל גרינוולד, מגיש לאנ"ש את סעודת היללת מהרנ"ת זי"ע (צילום ריש)

בית כנסת בדסלב מחוץ לחומות

לימים הוא ועודו ברסלבר חסידים שכרו דירה בקומה השנייה ברחוב 'עונג שבת', והפכו אותה לשטיבל. אתה זוכר עדיין את השטיבל ההוא? "בוודאי. זוכרני את זקני החסידים שהתפללו בו. ביניהם ר' לוי יצחק בנדר, ר' אליהו חיים רוזין ועוד. התקיימו שם מניינים בכל יום. סבא חיבב אותי מאוד. אמי היתה בתו הגדולה. בבר-מצוה שלי הוא קנה לי תפילין ודאג לי להכל. כשהייתי בן שתיים-עשרה הוא הכניס אותי לחדר בביתו, הראה לי קופסה עם נתיכי-זהב ואמר לי "אם אתה נשאר ירא שמים וברסלבר, זה הנדן שלך". הוא קיווה לי גדולות. "מיין משה", משה שלי, היה קורא לי.

הייתי ישן לעתים תכופות בביתו. בחצות לילה הוא היה קם ומתיישב לערוך תיקון חצות. אחר כך היה חוזר לישון. לפני הנץ היה מתעורר שוב משנתו, נוטל את ידיו, מתיישב על הספה ואומר 'מודה אני בכוונה. אבל בכך לא הסתיים העניין. בכל פעם מחדש היה מרים את ידיו ואומר "ריבוננו של עולם! אני יכול להרים את הידיים". אחר כך כשקם והחל ללכת, היה אומר: "ריבוננו של עולם! עשית איתי נס! אני יכול ללכת! תודה רבה לך ריבוננו של עולם", כך בכל בוקר. הוא היה רוקד וממש כמו נולד מחדש בכל יום בקומו משנתו.

פעמים רבות היה עושה את דרכו בחצות לילה אל הכותל המערבי, כך עשה גם בשנים מוקדמות יותר, בתקופת המנדט, כשהוטל 'עוצר' בלילות.

סבא היה שר האוצר של בדסלב

סבא היה בעל צדקה גדול מאוד. מהכנסות בית החרושת שלו הוא תמך בעניים. הוא היה 'שר האוצר' של ברסלב ונטל על עצמו לדאוג לצרכיהן החומריות של כל משפחות החסידים. ללא מעט משפחות, שלא היתה להן קורת גג, דאג לדירה למגורים. 'אנ"ש' היו כל חייו וכל עולמו. ביתו היה בית-ועד לברסלבר חסידים שבאו לערוך פגישות

בפולין היתה גרועה מאשר בגרמניה. יהודים הודרו ממוסדות לימוד, אולצו לפתוח את חנויותיהם רק בין השעות 10:00 עד 4:00, ועוד. היה זה בשנת תרפ"א. הוא הצליח לשכנע את שותפו למסחר ר' שמחה בורנשטיין להצטרף אליו למסע. לא היו להם סרטיפיקטים - אשרות כניסה לא"י שנשלטה אז ע"י הבריטים, ובכל זאת הם יצאו לדרך. הם הפליגו באונייה לטורקיה, ממנה לנמל אלכסנדריה שבמצרים. משם המשיכו לעזה, ואת המשך הדרך הארוכה עשו ברגל וכך התגבשו לארץ ישראל.

בראשונה נסעו ברכבת לחיפה, ומשם לציון רשב"י זי"ע"א במירון. בצפת פגשו יהודים הנוסעים ירושלימה והצטרפו אליהם. הם הגיעו ל'מאה שערים'. באותו זמן היה בירושלים רק בית כנסת אחד של חסידי ברסלב, בעיר העתיקה. באחד הימים היה שלג כבד בירושלים, הברסלבר חסידים חיכו למניין, ופתאום הופיע יהודי עטוף בצעיף, שהיה לא אחר מר' יחיאל שהשלים להם את העשירי. לימים, בכל לילה בחצות הוא היה עושה את דרכו לכותל ולאחר מכן לבית המדרש של אנ"ש לתפילת שחרית.

כעבר תקופה הוא חזר לפולין. בהמשך הצליח להשיג את המסמכים הדרושים ועלה להתיישב בארץ ישראל. בהיותו בעל חוש מסחרי מפותח, הקים יחד עם שותפו בשכונת 'מאה שערים' בית חרושת לארגזים. לאחר מכן עלו ארצה גם אשתו בת שבע וחמשת ילדיהם ישעיה, שיינדל, רוחמה, נחמה ונתן.

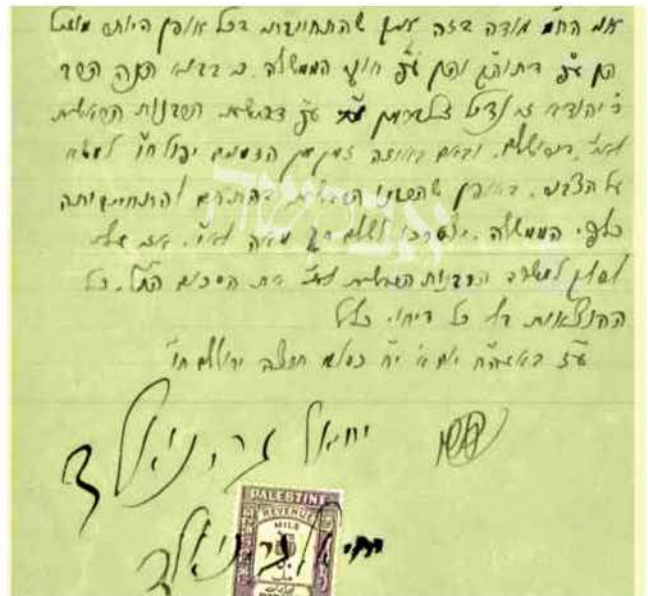
בשנים הבאות חשב כל העת "איך אני מביא את מכריי וקרובי משפחתי לארץ ישראל?" הוא קלט שאצל הבריטים הכלכלה עומדת בראש סדר העדיפויות, אם יש לך תעודה של מהנדס, דוקטור, וכדומה, מאפשרים לך להיכנס לארץ, מאחר ואתה 'תועלת'. הוא עזר לכמה וכמה מחסידי ברסלב להשיג סרטיפיקטים ולעלות ארצה. האחד נרשם במסמכים בתור 'מהנדס', השני כ'ארכיטקט' וכן הלאה, ככה העלה אותם. הוא הניח את כל ענייניו בצד והקדיש את זמנו כדי להשפיע ולעזור לאנשים בחו"ל לעלות ארצה. כאילו נזרקה בו רוח הקודש על העתיד להתרחש. כך העלה גם את הוריו ואת אחיו צודיק (ר' צדוק) ומשפחתו. צודיק נעשה אף הוא ברסלבר נלהב.

לנוח דמעות
אמי, אמר לה
סבא שתלך
בכל יום לכותל
המערבי ותקורע
שם שערי שמים
בתפילות לה'
שאחזור לארץ
ישראל, "זאת
עוד תראי נחת
ממנו" הבטיח לה

אנשים, עזר לר' אליהו חיים רוזין ושניהם יחד בנו אבן אחר אבן. כשראה את החסר בספרי רבינו, שינס את מותניו והדפיס על חשבונו את הספרים.

הקיבוץ בראש השנה התקיים בשנים ההן בשיבת 'חיי עולם'. בכל מוצאי ראש השנה הוא היה יוצא לעבר תחנת הרכבת יחד עם עוד מאנ"ש, בשעה 7:00 בערב הם היו יוצאים לכיוון חיפה, אליה הגיעו ב-2:00 בלילה. בחיפה הוא קנה שימורים וסרדינים לכל השבוע לאנ"ש במירון. משם המשיכו באוטובוס או במונית, ולמירון הם הגיעו ב-6:00 בבוקר. היה לו חדר מעל חצר ציון רשב"י, שם הוא היה לן וכך נשאר במירון עד אחרי יום כיפור.

בכל יום מעשרת ימי תשובה הוא היה יוצא ברגל עם עוד אנשים לקברי צדיקים בסביבה, זכורני שפעם הגענו רגלי עד לצפת להתפלל שם בקברי הצדיקים. במירון לא היה הרבה מה לאכול. לפעמים היינו אוכלים מהתאנים שגדלו שם.

פעל להעלאת אנ"ש ארצה. כתב ערובת עבר ר' יודל זילברמן ומשפחתו, לצורך קבלת אשרת עליה ארצה. כתב ע"י ר' לייבל רוזנפלד וחתם ע"י ר' יחיאל

עומד ומשמש את אנ"ש. ר' יחיאל גרינוולד מחלק אוכל (כנראה היילות מוהרנ"ח) בבית מדרשונו במא"ש

התייעצויות אצלו. צריך להבין שהיו אלו ימי מחסור ורעב כבד. לאנשים לא היה מה לאכול כפשוטו. הוא היה צריך לדאוג לכולם. ר' אריה אלבוים ז"ל שימש כגבאי הצדקה שלו. הוא נהג לתת לו חבילת סטרות ורשימת אנשים, כדי שיעביר להם סכומים נכבדים. היו אלו רבים וטובים מאנ"ש זצ"ל, ושחלקם עודם עמנו לאורך שנים טובות. לא פעם בעת הריקוד אחרי התפילה היה ניגש בלאט אל אברך צעיר שעל פניו נראה היה כחסר דאגות, ותוחב לכיסו סכום נכבד של מאה לירות, מבלי שהלה ירגיש. היה לו חוש מיוחד לזהות מיהו נזקק. ר' אריה אלבוים ז"ל סיפר, שר' יחיאל נהג לחלק סכומים גם לבעלי בתים, הוא הסביר כי "לעובדי ה' יש הרבה שייטנו, לאלו אף אחד לא ייתן"

היה פעם מעשה. סבא התגורר ליד בית החרושת שלו. לילה אחד הוא התעורר למשמע קולות חשודים מכיוון בית החרושת. כשניגש ופתח את הדלת והדליק את האור, גילה לתדהמתו הרבה שני אברכים ממאה-שערים העושים במקום כבתוך שלהם וממלאים מכל הבא ליד... העניות הנוראה ששררה אז, העבירה אותם על דעתם. מיד הוא סגר את הדלת אחריו ואמר להם: "הקשיבו היטב. מתי שתזדקקו לעזרה כספית, גשו אלי ואעזור לכם. רק אל תשברו לי את בית החרושת..." אותם אברכים אכן זכו לתמיכה ממנו, והקימו משפחות לתפארת. הוא ארגן קידושים בשבת בבית הכנסת, וסעודות היולול של מוהרנ"ח בכל שנה, כשהוא עומד ומחלק בעצמו את האוכל. כשהרה"ח ר' שמעון ברגשטיין בנה את הישיבה בבני ברק, עמד כל העת בקשר אתו וסייע בידו.

כל עולמו היה: הרבי, ובית המדרש של אנ"ש. כשהיו צריכים לבנות את ה'שוהל' במאה שערים, היות והשטיבל הקטן ב'עונג שבת' היה צר מהכיל את הציבור שהלך וגדל, לא היה כסף בשביל הבנייה. הוא התרים

דעם ביזום בהיד

כשהייתי בן שש-עשרה, שלח אותי סבי ללמוד בישיבת מיר. זה אחרי שכבר נדדתי בין לא מעט ישיבות: תורה ויראה, חיי עולם, עץ חיים, פרשבורג, וישיבת ברסלב בבני ברק. לא הייתי מסוגל לשבת זמן ממושך על מקום אחד. לכן עברתי משיבה אחת לשניה. אבל ידעתי ללמוד טוב. במיר למדתי אצל הגאון רבי נחום פרצוביץ.

לפני כן למדתי שנתיים בישיבת ברסלב בבני ברק. הרה"ח ר' נתן צבי קעניג שימש כמגיד שיעור, ויבדל לחיים ארוכים הרה"ח ר' נתן ליברמנש שליט"א שימש כמשגיח. היה זה טרם נבנה בניין הישיבה, היינו אוכלים בבוקר במקום אחד, בצהריים במקום שני ובערב במקום שלישי. הבחורים שלא היו תושבי בני ברק לנו בכל מיני מקומות מאולתרים. אני אבדל לחיים, והרה"ח ר' אלעזר מרדכי בנו של ר' גדליה קעניג זצ"ל, שלמד יחד אתי, היינו ישנים במבנה ששימש כבית-ספר, ומכיוון שלא היה לנו מפתח לשער, היינו נאלצים לטפס מעל הגדר כדי להיכנס וללון שם. במשך שנתיים לנו יחד. ידעתי כבר אז שר' אלעזר הוא עובד ה', היו לו תמיד נר וגפרורים, ואחרי שעליתי לישון הוא היה יושב ולומד זמן רב לאור הנר, ליקוטי מוהר"ן ועוד. הוא היה מתפלל שמונה-עשרה במשך חצי שעה. הוא היה אז בן ארבע-עשרה. אחרי עשרות שנים כשנפגשנו שוב, בתקופה בה התגוררתי בקיסריה, היתה זו פגישה מרגשת מאוד.

וכאן מתחיל הסיפור העיקרי שברצוני לספר. מיר היתה הישיבה האחרונה בה למדתי (שם למד יחד איתי בן משפחתי, ר' אביגדור ב"ר יונתן גרינולד, אחיינו של ר' יחיאל. נהגנו שנינו לעשות ספוגה בכל יום שישי בברסלב שוהל, כשר' לוי יצחק בנדר משלם לנו עשר פונט על כך). בגיל שבע-עשרה, בהשפעת רוח אותם הימים, עזבתי את ספסלי הישיבה והלכתי לצבא. הייתי כל עולמו של סבא והדבר נפל עליו כרעם ביום בהיר. כאמור, הוא דאג תמיד לעתידי. כבר בגיל שש-עשרה ניסה לשדך לי בת למשפחה מאנ"ש מ'כפר שמאי', לשם כך שלח אותי לשם, מפאת כבודו נסעתי ושוחחתי עם אבי המדוברת, אבל הראש שלי כבר היה ב'מקום אחר'. כשחזרתי שאל אותי סבא "נו, מתי כותבים תנאים?" אך טענתי כי השידוך אינו בשבילי. כשהלכתי לצבא, סבי כה כאב והצטער על כך, עד שהפסיק לדבר עמי.

"עוד תראו נחת ממנו"

אחרי מלחמת ששת הימים נישאתי לכתבת יהודייה מדנמרק. עברנו להתגורר בקופנהגן. אמי היתה שרויה בשיברון לב עמוק. מבחינתה ומבחינת סבי, 'השתמדת!'. היא באה אל אביה ר' יחיאל ובכתה לפניו "אבא, מה יהיה עם הדור הבא שלהם, הם עלולים להתבולל שם חלילה בין הגויים", משום שבדנמרק אין הרבה יהודים, ו-95% מהם מתבוללים. למרות שאני ורעייתי ניהלנו אורח חיים 'מסורתי', בפועל קשה היה מאוד לשמור שם על כשרות וכדומה. לנוכח דמעות אמי, אמר לה סבא שתלך בכל יום לכותל המערבי ותקרע שם שערי שמים בתפילות לה' שאחזור לארץ ישראל, "זאת עוד תראי נחת ממנו" הבטיח לה. וכך אמנם עשתה. היא הספיגה את דפי התהילים בדמעותיה מול אבני הכותל.

בינתיים שקעתי עמוק בעולם העסקים ונסעתי לעתים תכופות להונג-קונג וסין. כל ראשי מונח היה ב'ביזנס'. בני הגדול נולד בתשל"ז, שנה לאחר מכן הלך סבי ר' יחיאל לעולמו. בינתיים גדלו הילדים וכשבאנו לביקור בארץ ישראל, הפצירה בי אמי "מה יהיה עם הילדים", והוסיפה "סבא אמר שאתה עוד תחיה כאן בארץ ישראל". זה נשמע לי תלוש מהמציאות. אני מנהל עסקים במדינות גדולות בעולם, ומה לי ולמגורים בארץ?

הוא עוד ישוב. הסבא ר' יחיאל גרינולד

עלה בעקבות אחיו. ר' צדוק גרינולד עם בנו לפני העלייה ארצה

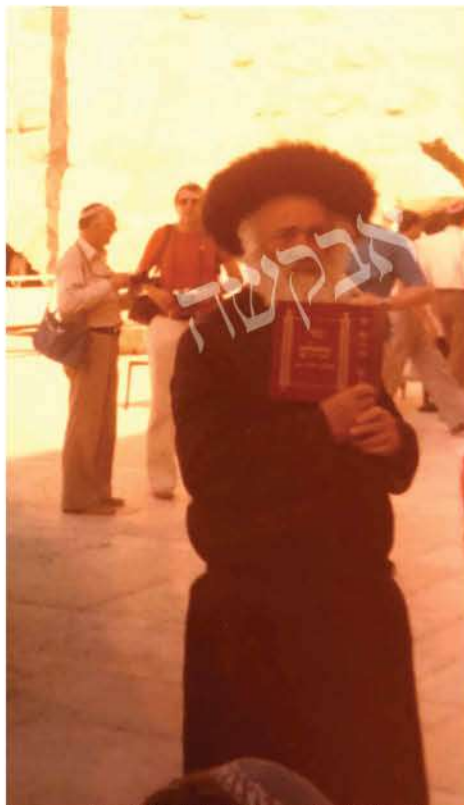
ר' משה כנעני צעיר, ליד ר' אביגדור גרינולד. נראים גם ר' לוי יצחק בנדר ור' אלחנן ספקטור

נסיעה חשאית לאומן

במסגרת עסקי המסועפים הקמתי בשנת תשמ"א חנות כל-בו גדולה במוסקבה. שנה לאחר מכן החלטתי לנסוע לאומן, עליה שמעתי כה רבות מסבי ומשאר החסידיים. נסעתי דרך מוסקבה באמצעות הדרכון הדיני שלי. באותו זמן אזרחי-חוץ לא יכלו לנוע בחופשיות בברית-המועצות

גדל במחצית גדולי החסידים. ר' משה ריינגרטן כנער ליד ר' אליהו חיים רחין

התקירבו בעקבותיה. ר' ינתן גרינולד, אחיינו של ר' יחיאל (אסף בינו)

מימין לשמאל ר' מיכל דורפמן, ר' צדוק גרינולד, ר' נפתלי דובינסקי, בהילולת מהר"ת

להיכן שרצו. היה בכך משום הסתכנות במעצר. בכל זאת הסתכנתי ושילמתי \$ 200 לנהג מונית כדי שיביא אותי לציון הקדוש. לא הכרתי את הציון. המראה היחיד שנצרב בראשי היה תמונת הציון שנדפסה על ה'תיקון הכללי' הישנים דאז. פרט נוסף שידעתי הוא שהציון קרוב לנהר של אומן. כשהגעתי לשם סבבתי במשך שעה ארוכה בחיפושים בכל האזור, עד שמצאתי את החצר שבה שוכן הציון הקדוש. בעלת הבית הגויה היתה שם. כדי שלא תפתח בזעקות ותסגיר אותי למשטרה, נתתי לה כסף. לא היה עמי 'תיקון הכללי' אבל אמרתי 'מכתם לדוד' ועוד כמה פרקי תהילים שידעתי בעל פה.

אימה במעלית

בנקודה זו של הסיפור, עובר ר' משה לאותו מאורע מטלטל שחווה שנתיים לאחר הנסיעה לאומן, בתשד"ם, כדי שיזכה לשוב ולהיזכר במנהיג הביירה. "בדנמרק ישנו חג מקומי שנחגג במשך שבוע שלם, כאשר המדינה כולה שובתת, כל בתי העסק סגורים וכמעט שום רכב אינו נראה בכביש. אמרתי לרעייתי שאני רוצה לנצל את פסק הזמן כדי לנסוע לארבעה ימים למשרדי במוסקבה. נטלתי את תיקי האישי והזמנתי מונית לשדה התעופה. תוך כדי נסיעה אני נזכר ששכחתי מסמך חשוב במשרדי השוכן כאן בעיר מגורי, קופנהגן. הוריתי אפוא לנהג לשנות את יעד הנסיעה. הוא הוריד אותי מחוץ לבניין המשרדים ואמרתי לו שייסע וכבר אקח מונית אחרת.

המשרד שלי שכן בקומתו השמינית של בניין בן 13 קומות. עליתי לשם במעלית, אספתי את המסמך לתיק שלי, נעלתי את דלת המשרד ונכנסתי בחזרה למעלית כדי לצאת מהבניין.

המעלית החלה לרדת, ולפתע, בין הקומה השישית לשביעית, היא נתקעה מסיבה כלשהי. במצב שכזה יש ללחוץ על כפתור האזעקה המנותב לדלפק הקבלה, ולהמתין לחילוץ. אלא שבגלל החגא אף אדם לא אייש את עמדת הקבלה. הבניין כולו היה שמים.

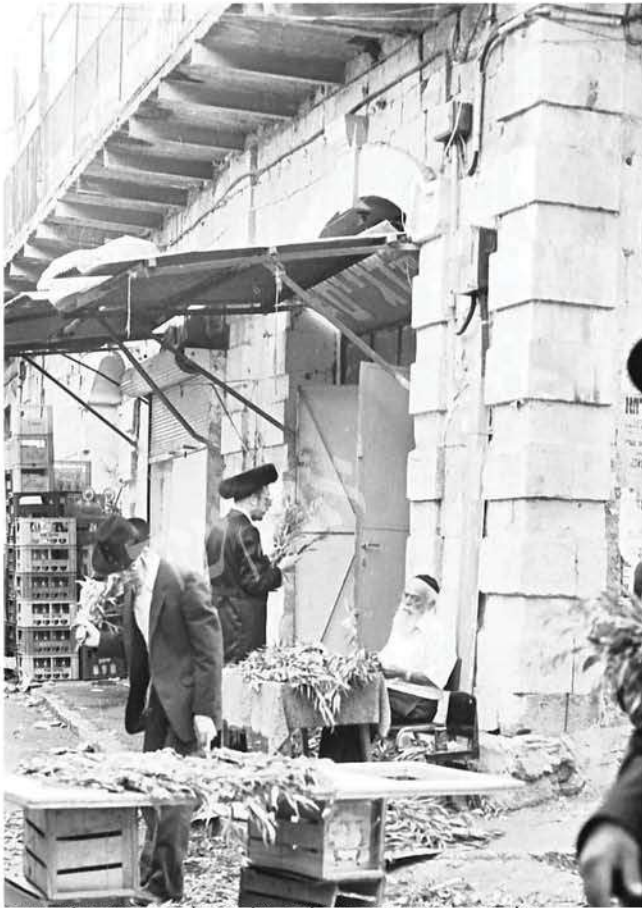
אני עורך חישוב מהיר ומבוהל וקולט כי יחלפו ששה ימים עד שמישהו יופיע בבניין. איש אינו יודע בכלל שאני כאן. בבית סבורים כי נסעתי למוסקבה. גם אם יבינו שמישהו אינו כשורה, אין אף אחד במשרד במוסקבה שיגיד שלא הגעתי. אז עדיין לא היה טלפון נייד שבאמצעותו ניתן להתקשר. לצעוק? למי? רק להשם אפשר לצעוק במצב כזה. אין מים. אין אוויר. קופסת ברזל קטנה ואני לכוד בתוכה. אני מסתכל על קירות המעלית וחושב לעצמי: כאן זהו ארון הקבורה שלי. ייאוש עמוק הלך והשתלט עלי. בתחושת אין-אונים נוראית התיישבתי על הריצפה ומיררתי בכבי. יש לי אישה ושני ילדים ואני עומד למות...

התחלתי לומר 'שיר המעלות ממעמקים', וכל מה שידעתי. באותם רגעים חשבתי על אמי וסבי הצדיקים, וכמפלס אחרון אמרתי להשם: 'ריבוננו של עולם! אני מבטיח לך בנדר, אם אצליח לצאת מכאן חי -

כשבני יהיה בר-מצוה - אני אגור בארץ ישראל!"
לאחר כמה שעות של חוסר אונים, החלטתי לעשות הכל כדי להיחלץ מכאן. הבטתי על לוח הכפתורים והבחנתי כי הוא מחובר באמצעות 6 ברגים. אם יעלה בידי לפרקו, חשבתי, אנסה לשחק עם חוטי החשמל ואולי אצליח להפעיל את מנגנון הפתיחה. בהעדר מברג שלפתי את החגורה שלי, ותוך כדי ניצבה לנגד עיני רוחי דמותו של סבא. נזכרתי במה שאמר לאמי שעוד תראה נחת ממני. האם התכוון באמת, תהיתי, או שרק רצה להרגיעה?

התחלתי לשייף את הלשונית של האבזם באופן שאוכל לתחוב אותו בראש הבורג. זה היה מפרך. אחרי כמה שעות עבודה מאומצת הצלחתי להסיר ארבעה ברגים מתוך הששה, ואז בעזרת החגורה תלשתי את לוח המתכת. כל זה ארך 7 שעות! לעיניי נגלו עשרות חוטים בצבעים שונים, ואני הרי לא מבין באלקטרוניקה... פחדתי להתחשמל, אבל ידעתי שאין לי ברירה. הורדתי את הז'קט, עטפתי בו את היד והתחלתי לשחק עם החוטים.

לפתע פרצה אש מהחוטים - ובין רגע אני מרגיש איך המעלית מאבדת אחיזה ומתחילה לצנוח יחד אתי לתוך הפיר - - -

עלו בעקבות אביהם. ר' נתן גרינוולד בנו של ר' יחיאל, במכירת ערבות לחג הסוכות

טובה פפולה ומכופלת

את נדרי לא שכחתי לקיים. בתשמ"ו, שנתיים לאחר הנס שארע לי, קניתי קרקע בארץ ישראל, בקיסריה, ובניתי בית. כמה שנים לאחר מכן, כשבני הגיע לגיל שלוש-עשרה, חגגנו לו בר-מצוה, אליה הזמנו את כל המשפחה המורחבת."

ר' משה מראה לנו תמונה של בנו ונכדיו, הנראים ולבושים כיהודים יראים ושלמים. "הנה, הנכד הזה לומד בשיבה גדולה בלוס אנג'לס. כיום יכולני לומר כי לולא עלייתי עם משפחתי לארץ ישראל, ילדי היו עלולים להיטמע חלילה בין הגויים. ברוך ה' צאצאיי שומרי תורה ומצוות ונראים כמו הנין של דודי ר' ישעיה היושב כאן עמנו..."

הכל בזכות התפילות של ר' יחיאל

הכל בזכות תפילותיו של סבא והתפילות של אמא, עליהם השלום. סבא לא נח ולא שקט בעולם העליון. הרגשתי כיצד הוא הפעיל משם את כל כוחותיו, הוא נאלץ 'ללכוד' אותי בתוך המעלית, לא כדי להמיתני חלילה וחס, אלא כדי להעניק לי מהלומה רצינית שתעורר אותי. כזה הוא היה. חריף ועקשן. בבית הכנסת לפעמים היו חבר'ה מהצעירים שבחבורה שישבו ליד הפתח ופטפטו בתפילה, כשהוא רק היה מסב את ראשו לעברם - נהיה שקט! מבט עיניו היה מפלח. כולם כיבדו אותו. יחד עם זאת הוא היה טוב עם כולם. הוא היה 'שר האוצר' של ברסלב... תארו לעצמכם שהוא היה צריך לקחת את ר' אריה אלבוים בתור אפוטרופוס שיחלק את הכספים לאנ"ש. הוא לא יכול היה לעשות זאת לבד.

את השיחה המרתקת מסיים ר' משה במשפט קצר המחזיק הרבה: "בני המתגורר בלוס אנג'לס הוא ברסלבר! הוא מחזיק אצלו את כל ספרי ברסלב, וגם נוסע לאומן. כשהרכב שלו נעצר באור אדום ברמזור, הוא חוטף ולומד 'ליקוטי מוהר"ן'. לולא התקרית ההיא במעלית - לא הייתי זוכה לראות בכך!" ■

המעלית נחבטה בעוצמה אל הקרקע, ואני איבדתי את הכרתי. במשך כשעתיים שכבתי חסר הכרה, עד שפקחתי את עיניי וניזכרתי בבת אחת היכן אני. כאב עז לפת את כולי. אחר כך התברר לי ששברתי את רגליי ושלוש מצלעותיי. הבחנתי במעט אור החודר פנימה ושמתי לב שנוצר רווח צר. לא יכולתי לזוז מעוצמת הכאבים אבל אמרתי לעצמי, אתה רוצה לצאת מכאן? אתה מוכרח לפתוח את הדלת. ברגלי דחפתי ודחפתי בכל כוחי את הדלת עד שהצלחתי להשתחל בעד הרווח.

שירכתי את רגליי אל מחוץ לבניין וכשהגעתי לשפת הכביש נפלתי מתעלף.

כעבור חמשה ימים פקחתי את עיניי ומצאתי את עצמי בבית החולים כשמשפחתי לצדי. רק אז בעצם קלטתי שיש לי שברים בצלעות וברגליים. העובדה שהצלחתי במצב כזה להיחלץ מפיר המעלית ולהגיע עד לכביש, היתה נס גמור בעיניי.

איך מיים. איך
אוויד. קופסת
בדל קטנה ואני
לכוד בתוכה.
אני מסתכל על
קידות המעלית
וחושב לעצמי:
כאן זהו ארון
הקבורה שלי.
ייאוש עמוק הלך
והשתלט עלי

תיאורים על דמותו הטמירה של ר' שמואל שפירא, כבר מילאו אין-ספור עמודים. אך דומה היא עדיין כאותו מעיין המתגבר ממנו נובעים כל עת עובדות ותיאורים חדשים השופכים אור על תהלוכות חייו ומעניקים הצצה בלתי אמצעית לעולמו המופלא של אחד מהמיוחדים שבחסידים מהדור הקודם, אותם שזכו לזכך את גופם למען ישמש כמשמש גרידא לנפש הכמהה והמשתוקקת לקיים רצון קונם... // לקראת היארצייט השלושים וחמש שיהול בשביעי של פסח מגישים בפניכם שלל עובדות ותיאורים מעוררים אשר חלקם הגדול טרם פורסם // שמואל עבד ה'

אבקשה

חסידא ופרושא

נחמן גלינסקי

אכלו בסעודת החג דגים מקולקלים ואחד מנכדיו, בנו של ר' נחמן שלמה יצחק ז"ל נפטר אז, גם גיסי הרה"ח ר' שמעון (- ינדל לחיים ארוכים וטובים) נחלה מאוד.

אך מאידך, מבחינה רוחנית, הייתה אווירה מיוחדת מאוד עם ר' שמואל ובניו ושאר אנ"ש ששהו בקיבוץ במירון.

שמעתי פעם שמישהו שאל את חמי ר' שמואל על אחד מהעובדים החסידיים שלא זכה להתקרב לרבינו שהיה גאון ולמדן, הלה היה מגיע למירון וישב שם במשך כל חודש אלול וניצל את זמנו, ועל כן שאלו את חמי: האם תאמר שברסלב'ר חסיד פשוט, חשוב יותר ממנו בגלל התקרבותו לרבינו?!

תשובתו של ר' שמואל הייתה: באמת אותו חסיד הוא חתיכת זהב גדולה, ואותו ברסלב'ר פשוט הוא חתיכת זהב יותר קטנה ממנו, אבל חתיכה קטנה זו היא חלק מהמנורה הטהורה. ואכן, זוהי תשובה חזקה מאד, הבנה נכונה.

ר' אליעזר: כשר' שמואל ירד במירון מהחדר שלו לציון, הורגשה קדושה נוראה בכל המערה. אני אישית זוכר שעמדתי שם וממש רעדתי, על כל הקהל הייתה נסוכה אווירה מרוממת, כמו זו המורגשת ביום הכיפורים בעת תפילת נעילה, ואז, אז היה מה לראות, איך יהודי כר' שמואל מתדבק ברשב"י.

ר' אנשיל: בני יואל שיחי' היה לפני גיל שבע, וזה היה לאחר שהתפוצץ הכור הגרעיני בצ'רנוביל, לפני כארבעים שנה, ואז היה פחד גדול מהאוויר המזוהם, ושאלתי אותו האם לנסוע לציון באומן, והוא ממש דחף אותי ועודדני ואכן זכיתי לשלחו לציון. למותר לצייין שב"ה הוא לא ניזוק מכך ככהוא זה.

העיקר שיהיה מרוצה...

המעשיות והתיאורים על ר' שמואל העובד הגדול מוכרים מעט בין בני העולם, אך מה תוכלו לספר על הנהגתו בין אדם לחבירו? **ר' אנשיל:** יותר ממה שהיה נדיר בהנהגתו בינו לבין קונו, היו לו מידות נפלאות בבין אדם לחבירו. הוא פשוט 'ספג' בדומיה

הכל כאילו לא היה, היה אפשר לרמוס את כבודו והוא קיבל הכל באהבה ודומיה.

ר' אליעזר: ר' שמואל לא הסכים שיצלמו אותו בשום אופן, אך פעם הבחין באי מי שרצה מאוד מאוד לצלם אותו, והבחין שהלה יהיה ממש שמח אם יצליח לצלמו, ור' שמואל הסכים שיצלם אותו העיקר שיהיה מרוצה.

ר' אנשיל: הוא היה נאמן מאוד לבד"ץ של העדה החרדית, וקיבל מרותם בכל עניין בתור רבני ירושלים, ולכן היה מקפיד לאכול אך ורק מאכלים מכשרות העדה החרדית. ופעם היה מחסור בחלב בכשרות העדה החרדית ואילו מהכשרים אחרים כן היה, ור' שמואל החמיר ולא שתה כי הרי אין חלב בכשרות בית הדין דירושלים, אבל רק לעצמו הוא החמיר ולרבנית הוא כן הרשה לשתות מהחלב, גם כאן בגלל המידות שלו.

ר' אליעזר: פעם בעת חצות לילה נפל שולחן גדול וכבד על גופו

ר' שמואל שפירא. רק שמעו מעורר געגועים וערגה. מי לא מכיר את דיוקנו של החסיד הקדוש שבז לעולם הזה, וכל מנעמיה לא ישוו בעיניו אל מול השתפכות בציוני הצדיקים? מי לא מכיר את התיאור הנלבב אודות ה'משא ומתן' אותו ניהל עם ר' שמואל הורביץ בו 'סחרו' בתיקון הכללי שנאמר בציון הקדוש באומן?

שנות חייו של ר' שמואל רצופות היו בזיכוכ הגוף והשתפכות הנפש. את כל עבודותיו ערך בסתר, אך זכה הדור ולמיעוטו נחשפו אי אלו מאנשי שלומינו, והם אלו שהעבירו את יקוד אש הקודש, הבערה הפנימית שבערה בליבו, למען ידעו הדורות הבאים.

לא הרי ר' שמואל כהרי מפורסמים אחרים. דמותו מסמלת בכל מאודה את ה'הצנע לכת' אותה שיבחו חז"ל, ומשכך, בבואנו להתחקות אחר דמותו אין לנו אלא לצרף עובדה לסיפור ומעשה לידיעה, מפי אלו שזכו לשהות בקרבתו ולשמשו במעט, וכך ללמוד ממנו מעט.

ליקטנו וערכנו עובדות מעטות ומיוחדות מפי שלושה ממקורביו ובני משפחתו של ר' שמואל, הלא הם: חתנו הרה"ח ר' אנשיל פוקס שליט"א, מקורבו הרה"ח ר' אליעזר הרשער שליט"א, ונכד נוסף החפץ בעילום שמו.

השיחה רצופה בגילויים שלא פורסמו מעולם. ואנו תקווה כי פרסומה יעורר את הלבבות להתחדש בעבודת ה' ובהתקרבות לצדיק הדורות.

♦♦♦

כמו ב'קרעטשמע'

מה תוכלו לספר על השייכות שלו לקברי צדיקים?

ר' אליעזר: פעם נסעתי למירון להעתיק בתפילה עבור מציאת זיווגי, ולמעשה חזרתי משם ועדיין הוצרכתי להמתין. ור' שמואל באמונתו האיתנה ממש התפלא: 'היית במירון ולא התארסת? הרי ר' שמעון הוא השדכן הכי גדול!'

ר' אנשיל: פעם חל יום היארצייט של התנא שמעון הצדיק בשבת, ור' שמואל השתוקק בכל ליבו לאסוף מניין על הציון. כבר הייתה דלת במקום, ובשבת וכן בלילות המקום היה נעול ואנשים לא הגיעו למקום, ובאתי עמו

והצטרפתי להשלמת המניין בציון שמעון הצדיק.

נכדו של ר"ש: בעת שהותו בהיכל הציון הקדוש במירון הוא כמעט לא ישב על כסא, כל העת עמד על רגליו ועסק בעבודת קונו בדביקות. הנה תיאור ששמעתי מר' בן ציון פילמר, אקווה שאני מספר במדויק: בכ"ה סיוון יש כמה יארצייטים של כמה תנאים ואמוראים הטמונים ברחבי הגליל, ור' שמואל נסע אז נסיעה לציונים הללו, ובכל ציון ירדו ציבור הנוסעים להתפלל מעט. למרות שהיה אז מזג אוויר נעים, ממבט על ר' שמואל היה נדמה כאילו אנו בעיצומו של החורף, כמו במזג אוויר קפוא כשנכנסים ל'קרעטשמע' (-פונדק) מחומם, היה יורד ר' שמואל ונאנח בהנאה של קדושה, בערגה מיוחדת, כמו בן שמצא את אביו. כך היה בכל קבר, אך אצל רבי שמעון במירון, שם כבר היה עולם אחר לגמרי...

ר' אנשיל: כל העניין של הנסיעה לראש השנה במירון היה כרוך בזה מסירות נפש ממש. התנאים הגשמיים דאז היו ירודים מאוד, שנה אחת

ר' שמואל יורד מחדרו במירון לשחרית (באריכות הרב שמואל יצחק רחמנלי)

בכל אחד מהקברים נראתה השתקקות מיוחדת - ר' שמואל בקברי צדיקים (באריכות הרב שמואל יצחק רחמנלי)

נכנס יין יצא סוד (באריכות הרב שמואל יצחק רחמנלי)

בקבר יוסף הצדיק (באריכות 13)

הטהור והצנום של ר' שמואל, ונכדו הרה"ח ר' זאב פראנק שליט"א הבחין בחרדה שהשולחן הגדול מונח על ר' שמואל, והוא סיפר שר' שמואל לא צעק ורק ביקש בעדינות אם שייך להרים את השולחן 'אבל בלי לעורר רעש'...

נכדו של ר"ש: פעם הוא נפל באמצע הלילה ושהה כך זמן רב מאד, הוא בשום פנים ואופן לא אבה להעיר את הרבנית, רק לאחר זמן ממושך, הוא הצליח להתרומם ולעמוד על רגליו.

ר' אליעזר: ה'אהבת ישראל' שלו הייתה בלי גבול. כאשר הייתה בצורת, היה עולה לגג של ה'שול' ושם היה מתפלל ומתבונן בשמים לראות אם מגיעים ענני גשם, הוא רצה כל כך שיהיה טוב לעם ישראל. אם היה שומע על יהודי הנמצא בצער, הוא לא הסתפק רק באמירת פרק תהלים. ניתן היה לחוש שזה ממש כואב לו והיה לו מזה צער שנגע בו באופן אישי, עד שהיה יכול לצום ולהקדיש זכויות רבות, רק לזכותו של פלוני שיושע. פעם שמע ר' שמואל על מאן דהו שנחלה, וכשהתראו, אמרה הרבנית שהיא חייבת ללכת לבשר לר' שמואל כי מסתמא הוא צם כמה ימים, וצריך לבשרו כדי שיוכל להפסיק לצום.

ר' אנשיל: ר' שמואל היה בקי כל כך בהנהגתו עם אנשים, לדוגמה, בעניין הסוער של הקיבוץ בראש השנה בעת ששערי ציון היו סגורים ובאותם שנים התקיימו שני 'קיבוצים' בירושלים ובמירון, והיו מי שבאו לשוחח עימו על הנושא ולשמוע את דעתו. הוא היה רגיש כל כך שלא לפגוע באדם ולכן נתן את ההרגשה לשני שיש אמת בדבריו, עד שלאחר השיחה עמו היה כל אחד משוכנע ש'בוודאי ר' שמואל סובר כמוני'...

הוא עצמו היה נוסע למירון מחמת שהיה לו 'הרגש' מיוחד ברבי אברהם שטרנהארץ, אותו הכיר עוד מקטמון, אך האנשים שדיברו איתו חשבו שהשנה הוא בוודאי יישאר בירושלים... הנהגתו בעניין זה הייתה מיוחדת, וכל אחד הרגיש בנוח לדבר עימו וחש שדבריו מתקבלים על ליבו.

ענת לשתוק

האם הוא הודיק אתכם?

ר' אנשיל: הוא לא התערב כלל, ולא היה מורה כיצד להתנהג. אבל ההסתכלות עליו וההתבוננות בהנהגתו הייתה תשובה לכל השאלות ומעין הדרכת חיים.

עם כל עדינותו של ר' שמואל, ושתיקתו המופלאה במשך רוב הזמן, אך בכל הנוגע לחינוך הבנים, כאשר אם נשמעו חלילה דיבורים של קללות או דיבורים שאינם נקיים הקפיד על כך מאוד, ובחריפות יתירה. הוא היה יכול אפילו להכות את ילדיו על זה, ורק על זה.

בכלל, בעניין קדושת הפה שמר על ילדיו מכל משמר, ובכלליות בעניין חינוך ילדיו התאמץ מאד ושמר עליהם כעל בבת עינו, אך גם ידע מתי לשתוק.

ר' אליעזר: הוא לא היה מעורר מצידו לעבודת ה', הוא חי בעולמו הקדוש ועבד את קונו לעצמו. אך אם משהו בא אליו וביקש לשמוע ממנו, אז היה מעורר בכל הנצרך.

נכדו של ר"ש: רק אם היה מבחין שבאמת רוצים לקבל ממנו ולציית לו, היה אומר את התשובה האמיתית, מה שיש לו להגיד בנושא. אך אם הוא

לא היה בטוח בכך, הוא לא היה אומר ומעורר ומוכיח.
ר' אליעזר: ר' שמואל אהב מאוד כאלו שלא באו סתם להקשות ולהתווכח, רק מי שהיה בא עם אמת ורצון להתעורר - התייחס אליו. ככלל, הוא למד והתפלל וניצל את זמנו היקר ולא היה לו זמן לשאלות, אך אני הייתי מנצל את הזמן ותוך כדי עבודתו דיברתי עימו. לפעמים אפילו שעה או שעתיים, כל פעם לפי העניין.

סולם מוצב ארצה

ר' אליעזר: אני רוצה לספר סיפור שיאיר את דמותו של ר' שמואל מזווית שונה מהמוכר. כולם יודעים שר' שמואל היה בשמי שמים, וקדושתו עצומה הייתה עד למאד. אבל האמת היא שהוא לא היה קיצוני, רגליו היו על הקרקע. בתור בחור מסרתי שיעור ב'הונגרישע שול' לכמה יהודים. אחד מאנשי שלומינו שהיה יודע ספר, אהב לשוחח עמי ופעם סיפרתי לו שאני מוסר שיעור בלילה. וכששמע זאת אמר לי שהזוהר אומר שאין עליית תורה ותפילה בחצי הראשון של הלילה. אמרתי לו שישנם בערך חמישה אנשים שמגיעים מידי לילה, ושאלתיו האם כדאי לבטל את השיעור? אותו אחד ייעץ לי לעזוב הכל ולקום בחצות הלילה.

להשתמש בתקיפות ומתי להיות רך. מספרים על יהודי מחו"ל שהגיע לשאול את ר' שמואל אודות מוסד חינוך מתאים לבנו, ר' שמואל הכוין אותו למוסד שהיה בסגנון ירושלמי וסגור, ואחד הנוכחים הקשה על ר' שמואל: והלא הלא איננו מתאים כלל למוסד שכזה, הוא התחנך בחו"ל ושם המוסדות הם בסגנון אחר לגמרי?! ואז ענה לו ר' שמואל בחריפות: הוא שאל אותך או אותי?

ר' אליעזר: הוא היה מדקדק גדול בהלכה, כך לדוגמא, כששמע שאני לומד הלכות בשר בחלב שאל אותי כמה שאלות למעשה, מהם על דברים שאנשים לא חוששים כלל אך הוא בכל זאת רצה לדעת שהוא נוהג טוב עד הסוף.

ר' אליעזר: שמעתי בשם ה'בית ישראל' מגור שהתבטא על ר' שמואל ש'שליש מהעולם עומד על שמירת העיניים שלו'. הוא נהג למסור לו פדיונות שקיבל בתור צדקה, הרבה כסף. אך 'טוב מראה עינים' שזכינו בעצמנו לראות מי היה ר' שמואל, אף ללא דבריו של ה'בית ישראל'...

תכתוב רק 'שמואל'...

ר' אנשיל: ר' שמואל היה לומד כידוע עם כל אחד מבניו את הספה"ק ליקוטי מוהר"ן כולו, מראשו ועד סופו.

כמו כן היה לומד בקביעות בספר 'יקרא דשבתא' בסעודות השבת.

נכדו של ר"ש: פעם נתן לי במתנה ספר יקרא דשבתא, ורציתי מיד לרשום שקיבלתי את הספר ממנו. כשהבחין בכוונתי אמר לי מיד שאכתוב בפשיטות שקיבלתי את הספר מ'שמואל', ומסכים שאכתוב 'ר' אבל בשום אופן לא לכתוב יותר מזה. אך אני בכל זאת רשמתי 'הרב' ור' שמואל הורה לי מיד למחוק זאת. (הנכד מציג בפנינו את הספר עם המחיקה)

ר' אנשיל: את כל ענייני המנהגים וכדומה לא הסכים שישאלוהו, ואף שידע הרבה וגם הרבה שמע מתלמידי ר' אברהם ב"ר נחמן בעניינים אלו, מכל מקום כיבד מאד את ר' לוי יצחק

והפנה אליו את כל השאלות הללו.

'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו', ועל כן, כיוון שרצה להיות נחבא אל הכלים, הקב"ה סיבב שטבעו יהיה כזה... רק בפורים, בעת שקיים בהידור את מצוות 'עד דלא ידע' היה אפשר לשמוע ממנו. הוא היה אומר בפורים בגילופין: פורים קענען אלע רעדן, אפילו איך אויך... (-בפורים כולם יכולים לדבר, אפילו אני גם כן).

הוא חשש מפרסום אימה גדולה מחמת שרבינו הזהיר על כך, עד כדי כך שהיה מתנגד לקבל סנדקאות חוץ מבני משפחתו, כי הרגיש שזה 'פרסום' בשבילו...

ר' אליעזר: אני זוכר באחד ה'קיבוצים' במירון, שהפריע לי מאוד לראות שאנשים לוקחים אוכל רב מהשולחן מבלי לחשוב על אחרים שיישאו רעבים, אמרתי זאת לר' שמואל, אך הוא ניהם אותי באומר: 'עס איז א סימן פון הימל (-זה סימן משמיים) שזה שייך להם, תמחל להם'...

אך כששאלתי את ר' שמואל הוא ענה לי: חס וחלילה לעזוב את השיעור ולבטל תורה! והמשיך ואמר 'לגבי חצות? בלילות שיש, ליל שבת ומוצאי שבת, בהם השיעור אינו מתקיים, תשתדל ותקום חצות, אבל בשום אופן לא לעזוב את השיעור!'

מה שלמדתי מהסיפור, שאף שבעיניו של ר' שמואל קימת חצות הייתה כ"כ חשובה ונחוצה, הוא לא הרשה בשום אופן לעזוב את הלימוד. למרות הרוממות הגדולה שלו, הוא הכיר היטב את אורחות בני האדם הפשוטים והיה לו את היישוב הדעת הנכון לתת עצה שהייתה הפוכה לגמרי מהנהגתו עליה מסר הוא את נפשו.

כך לדוגמא, פעם, כשסיפרתי לו שאני הולך הרבה לקבר 'שמעון הצדיק' הוא אמר לי שלא ללכת עם נוות ביתי לקבר 'שמעון הצדיק' בלילה. למרות שהיא מעצמה לא אמרה דבר, הוא חשש כי היא מפחדת, וייעץ לי שאלך לבד.

שאלתי אותו גם, האם כדאי שאלך יחד לכותל ואמר לי ש'אם תלך לבד תוכל להישאר יותר, אך איתה תצטרך למהר', והכל מחמת שהיה רגיש ביותר ומבין לנפש האדם אף שעבודתו רוממה אותו טפח וטפחיים מעל הקרקע.

נכדו של ר"ש: כעת בדרכי לכאן, ראיתי באוטובוס יהודי שישב לידי ולמד למרות האור הקלוש ששרר, הוא לא רצה להפריע לי ולהדליק את פנסי הקריאה, אך הסברתי לו שמצידי לא איכפת והדלקתי עבורו את האור כדי שעיניו לא ינזקו חלילה. בתוך כך סיפרתי לו שזקני היה שומר עיניים עצום, אך בד בבד שמר על עיניו גם בגשמיות, כי אסור שדבר אחד יהיה על חשבון דבר אחר.

ר' אליעזר: ר' שמואל היה מאוד מסודר בחייו בכלל ובעבודת ה' בפרט. לפעמים ראה לנכון לוותר על עבודות מסוימות בסוף היום, כדי שיוכל להמשיך ולעסוק בעבודת ה' ביום המחרת ולאורך ימים. הוא אמר שלפעמים אדם קם חצות ונשאר ער גם אחר התפילה כדי להספיק ללמוד ולנצל הזמן, אך בלילה הבא כבר לא יצליח לקום... לכן צריך ללכת לישון לאחר התפילה, כדי שיוכל לקום גם ביום המחרת.

פעמים רבות, כשהיה רואה מאן דהו שמנסה לחקות אותו, היה מניא אותו והיה ממש מזהיר אותו שאסור לו לעשות עבודות מסוימות, כי אין זה לפי כוחו. הכרתי מישהו שרצה לחקותו ור' שמואל אמר לו 'אל תחקה אותי כי או שתשתגע או שתירד מדרך התורה' והלה לא שמע לו וכן ניסה לחקותו, ולבסוף שניהם נתקיימו בו...

שווה לחיות עוד אלף שנה!

ר' אליעזר: פעם שאלתי אותו בשביל מה שווה לו לחיות... היה זה בשנותיו המאוחרות, בהם היה מסובב ביסורים קשים ונוראים שאין לתארם. ור' שמואל בצדקותו ענה לי: אם אזכה לעשות ולו ברכה אחת נוספת מידי יום, שווה לי לחיות עוד אלף שנים!

נכדו של ר"ש: שלמותו של ר' שמואל התבטאה בכך שידע מתי

על קפיטל ס"ה שם מדובר מעניין הגשמים והיה מכוון במיוחד בפסוקים הללו, מילה במילה.

נכדו של ר"ש: הוא היה מתפלל באריכות ובדבקות, ובלילות שבת היה יכול להאריך בתפילתו במשך שעות ארוכות, אך היה נוהר ליטול את ידיו לסעודת ליל שבת בעוד לילה טרם יעלה השחר. בנו הרה"ח ר' נתן דוד ז"ל תמיד היה אומר שאם יש איזה סיפור שמשמע ממנו שר' שמואל עבר על איזה הלכה ח"ו, הוא יכול לחתום על זה שזה שקר וכזב.

דודי ר' יעקב לייב שמע פעם סיפור על ר' שמואל שדיבר בחריפות על משהו, ומיד אמר לו שהסיפור וודאי לא נכון כיוון שלא ייתכן שר' שמואל ידבר כך על איש מישראל, ואכן, אחר כך התברר שהסיפור לא היה מדוייק.

ר' אנשיל: הוא היה תקופה באמריקה כדי לעשות 'גרין קארד' כדי לנסוע לאומן, הייתי אז באמריקה אך לא הכרתי אותו, וסיפרו לי שם שהוא הלך ברחוב בצורה כזו שכל גופו היה מסובב לקיר, כדי שיוכל לשמור את עיניו...

ר' אנשיל, הכיצד זכיתם להקשר בקשרי משפחה עם ר' שמואל?

ר' אנשיל: למדתי בישיבת סאטמאר בארה"ב שם זכיתי להתקרב לרבינו הקדוש. סיפור התקרבותי הוא מעשה נפרד שאין כאן מקומו, ובמהלכו זכיתי להשתטח על הציון הקדוש, בעיצומה ותוקפה של הקומניזם ומסך הברזל.

לאחר מכן, כשהציעו אותי כחתן לר' שמואל, הסתפק ר' שמואל אם לקחתני מאחר שכבר חציתי את גיל העשרים, אך מה שהכריע את הכף היה שזכיתי כבר להשתטח על הציון הקדוש...

אגב, ביום הפורים, עוד לפני שהתארסתי, ביקשתי ברכה מר' שמואל שהיה בגילופין, הוא שאל אותי 'מאיפה אתה?' אמרתי לו 'מסאטמאר', ואז אמר בהפלגה: ה'סאטמער רב' מחזיק את כל היידישקייט בארץ ישראל באמריקה ובכל העולם, אבל אם אתה רוצה 'תיקון' אותו תוכל לקבל רק אצל רבינו.

עבודת התפילה

ר' אנשיל: אני זוכר שהיה ניגש בקביעות כחזן לעמוד כדי שיוכל לצעוק ולהתפלל בקול, הוא היה אומר שכשמתפללים לפני העמוד מתפללים בקול ולכן אהב לגשת כחזן.

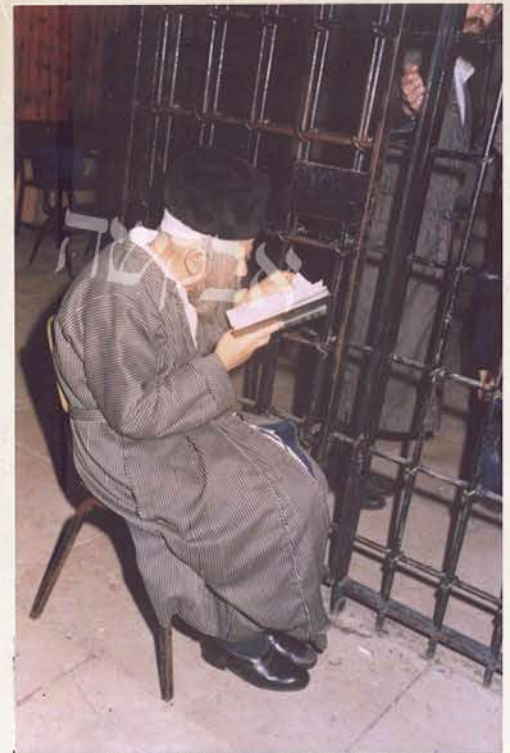
התפילה שלו הייתה דוגמא איך מתפללים. היה מה לראות, הברען וההתלהבות...

ר' אליעזר: דרכו

שכשהיה צריך ישועה

אהב להסמיך פסוקים מתהלים הנוגעים לעניין זה. דוגמא אחת שזכורה לי, שהיה מסמיך את הפסוק 'אף לילות יסרוני כליות' בעת שהיה צריך רפואה לכליות. הוא תמיד אהב למצוא פסוק מהתפילה והתהילים, והיה יכול לעמוד שעות ארוכות ולחזור על פסוק אחד ולפעול ישועה. בכלל, עבודת התפילה שלו הייתה נדירה ביותר, והיה יכול להתפלל שבע שעות רצופות ללא גוזמא.

ר' אליעזר: ר' שמואל לימד אותי איך להתפלל על גשמים. הוא הראה לי

עניין וליבך להיכלך תשוב. שופך צקן לחשו בשריד בית מקדש'ינו (באיכות גב)

ליבך ועיניך להיכלך תשוב / סודה של תמונה

כשענינו כלות וליבו הומה אל מקום האבן שתייה, יסוד העולם, שנעלם ונסתר בגלות חשוכה כל כך.

התמונה שלפניכם, צולמה על ידי צלם ידוע שבחר בשנה אחת (שנת תשי"ד) לשוטט בתשעה באב באזור ירושלים העתיקה ולחפש אלמנטים מעניינים להנציח בעדשתו. וכך צדה עין המצלמה את ר' שמואל, כשהוא בעיצומה של העבודה הקדושה של 'רצונות והשתוקקות' להתגלות משיח צדקנו במהרה.

מילים נוספות רק יאפילו על עוצמתו המרטיטה של התצלום המיוחד, ואין לנו אלא לסיים במלות התפילה 'ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים, ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות, אמן!

כידוע, בשנים בהם היו הכותל המערבי והעיר העתיקה נתונים בידי השלטון הירדני, היה החסיד ר' שמואל שפירא כאוב מכך מאד. הכותל המערבי ממנו לא זזה שכינה מעולם, היה חלק בלתי נפרד מהחיות שלו, שם היה מבלה במשך שעות ארוכות בחצות הלילה, במשך היום ואפילו בשנותיו האחרונות ממש.

אך כחסיד אמיתי האמון על תורת הרצון וההשתוקקות שלימדו רבינו הקדוש, היה ר' שמואל עולה יחד עם רבו וידידו הנערץ החסיד ר' הירש לייב ליפל אל הר ציון לעבר קברו של דוד המלך, ומשם, מהגג שמעל לקבר ניתן היה לראות את רצפת הר הבית עליו הקריבו את הקרבנות ושוררו שירה ליוצר כל.

בכל ימות השנה היה ר' שמואל מבלה שם רבות, אך נראה כי בתשעה באב פרצו הכיסופים כלבת אש שלא ניתן עוד לעצור. במשך כל יום הצום הארוך והלוהט היה עומד על הגג הקטן

באדרגנט'ינה בוועקזאג אש

ישראל הלוי

קהילת "סוכת דוד", ישיבת "חפץ חיים" בראשות הרב שמואל אריה לוי שליט"א, וקהילת "קהל חרדים" - סאטמר בראשות הרב פייבל סופר שליט"א, ועוד כמה וכמה קהילות גדולות וחשובות.

רוב חברי הקהילות הינם יהודים יראים ושלמים ממוצא סורי או אשכנזים. בתחלת שנות הת"ש כאשר נמלטו היהודים מאדמת סוריה, הגיעו רבים מהם לבואנוס איירס. חלקם במצב רוחני אדוק וחלקם פחות.

מתוך אלו שחילצו חושים מתוך מסירות גדולה למען הצלת וביסוס היהדות בעיר, אפשר להבליט את הרב ר' זאב גרינברג זצ"ל, הרב ר' אליעזר בן דוד זצ"ל, שלוחי הרבי מחב"ד, ובמקביל את הרבי ר' יואל מסאטמר זצ"ל.

רבי יואל ראה ממקום שבתו בארצות הברית את הצורך הגדול לבסס קהילה איכותית בעיר ודרבן ותמך ביד הרה"ח ר' קלמן עקשטיין זצ"ל להקים את קהילת "קהל חרדים". קהילה זו המונהגת היום על ידי חתנו הרב ר' פייבל סופר שליט"א, מונה מאות משפחות מפוארות ושמורות, והמוסדות שלהם נחשבים לטובים והשמורים ביותר בארגנטינה כולה. סגנון הלבוש, ההשקפה, הכל זועק את הנצחיות של הרבי ר' יואל, כל זאת קורה כאשר המשפחות נושאות שמות כמו 'זיאת', 'סלאמה' וכדומה.

הבחורים לומדים בישיבות של סאטמר במונרו ובקווינס, דוברים יידיש מתגלגלת, אך מתפללים בנוסח ובהברה עסיסית של בני עדות המזרח.

'אזמרה לאלוקי' בבואנוס איירס

ומכאן לקהילת ברסלב המיוחדת, קהילת אזמרה. לא קל היה להשיג את רב בית הכנסת - הרה"ח ר' מנחם עמרם שמואל שליט"א. הלה עסוק במסירת שיעורים לצאן מרעיתו, רק אחרי שניסינו שוב ושוב הצלחנו בס"ד לשוחח ארוכות על בית הכנסת הייחודי ועל בני הקהילה, חסידי ברסלב המקושרים לאור הצחצחות בלב ובנפש. "לפני שאספר בהרחבה על הפעילות של המקום ועל אנשיו של רבינו בארגנטינה, אקדים ואגלה כיצד בעצם התחיל הכל, זהו סיפורו של מעשה פשוט שאחריתי ישגה מאוד", כך פותח הרב ר' מנחם את השיחה עימנו "הילדות שלי עברה עלי, כאן, בבואנוס איירס. למעשה, אבא שלי נולד בקזבלנקה שבמרוקו כאשר סבא שלי היה ראש השוחטים. אבא היה יהודי ירא שמים ולמדן גדול. סדר לימודו היומי השתרע על פני ח"י שעות.

קצת לפני חתונתו, וגם כמה שנים אחר כך, למד בלונדון בכלל של הרב מטשאבע הגאון הרב ר' שלום שניצלער זצ"ל יחד עם תלמידי חכמים גדולים ועלה ונתעלה שם בלימוד התורה הקדושה. לאחר תקופה, שלח אחריו הרה"ק ר' יואל מסאטמר זצ"ל כדי שיבוא לעמוד בראשות הישיבה של הרב עקשטיין ז"ל בבואנוס איירס, ר' יואל שמע שיש בלונדון יהודי תלמיד חכם שידי רב לו במקצועות התורה והוא חשק בו לתפקיד הזה.

אבי ר' בנימין זצ"ל נענה להצעה, וכעבור תקופת זמן מאז שכינה בראשות הישיבה, ייסד את קהילתו בשם "עוד יוסף חי" וייזכר לדורות מאלו שזכו להקים ולבסס את היהדות החרדית בעיר הגדולה - בבואנוס איירס ולשנות את פניה לתמיד.

ז ר כי יקלע לבית הכנסת "אזמרה" במרכז שכונת 'אונסה' שבבואנוס איירס, בוודאי יסבור לתומו שמדובר בעוד בית כנסת שיגרתי. עשרות יהודים בעלי חזות ליטאית מובהקת, עומדים עטופים בטליתות ומתפללים במתינות ובדביקות תפילת שחרית. אך אם יחכה בסבלנות עד סיום התפילה ויראה את הריקוד הנלהב של המתפללים המחויטים, יגלה לתדהמתו הרבה - חסידים נלבבים הדבוקים בכל לב ונפש ברבם הגדול רבי נחמן מברסלב. אלו הם חסידי ברסלב לכל דבר ועניין המאירים את אישו של רבינו הקדוש בתוך אווירת החולין של ארץ העמים - ארגנטינה. הכירו נא את קהילת ברסלב התוססת והמאירה - קהילת 'אזמרה'; השוכנת בינות לבנינים רבי קומות בלב שכונת אונסה הענקית, בואכה רחוב טוקמן המשתרע על מספר קילומטרים לא מבוטל. אולם בטרם ניגש לספר אודות בית כנסת מיוחד זה, נשרטט תחילה קווים ספורים לדמותם של יהודי ארגנטינה.

חסידי עם שמות חלביים

ובכן, במרחק של כעשרים שעות טיסה מארץ ישראל, בדרום יבשת אמריקה נמצאת לה מדינת ארגנטינה. מדינה ענקית המשתרעת על שטח עצום ואדיר ממדים. רוב הבשר הכשר מיובא משם, ושטחי מרעה עצומים מקיפים את הערים הגדולות מכל עבר. מרבית היהודים מתרכזים בעיר הבירה בואנוס איירס, בה קיימות מספר קהילות גדולות וחשובות. קהילת "שובה ישראל" - הקהילה החרדית הגדולה בעיר,

אורח עם 'תכלת' בטלית

ומכאן לסיפור הפרטי שלי. היה זה בהיותי בן ארבע עשרה שנים, התפללתי תפילת שחרית של שבת קודש בבית הכנסת של אבי ע"ה ולפתע ראיתי אורח שמתפלל לידי. שמתי לב שיש לו תכלת בטלית וניחשתי שכנראה הוא 'ברסלבר'. לאחר מעשה התברר לי ששמו הוא הרה"ח ר' אברהם יצחק מרמולשטיין שליט"א, חתנו של הרב מטשאבע. הוא הגיע לבואנוס איירס לצורך גיוס כספים עבור כולל ברסלב בבני ברק. הרה"ח רבי נתן צבי קעניג זצ"ל שלח אותו והוא הסתובב לשם כך בכל מיני מקומות בעולם. ר' אברהם יצחק ששמע על אבא שלי ומשפחתו, קבע את תפילותיו בבית הכנסת של אבא ז"ל, שאז כבר לא היה בין החיים.

מתוך סקרנות בעלמא ניגשתי אליו בסוף התפילה ושאלתי אותו בתמימות: סליחה על השאלה, האם אתם ברסלב? ר' אברהם יצחק הנהן בחיך, ואני המשכתי: אפשר לדעת מה זה ברסלב? יש הרבה חסידויות, מה מיוחד דווקא בברסלב? שאלתי את השאלה הזו בקלילות כזאת, ולא חלמתי לרגע שהוא ישוחח איתי על כך במשך שש שעות (!)... אלו היו כאלו דיבורים מתוקים וערבים ופשוט הוקסמתי מכל מילה שנאמרה. דיברנו שלוש שעות ברצף מאחרי סעודת שחרית עד תפילת מנחה, ולמחרת, ביום ראשון, קבעתי אתו שוב והוא דיבר איתי עוד שלוש שעות. כל הדיבורים היו סביב עצת ההתבודדות. אני זוכר שאמר לי בלשון הזאת: שווה לשבת שנים רבות ליד הדלת של אבא, בשביל פעם אחת שהוא יפתח את הדלת ויאמר: 'בני, חיכיתי לך, בא והיכנס פנימה'.

איפה משיגים ספרי ברסלב?!

לאחר מספר ימים, ר' אברהם יצחק המשיך לעיר אחרת אבל הזרעים כבר נשתלו עמוק בלבי פנימה.

הייתי מרוגש מאוד מהעצה שהוא לימד אותי, לדבר עם השי"ת בכל עת מצוא. ולכן מרוב התלהבות ניסיתי לחשוב היכן אפשר להשיג חומר נוסף על התבודדות. הבנתי שבשביל זה אני צריך להשיג ספרי ברסלב. אבל מאיפה יהיו לי כאלו? נזכרתי שמדי פעם מגיעים לכאן חסידי ברסלב ומפיצים כל מיני ספרים. הספרים הללו היו מושלכים לגניזה, הבנתי שהכתובת צריכה להיות הגניזה של בית הכנסת. ההשערה שלי התבררה כנכונה ולאחר חיפוש מדוקדק זכיתי למצוא ספר קטן של 'השתפכות הנפש'. המילים של ההתחזקות שם שבו את ליבי ושתיתי בצמא כל דיבור שנכתב בספר הקטן.

עברו כשנתיים ובהשגחה פרטית מצאתי ספר 'חיי מוהר"ן' המונה על המגיד של שיעור שלי בישיבה בה למדתי. בהפסקות, לקחתי את הספר ופשוט 'בלעתי אותו' מקצה לקצה.

במיוחד דיבר אלי, הדיבורים שהרבי אמר על עצמו: 'אני נהר המטהר מכל הכתמים', 'אני איש פלא', 'יחידוש כמוני לא היה מעולם'. דווקא הדיבורים הללו שלעיתים מרתיעים את מי שמתעניין בברסלב, דווקא הם אלו שריתקו אותי והפעימו אותי יותר מכל קטע אחר בספר. הלשונות האלו גרמו לי להתפעלות גדולה מנשמתו של הרבי.

אחרי תקופה התברר לי שספר זה - חיי

בארבעה ימים

בועדת איש

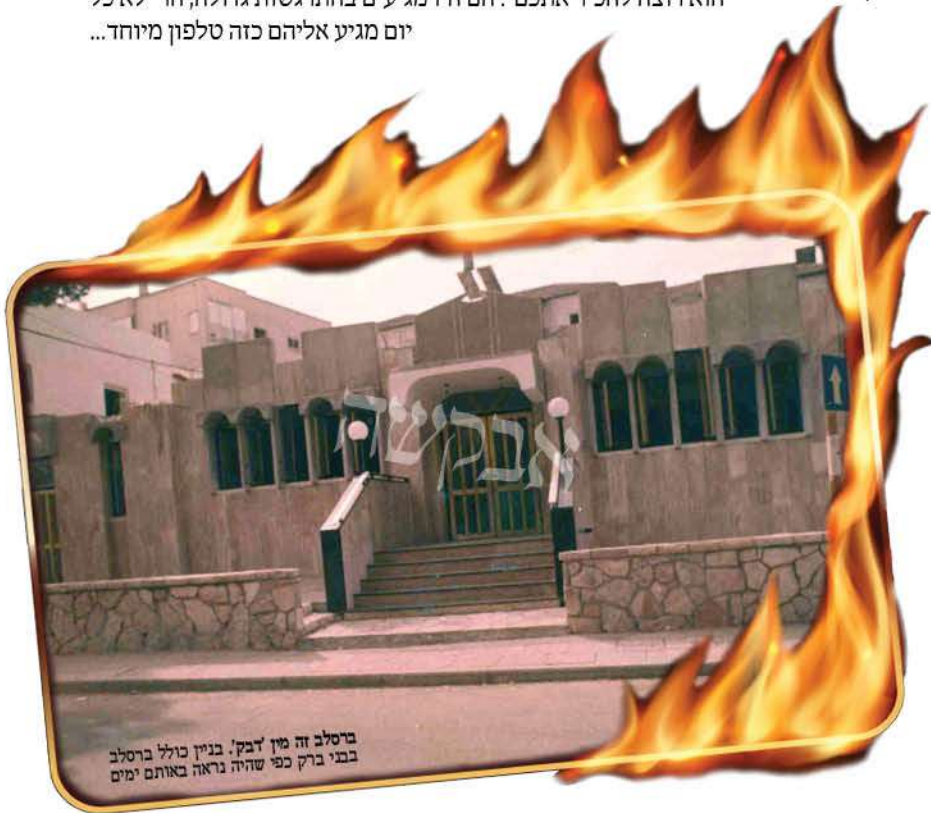
מוהר"ן, הגיע לידו של אותו מגיד שיעור מאבא שלי. לא פחות ולא יותר. לאבא שלי, עד כמה שידוע לי, לא היה קשר גלוי לברסלב, איכשהו הוא החזיק בבית את 'חיי מוהר"ן' הזה וכאשר הוא הבין שהמגיד שיעור שלי, אוהב ומתעניין בכל מיני סוגיות מרתקות בעולם החסידות, הוא הביא לו את 'חיי מוהר"ן' המדובר. מתברר, שכל מה שאדם עושה - לעצמו הוא עושה. אבא שלי העביר למישהו באגביות גמורה את הספר הקדוש הזה והקב"ה מגלגל שלבסוף בנו יקירו יקרא בספר ההוא ויקבל כזה חיות והתלהבות הלב.

אבל בגלל שלא היה בכל האזור שלנו אפילו חסיד ברסלב אחד לרפואה, ההתעניינות שלי בברסלב, מטבע הדברים - דעכה ופחתה. לא היה מי שילבב לי את תחילת ההתקרבות. האור הזה של ההתחלה, סייע בעדי לפחות ב'שב ואל תעשה', כלומר כאשר שמעתי בהמשך כל מיני דיבורים של התנגדות וחלזול ברבינו ובתלמידו הגדול, כבר ידעתי שזה שקר, כי הרי כבר טעמתי קצת מהאור הזה, וידעתי שאין בכל החירופים הללו קורטוב של אמת.

ברכה תמורת שמירת מצוות

שנות הבחרות עברו עליי כשבמהלכם התייתמתי מאבי ע"ה. הכאב כמוכן היה איום ונורא, ואת הנחמה שלי מצאתי אצל האדמו"ר מקאלוב שליט"א שפרש עלי את חסותו ועטף אותי בהרבה חום ואהבה. הוא למד עם אבא שלי ע"ה באותו כולל, והייתה ביניהם ידידות עתיקה. האדמו"ר נתן לי הרגשה כאילו אני בנו. באותם שנים הוא חולל ברחבי כל יבשת אמריקה מהפיכה של ממש. הוא היה מסתובב בכל המדינות ופשוט מעורר את לב ישראל לאביהם שבשמים.

כל מי שהיה נכנס אליו, היה מקבל ברכה רק לאחר שהרבי היה מתעניין על מצבו הרוחני ומוציא ממנו התחייבות חזקה, לשמירת מצווה כזו או אחרת. לא היתה מציאות לקבל ברכה ולהמשיך את החיים כרגיל. האדמו"ר אף היה מבקש את הפרטים של בני המשפחה הקרובה והרחוקה והגבאים יצרו איתם קשר טלפוני, "הרבי קורא לכם, הוא רוצה להכיר אתכם". הם היו מגיעים בהתרגשות גדולה, הרי לא כל יום מגיע אליהם כזה טלפון מיוחד...

ברסלב זה מין דבק! בניין כולל ברסלב בבני ברק כפי שהיה נראה באותם ימים

ואין לי. הבטתי בכולם ופשוט קינאתי. אמרתי לעצמי: אני גם רוצה לגעת באמת הזאת. יש כאן רבי שמצליח לפעול אצל האנשים שלו, משהו שאף צדיק אחר לא מסוגל.

דבק שקשה להסיר אותו

בשבת שלאחר מכן, בשבת בראשית ה'תשנ"ח, הגעתי למנחה, ועד שהתחילו את התפילה, ראיתי על אחד השולחנות את הספר "ליקוטי מוהר"ן", מתוך רצון להכיר מקרוב יותר את רבינו, פתחתי באקראיות. ומי נכנס באותו רגע להיכל הכולל? לא אחר מר' אברהם יצחק מיודעינו. בכל התקופה הזו מאז שהגעתי מארגנטינה לבני ברק, בשיחות שהיו לנו יחד לא דיברנו על ברסלב. שנינו זכרנו את השיחה ההיא בשבת קודש לפני שנים רבות, אבל לא היה לזה המשך. למפרע התברר, שהחתן שלו, כלומר החברותא שלי, עדכן אותנו שאני עדיין בשלב של ביקוש וחיפוש, ולכן לא ניגש אלי מעצמו, כנראה הוא לא רצה שארגיש שמשכנעים אותי או משהו כזה. אבל עכשיו, בשבת שהוא ראה אותי עומד מול ה"ליקוטי מוהר"ן", הוא ניגש אלי בחיוך ואמר לי: "נו, אני רואה שברסלב זה מין 'דבק' כזה שאי אפשר להסיר אותו...". המשכתי להתעניין בברסלב אבל זה היה תהליך ארוך. אני כעת נזכר מתי היה ה"מכה בפטיש".

כמה ימים אחרי אותו שבת בראשית, נפטר לפתע הרה"ח ר' נתן צבי קעניג זצ"ל. עשו לו הספד גדול בכלל, וגם פוסק הדור רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל השתתף והספיד. כל הדרשנים סיפרו עליו כאלו דברים מיוחדים, גם בן דודו הרה"ח ר' אלעזר מרדכי קעניג זצ"ל סיפר עליו סיפורים כל כך מרגשים.

התפעלתי ממש עד כמה רחוק יכול רבי נחמן מברסלב לקחת את אנשיו. יצאתי מההספד הזה ואמרתי לעצמי: זהו, אני רוצה להיות חלק מהחסידים הללו. אני רוצה להיות מקושר בקשר חזק ואמיץ לרבינו הקדוש.

בחזרה ל'מונטווידאו'

התגוררנו בארץ ישראל במשך ארבע שנים ואז לקראת פסח של שנת תש"ס נסענו לבקר את המשפחה בארגנטינה, נשארנו שם עד חג השבועות ואז נולד בני היקר משה נחמן הי"ו (את סיפור עלייתו לארץ ראה במסגרת נפרדת). באותו זמן, חיפש האדמו"ר מקאלוב מישהו שיעזור בהפצת היהדות בעיר 'מונטווידאו' שבמדינת אורוגוואי השוכנת בסמיכות לארגנטינה. איכשהו דרך האדמו"ר הוצע לי התפקיד הזה. כך שבמקום לחזור לארץ ישראל, נשארנו בחוץ לארץ.

בתחילה הסתפקתי מאוד ולבסוף נעניתי בחיוב. זאת הייתה הקרבה גדולה מצדי, לחזור שוב להשתקע בארץ העמים אבל חזקה עליי בקשתו של האדמו"ר ולא יכולתי לסרב. חשבתי שאני הולך להפיץ יהדות ושחיטה כשרה ברחבי מדינת אורוגוואי ולא ידעתי שדווקא מכאן, בנקודה השכוחה בגלובוס, אישיו של רבינו תחיל לבעור ביתר שאת ותאיר את כל דרום אמריקה...

הגענו והתחלתי לגשש את דרכי, הייתה שם עבודה רבה. צריך להבין, שבמדינות הללו כמו ארגנטינה ואורוגוואי, ללכת ברחוב עם הלבוש השבתי, דהיינו בעקישטע ושטריימל, זה כמו ללכת עם תחפושת הכי משונה ברחובות ארץ ישראל. כל הזמן עוצרים אותי ואת בניי, גויים מקומיים המבקשים להבין את פשר המראה המוזר. הם שואלים בהכנעה מה הרעיון של השטריימל ואני אומר להם בקצרה שמדובר במסורת עתיקה. ההסבר הזה מספיק להם. שבת אחת, עבר לידי גוי, עצר את רכבו ושאל לעברי בהתלהבות עצומה: וואיי, איזה תספורת מיוחדת. בחיים שלי לא ראיתי כזאת תספורת מושקעת וייחודית. הוא חשב שהשטריימל הוא חלק מהשיער שלי...

האדמו"ר היה מדבר איתם בחמימות גדולה, על שמירת המצוות וקיום התורה, מברך אותם מעומקא דליבא, ושוב הגבאים היו לוקחים פרטים של חברים ומכרים נוספים. הוא אף החזיק משרדים שלמים לניהול המפעל הגדול הזה. אין ספור מדפים עמוסים בקלסרים מלאים בשמות של יהודים מכל אמריקה שהאדמו"ר ואנשיו יוצרים איתם קשר באופן שוטף למעקב וחיוזוק. היום, עקב חוליו של הרבי, מלאכת הקודש נעשית על ידי בנו הרה"צ ר' יששכר דוב שליט"א המסתובב בכל העולם וממשיך בדרכו של אביו הגדול.

השגחה פרטית בני ברק

נחזור לענייננו: לאחר לימודי בישיבה בלונדון נישאתי בשעה טובה ומוצלחת, הכלה הייתה גם היא מארגנטינה (חמי שליט"א הוא מתלמידי החשובים של אבי זצ"ל, שכמה שנים לפני פטירתו אמר לו בפני חבורת תלמידים שהם יהיו מחותנים). ומשכך קבענו את מקום מגורנו בבואנוס איירס. לאחר כשנה, בעצת האדמו"ר מקאלוב עלינו לארץ ישראל, שכרנו דירה בעיר בני ברק, וחיפשי כולל שמתאים לי, בדקתי פה ושם עד שהגעתי לכולל ברסלב ברחוב אלשיך. הגעתי לשם באופן אגבי ולא הרגשתי שיש לי עניין דווקא בברסלב. ביום הראשון להגעתי לכולל, פגש אותי אברך נלבב ומאיר פנים, שמו ר'

בארגנטינה בוערת אש

מרדכי אריה פרידמן הי"ו. הוא שאל אם אני מחפש חברותא ומיד שמחתי על כך כמוצא שלל רב. הפלא הגדול הוא, שאותו ר' מרדכי אריה היה כבר כמה שנים חתן אצל הרה"ח ר' אברהם יצחק מרמולשטיין שליט"א. עכשיו תגידו אתם, מה הסיכוי על פי טבע, שר' אברהם יצחק יתחיל אצלי את הקירוב לרבינו בהיותו בחור צעיר, ודווקא החתן שלו ימשיך את מה שהשווער שלו התחיל?! ממש השגחה פרטית.

התחלנו ללמוד חברותא, ומידי פעם הייתי שואל אותו כל מיני שאלות על ברסלב, לא של קנטור חלילה אלא באמת הייתי צמא להבין לעומק כל דבר. הוא מצידו הסביר מאוד ברור כל דבר, ומשהו התחיל להתבשל אצלי בלב. הרגשתי שיש כאן משהו חזק, אבל עדיין עמדתי מבחוץ, צפיתי על ברסלב מרחוק, לא ידעתי אם אני באמת רוצה להיכנס לכל הסיפור הזה.

הגיע חג הסוכות, ואמרתי לעצמי: אתה צריך למצוא לעצמך בית כנסת להתפלל בו כל החג. עד אז הייתי מתפלל כל שבת במקום אחר. פעם בשטיבלאך הזה ופעם בבית הכנסת ההוא. לא היה לי מקום קבוע. אבל לפני סוכות החלטתי שהגיע הזמן למצוא בית כנסת בו אקבע את מושבי, היו כל מיני רעיונות אבל בסוף נפל הפור על כולל ברסלב, הכרתי שם כל מיני חברים, והיה נראה לי מתאים. התפללתי שם כל החג כולל שמחת תורה. בשמחת תורה, ערכו את ריקודי ההקפות כנהוג וכאשר הגיעו ל'הקפה רביעית' התחילו לשיר שירים רבים על רבינו הקדוש ובעיקר על ההתקבצות בראש השנה.

הרה"ח ר' שרגא שניצר הי"ו עמד במרכז המעגלים והלהיב את הלבבות שכבר ככה היו מולהבים. אני זוכר שעמדתי, הסתכלתי על הציבור והרגשתי איך יש להם אור ושמחה בעיניים שאין בשום מקום אחר. שרו: "אומן אומן ראש השנה", והלב של כולם כמו ריחף באוויר בכאלו געגועים והתרגשות, ואני שאלתי את עצמי: מה קורה כאן, הרי כבר עבר כמעט חודש מהנסיעה שלהם לאומן, מה שהיה היה, מה כל כך מרגש אותם באומן הזאת!?

הרגשתי שחסידי ברסלב מהזיקים איתם בלב - משהו מיוחד שיש להם

לאחרונה התחלתי להשתמש בשיטה חדשה, אני מסמן להם שאני לא מבין את השפה המקומית... ככה השיחה מסתיימת מיד.

נבר תרגיש את רצון ה'

ובחזרה לענייננו. מסרתי שם שיעורים ובכל עת מצוא דיברתי מהעצות של רבינו הקדוש. לאט לאט התאספה שם חבורה של תלמידים, אבל לאחר תקופה קצרה, הרגשתי שעליי לעזוב. לא מצאתי מוסדות חינוך מתאימים לילדיי ולא ידעתי מה עליי לעשות. מצד אחד העיסוק בקירוב הניב פירות מרשימים ומצד שני, הלא חיך קודמים. בצר לי ססתי לארץ ישראל להיוועץ עם פוסק הדור רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל. נסעתי במיוחד עבור השאלה הזו. נכנסתי אליו ושאלתי אותו כיצד עליי לנהוג. הוא חשב ואמר: "אני לא רוצה לענות בעניין גורלי שכוה". אמרתי לו: "הרב, הגעתי במיוחד מאורוגוואי בשביל השאלה הזו". אך שוב הוא חזר ואמר: "אני אפשר לענות על שאלה כזו. תחזור לשם וכבר תרגיש מה רצונו של הקב"ה".

מיוון אתנו על כל צעד ושעל. עם הרב אלעזר קעיניג בדירתו באומן

ל א
נוטל עלי את
העול הכספי,
ודבר שני:
בבית הכנסת
שלנו לא ידברו
בתפילה בשום
פנים ואופן, ללא
יוצא מן הכלל.
ומי שידבר - לא
יקבל עליה בקריאת
התורה. הם הסכימו
לבקשותיי ויצאנו
לדרך. וכך בערב
החוכה ה'תשע"ב
מנחה, נפתח "אזמרה"

בתפילת
באופן רשמי.

אגב, בקשר לתנאי השני, זה כל כך הצליח בס"ד ועד היום בית הכנסת שלנו מפורסם בכל האזור כבית כנסת שלא מדברים בו בשעת התפילה, ישנם אפילו מתפללים שאינם קשורים לברסלב המגיעים אלינו רק בגלל הרצינות שיש בתפילה. הם רוצים להתפלל מבלי לשמוע רשורשים מאחוריהם או לידם. ישנו כלל ברזל ומי שעובר על התקנה - לא מקבל עליה בקריאת התורה. זה אומנם נשמע מאוד מלחיץ אבל כולם יכולים להעיד שהאווירה כאן היא משפחתית ומאוחדת מאוד מאוד. כולם מרגישים כל כך בנוח והאחדות כאן היא ממש לשם דבר. גם התנאי הראשון מתקיים להפליא, כאשר החברים המסורים מטפלים בענייני הכספים והגלווה לזה באהבה ובמסירות, אשריהם ואשרי חלקם!

בבית הכנסת מתקיימים מניינים בימות החול ובשבת קודש, וכן נמסרים שיעורים בספרי רבינו תמידין כסדרן. היום ב"ה המניינים יציבים וחזקים אך בהתחלה כמו בכל עסק של קדושה היה צריך עקשנות גדולה. אחד המתפללים הנלבבים של בית הכנסת היה עושה כל יום טלפונים ומזכיר לכולם את מה שרבינו אמר לאנשיו: "המניין שלכם בוקע רקיעים", "אם רק תחזיקו עצמכם יחד אזי תהיו אנשים כשרים".

מחזה נפרץ הוא לראות פנים חדשות המבקרים בשבת קודש בסעודה שלישית. אלה הם נפשות צמאות לטיפת התחזקות ודיבורי אמונה פשוטים. ואין לך מקום ושעה מעולה כמו עידן רעוא דרעוין בבית רופא הנפשות הגדול.

חזרתי למונטווידאו, ומיד הרגשתי שאין ברירה, מוכרחים לחזור לארגנטינה, היו לי כמה סימנים ברורים לכך ואין המקום להאריך בהם. חזרתי לארגנטינה עם הבנה חזקה שצריך לפעול בעולם, ראיתי בחוש עד כמה הדיבורים של הרבי משפיעים מיד על השומעים. העולם צמא לדיבורי התחזקות, רוצים לשמוע עוד ועוד, מה גם שהיהודים במדינות כאן, מיוחדים מאוד בתמימות הלב. יש כאן תמימות טהורה שנשמרת מדור לדור, לכולם יש כבוד אמיתי לצדיקים ואמונת חכמים בלתי מסויגת. כך שכאשר מדברים מרבינו הקדוש, אין לאנשים התנגדות הנובעת מדעות קדומות או מהשגות למדניות כאלו ואחרות. חזרתי להתגורר בבואנוס איירס, והתחלתי למסור שיעורים בספרי רבינו בבית הכנסת של אבי זצ"ל. השיעורים נמסרו כסדרן מתוך השתוקקות וצימאון גדול של המשתתפים, ולאט לאט התגבשה ממש חבורה מאוחדת של אנשים הרואים את עצמם שייכים יותר ויותר לעניין של הרבי.

בית הכנסת על שם הצדיק

יום אחד, כמדומני בסביבות חודש סיון ה'תשע"א, ניגשו אלי מספר משתתפים וביקשו לשוחח איתי, נכנסנו לחדר צדדי והם הניחו את הפצצה על השולחן: "ר' מנחם! אנחנו צריכים כבר לעשות מעשה. הגיע הזמן לפתוח בית כנסת על שם הצדיק. אומנם למסור שיעורים בספרי רבינו זאת זכות גדולה, אבל אם רוצים לעבוד את השי"ת על פי דרכו של הרבי, צריכים להקים בית כנסת שיישא את השם 'ברסלב' בגאון. בלי להתבייש, ומבלי להתנצל. בית כנסת גדול ומכובד שיאיר את אורו של הצדיק בכל בואנוס איירס".
הדרישה הגיעה מהם ולי היו שני תנאים עקרוניים: דבר ראשון, אני

מיוחדות הן התפילות בימים טובים ובראשי חודשים, בהם באים גם יהודים מבחוץ המבקשים לא רק "לגמור את ההלל" אלא לשיר במתינות ולהלל לבורא עולם בהתלהבות ושמחה.

'תורת אמת' ו'אומנות' ההתבודדות

מאחר שהעיר בואנוס איירס הינה ענקית בכל קנה מידה, לשם הבנת העניין, אפשר לנסוע במהירות גבוהה ברחוב הראשי של בואנוס איירס במשך שעה וחצי ועדיין לא להגיע לקצה השני של העיר. זאת עיר ענקית ממש ולכן קשה לאגד את כל מי שקשור לרבינו לתוך בית כנסת אחד. מהסיבה הזאת הוצאנו עלון משך כמה שנים עלון בשם "תורת אמת". דיבורים בשפה הספרדית הלקוחים מספרי רבינו ותלמידיו. העלון הזה החיה בכל שבוע נפשות רבות וגם קירב הרבה לדעת רבינו. בגלל שכבר מגיל הבחורות, האירה בי כל כך חזק - עצת ההתבודדות, הרגשתי חובה גדולה לגלות את הסגולה לעם סגולה. ולכן במשך תקופה ארוכה ישבתי ותרגמתי במשך שעות על גבי שעות את ספרו של הרב ארז משה דורון "אומנות ההתבודדות" - לשפה הספרדית. לפרקים אלו הוספתי פה ושם עוד דיבורים מעצמי. החוברת הזאת הופצה בארגנטינה והיה בזה הפצה גדולה לעצת העצות של רבינו. מי שהדריך אותי רבות בכל עניני הקהילה היה הרה"ח ר' אלעזר מרדכי קעניג זצ"ל. איי, חבל על דאבדין. הייתה לו ממש חביבות לאנשיו של רבינו בארגנטינה ובכל פעם במהלך ימי הקיבוץ באומן היינו הולכים אליו - כל הקהילה, רוקדים אתו ומקבלים את ברכתו.

כמו כן, נערכת בכל שנה סעודת הילולא גדולה מאוד לכבודו של רבינו הקדוש. 'לשווער' שלי, חסיד ברסלב יקר שביקרים, יש בית עם חצר ענקית. שם בונים סוכה רחבה ונאה, ולשם מגיעים בתאריך הגדול - ח"י תשרי, כל מי שמרגיש קשר עם נשמת הצדיק. מגיעים המוני אנשים מכל רחבי העיר, גם מהשכונות המרוחקות יותר, והשמחה היא עצומה באופן שקשה לתאר במילים. לאחר סעודת ההילולא מתקיימת שמחת בית השואבה עם כלי זמר וניגונים וכמובן שחלק גדול מהריקודים מוקדש לשירי הודאה לה' על הזכות הגדולה לה זכינו רק חודש לפני, להיות שוב על ציונו של רבינו באומן.

קיבוץ זמני בבואנוס איירס

אם כבר מדברים על אומן, כדאי לספר על שנת תש"פ, שנה שתיזכר לדורות אצל כל חסיד ברסלב. היה את קיבוץ בלארוס, הקיבוצים בארץ ישראל כמובן, באמריקה, בלונדון ואיפה לא... ב"ה גם בבואנוס איירס התקיים קיבוץ מרגש ומיוחד במינו. תלינו כרזות עם דיבורים מרבינו בגודל מעלת ראש השנה שלו והרגשנו כאילו אנחנו שם, באומן. בערב ראש השנה התפללנו מוקדם ולאחר התפילה פצחנו כולנו באמירת תיקון הכללי בציבור. היו שם כאלו בכיות... כל המתח והציפייה הדרוכה שהיו מנת חלקינו במהלך החודשים שלפני ר"ה, הכל התנקז בתיקון הכללי הזה. לאחר מכן, בראש השנה עצמו, זכינו להתפלל את כל התפילות בבית הכנסת על שם הצדיק והשמחה הרקיעה שחקים. שנה לאחר מכן, חלק גדול מבני הקהילה נסעו, למרות כל הבלבולים סביב עניין אישורי החיסונים וכו'. לא ידענו כל כך את הפרטים המדויקים, כפי שידעו בארץ ישראל. ולכן זה היה מורכב מאוד. גיסי הי"ו, השתוקק מאוד להגיע לרבינו אבל בביתו חששו מהמהלך המורכב. רעייתו אמרה לו שישאל לדעת תורה ומה שיגיד יעשו.

הוא פנה לגיסו שבאר"י והלה העביר את השאלה אל הרה"ח ר' שלום מייקוף שליט"א. ר' שלום אמר לו שמותר לנסוע ואף נימק לו את העניין מבחינה הלכתית. התשובה של הרב מייקוף הגיעה לארגנטינה וגיסי קרן משמחה. גם רעייתו נתנה את הסכמתה מתוך תמימות ואמונת חכמים. התשובה הגיעה ביום שישי, כאשר ראש השנה חל ביום שני. הגיס רכש במהירות, כרטיס טיסה למוצאי שבת. היה זה מעשה מבוהל ביותר משום שהטיסה עצמה לוקחת כמעט עשרים שעות, ויש גם תחנות ביניים, ועוד הפרש של שש שעות בין ארגנטינה לאוקראינה. הוא לקח אתו שופר ואמר שלנסוע מוכרחים. אם בסוף יתקע בקיבוץ, הרי שעשה את כל מה שביכולתו להגיע לרבי. בסוף זכה גיסי להגיע לאומן ממש כשעתיים לפני התקדש החג... אשרי חלקו.

השווער דואג להכל

בכל שנה אנו מתארגנים מראש ונמצאים במתחם מיוחד. שם אנו יושבים, אוכלים ביחד ואף מתפללים יחדיו. בכל שנה יש בערך חמישים משתתפים, ולפני תקופה עשיתי חשבון שבמהלך כל השנים זכינו שיבואו מארגנטינה לאומן במצטבר למעלה ממאה שלושים פנים חדשות. מי שלמעשה מארגן במסירות נפש את הנסיעה והארגון המקדים לכל הפרויקט הזה, הוא 'השווער' שלי, חמי שיחיה. יהודי ירא שמים מרבים. לפני למעלה מעשרים שנה היתה לי איתו שיחה ארוכה מאוד על העניין של ראש השנה, הוא שמע את הדיבורים שלי והשתכנע באופן חלקי. הוא חשב עוד קצת והחליט לנסוע "אבל זאת תהא הפעם הראשונה והאחרונה...". מאז, מאותה שנה, ה'תשס"א, הוא כבר נוסע באופן קבוע... לא רק נוסע, אלא ממש מארגן לכולם את כל הפרוצדורה. הוא אומר שזה התיקון שלו על כך שאמר בשנה הראשונה שזאת תהיה גם השנה האחרונה...

גם שני גיסים שלי המתגוררים איתנו בבואנוס איירס התקרבו לרבינו במהלך השנים והם הרוחו החיה בקהילתנו. כמו כן, שני אחיי התקרבו לרבינו ודווקא לא על ידי. כל אחד מהם בדרך מופלאה ומעניינת ביותר.

לטייל בתורתו בארגנטינה

אחד האירועים המיוחדים במהלך השנה הוא ללא ספק חג הפורים. אנו עורכים סעודה גדולה בבית הכנסת ולאחר מכן נערכים ריקודים של שמחה מתוך התקשרות עצומה לרבינו הקדוש. שלטים גדולים עם דיבורי דעת ולב בגדולת הזמן ומעלתו הנשגבה של רבינו הקדוש העומדים על קירות בית המדרש יוצרים אוירה מרוממת ביותר. הריקודים הללו מושכים אליהם יהודים רבים, לראות מקרוב איך מקיימים ריקודים של שמחה מתוך שכרות דקדושה.

לאחרונה, גם אנחנו הצטרפנו למהפכה המתרחשת בארץ ישראל. שמענו שמועה טובה על ההליכה עם תורה, וגם כאן ההתלהבות מהיחזמה - מרקיעה שחקים. אנחנו לא ממש מעודכנים בפרטים הקטנים, אבל הכנו מעצמנו חוברות כמו של ארגון לטייל בתורתו. ב"תורה זמנית" משלנו, עם ליקוטי הלכות על התורה ועם קיצור ליקוטי מוה"ר"ן וליקוטי תפילות. זה עשה כאן ממש התקשרות חדשה לכל העניין של רבינו. אשרינו מה טוב חלקינו.

לסיום, מבקש ר' מנחם לנצל את הבמה ומזכיר לכל מי שייקרא את הכתבה הזו: רבני אנ"ש היקרים, חסידי ברסלב בארגנטינה מחכים ומצפים לכם. אם אתם מגיעים גם ככה לאזור שלנו, אנא תצרו קשר. נרצה שתחזקו את הציבור בדיבורים של הרבי, זה חשוב לנו כמוצא שלל רב.

שהוציאנו ממצרים והכניסנו לארץ ישראל

בצילם של ימי יציאת מצרים זכינו לשמוע את סיפור 'יציאת מצרים' הפרטי של ר' משה נחמן בנו של רב הקהילה בארגנטינה שזכה לעזוב את הכל מאחוריו ולצאת אל ארץ הקודש דרך מדבר של מניעות וקשיים מאתגרים* ארץ לא זדועה

ישראל הלי

גם מבחינה רוחנית וגם גשמית - אפשר לבלות בארגנטינה את כל החיים בטוב ובנעימים. ובכל זאת, בחסד ה' עלי, כבר לאחר החתונה שלנו, נכנסה לי הרגשה חזקה בלב: יום אחד אנחנו נעלה מכאן לארץ ישראל, לארץ אשר עיני ה' אלוקים בה. אם לא היום אז מחר, ואם לא השנה - בטח שנה הבאה. בסוף נזכה לעלות. לבינתיים נולדה בתנו הבכורה והבנתי שכנראה עניין העלייה יתעכב מעט.

לאחר כמה חודשים, בערב סוכות תשפ"ג, הלכתי ברחוב, והרהרתי לעצמי בחשש מה, 'הנה שוב פעם מגיעה אלינו עונת הקיץ'. בארגנטינה, עונות השנה הפוכות מא". כאשר בא"י קיץ - בארגנטינה חורף לכל דבר, ולהפך. כך שבסוכות במקום להרגיש את הסתיו, מרגישים בארגנטינה איך ה'אביב' נותן את אותותיו. בחנוכה לדוגמא, נמצאים כבר בשיא הקיץ, ומדליקים נרות חנוכה רק משעה תשע בלילה והלאה... לעומת זאת, בחג שבועות יש קור גדול. הלילה ארוך כל כך ומאוד קשה להישאר ערים כל הלילה.

בין מיליוני שקצים

בשונה מקהילות יהודיות אחרות בעולם כמו ארצות הברית ואנגליה, בארגנטינה היהודים מתגוררים יחד עם הגויים ממש. אין אזור יהודי שנכבש ברובו המוחץ. בואנוס איירס היא עיר ענקית עמוסה במיליוני גויים ואני לא מאחל לאף אחד להתגורר בצפיפות בין מיליוני 'שקצים', אף פעם, אך בפרט לא בחודשי הקיץ. כמובן שיש את היכולת בתי המדרש ואת בתי הכנסת הרבים, אבל כאשר אתה יוצא החוצה, בתוך שני מטרים, כל העולם הזה* אורב לך במינון גבוה ביותר. באותו

לא קל היה לשכנע את האברך הר"ר משה נחמן הי"ו בנו של מנהיג קהילת חסידי ברסלב בארגנטינה, לספר על עלייתו יחד עם משפחתו לארץ ישראל. הוא הסביר שוב ושוב שמדובר בעניין אישי ופרטי ולא נראה לו מתאים לחלוק את החוויות הללו על גבי גיליון. הסיבה היחידה שלבסוף זכינו להיחשף לסיפורו המרגש, הייתה ועודנה - החיזוק הגדול שיגיע לקוראים הרבים. הרי אנחנו כבר גרים כאן בארץ הקודש, רובינו גם נולדנו כאן, כך שלא תמיד זוכרים ומעלים על נס את גודל הזכייה. יבוא סיפור זה יחד עם סיפורם של רבים אחרים ויאירו בנו מחדש את מעלת קדושת הארץ ואת הזכות הגדולה שנפלה בחלקינו לחונן את עפרה.

גשמיות ורוחניות כאחד

תחילה שאלנו בכנות את ר' משה נחמן הי"ו: מה מביא אברך כמדרשו, בשנות העשרים לחייו, לעזוב את כל אשר לו ולצאת למסע התאקלמות מורכב ומאתגר במיוחד. ואם קדושה ולימוד תורה בשלווה חיפשת, הרי בעיר הגדולה בואנוס איירס יש משניהם בשפע. קהילות קודש רבות, מוסדות חינוך שמורים. משפחה, ואפילו בית כנסת מיוחד על שם הצדיק יש שם.

ר' משה נחמן: אתה מזכיר רק את הצד הרוחני המשגשג ב"ה, אבל גם את שפע הגשמיות כדאי להזכיר. בארגנטינה, החיים הרבה יותר זולים מכאן. לשם הבנת העניין, דולר אמריקאי שווה בארגנטינה - אלף מטבעות פזוס (שם המטבע המקומי). גם הבשר נמכר שם בזול ממש. לשם דוגמא, משפחה פשוטה בארגנטינה אוכלת בשר משובח בכל יום בלי להתרגש. גם הדירות בארגנטינה זולות מאוד. לרוב החברים שלי משם יש דירה גדולה, הם קנו אותה במאה אלף דולר בלבד. למעשה,

היה חסר לי מאוד העניין של "אווירא דארץ ישראל", רציתי לראות יהודים הולכים ביום שישי עם מגבת על כתפיים בדרך למקווה, לראות יהודים חוזרים עם שקיות מלאות בחלות קדושות לכבוד שבת

אני אומר את המילים הללו ושואל את עצמי שוב: אתה לא חולם...? לא, לא, אני לא חולם. השי"ת יעזור לנו ויביא אותנו לארצו הקדושה בקלות ובשמחה.

חג הסוכות עבר עלינו בטוב ובנעימים מתוך תחושה של התרגשות וקיווי למשהו גדול שעוד יקרה איתנו בקרוב. בימים הללו התפללתי כמעט רק על הדבר הזה, צעקתי לריבוננו של עולם ואמרת: רבוננו של עולם, אני כל כך רוצה לעלות לארץ ישראל, תן לנו את הכוחות, את העקשנות, את העצה הטובה. רק אתה יכול באמת לסייע לנו בעניין גדול שכזה.

ההחלטה יצאה בדבר המלך, וכבר החלו המניעות והבלבולים לצוץ תחת כל עץ רענן. התכנון שלנו החל להתפרסם ופתאום כל מיני בעלי 'שוב הדעת' מבקשים לדבר איתי: "תראה, זאת באמת זכות גדולה לעלות לארץ ישראל, אבל זה לא פשוט כמו שנראה לך. דווקא יש עכשיו הרבה יהודים שבדיוק חוזרים מארץ ישראל חזרה לארגנטינה, הם היו כמה שנים בארץ ישראל ולא הצליחו להתאקלם, חבל שתעשה גם אתה את הטלטול הזה. כלך לך מהרפתקה שכזו". הדיבורים הללו הזכירו לי את המעשה מ'רב ובן יחיד' בספורי מעשיות, ככל שהאב והבן התקדמו לכיוון הרבי ככה המניעות גברו, עד שבאחת התחנות הם אף פגשו את ה'בעל-

בין מיליארדי שקצים. ביאניס איירס ממערף הציפור

את הנר הראשון של תנוכה גדליק בארץ ישראל

בניין מתגוררים יחד עם משפחות העמים. אפשר לשמוע באמצע הלילה את הצעקות של השכן הגוי מתגולל בקיא שכרותו בכניסה לביתו... היה חסר לי מאוד העניין של "אווירא דארץ ישראל", רציתי לראות יהודים הולכים ביום שישי עם מגבת על הכתפיים בדרך למקווה, לראות יהודים חוזרים עם שקיות מלאות בחלות קדושות לכבוד שבת. כאן, בארץ ישראל, המראות הללו כל כך פשוטים עד שלא יודעים להעריך את זה. שם, חסרים מאוד המראות הללו, אפשר ללכת ברחוב ולא לפגוש אפילו לא יהודי אחד.

ואם אפשר לומר, זהו שבחם הגדול של יהודי בואנוס איירס, לגור בתוך הגויים ולא ללמוד ממעשיהם. יש שם ריחוק מאוד ברור וחזק בין היהודים לגויים המקומיים. אומנם חיים ומתגוררים ביניהם אבל ב"ה אין שום קשר איתם. ועדיין האווירה היא של חולין, טומאת ארץ העמים מורגשת היטב בכל פינה. אפילו ראשי הישיבות ומרביצי התורה שהגיעו לשם מארץ ישראל עבור איסוף כספים למוסדותיהם, חזרו ואמרו בהתפעלות: אשריכם שאתה ממשיכים לשמור על עצמיכם ועל היהדות שלכם בתוך כל הסחי והמאוס הזה. איננו מבינים איך אתם מצליחים לשרוד...

נחזור לאותו חג הסוכות. הרגשתי כאילו קיבלתי משמיים

מין הארה כזאת: אתה שייך לארץ ישראל. הגיע הזמן לעשות מעשה.

דבר' בעצמו.

אנחנו שייכים לארץ ישראל

באתי הביתה ואמרתי בבית: אני חוסך את כל ההקדמות והדיבורים סביב וניגש מיד לעניין בעצמו: אנחנו שייכים לארץ ישראל. אני רוצה לעזוב הכל ולחזור למקום הטבעי של כל יהודי - ארץ ישראל. זה היה לי כל כך ברור עד שגם היא השתכנעה ובצדקתה מיד הסכימה ואמרה: מצוין. גם אני התכוננתי הרבה לרגע הזה. ידעתי שבסוף נגיע להחלטה הזאת. אני מוכנה לעלייה בלב שלם.

אנחנו מדברים על העניין עוד כמה דקות, ואז פתאום עולות לי מחשבות של ייאוש: משה... אתה מדומיין, תמשיך לטוות לעצמך חלומות מתוקים... נו, באמת, אתה תעלה לארץ ישראל? תעזוב את כל המשפחה, את החברים, את ארץ מולדתך ובית אביך? כנראה אתה באמצע חלום שמהר מאד יתנפץ לך בפנים...

אבל אז התחזקתי ואמרתי בקול: לא. אני לא חולם. זאת בעז"ה תהיה מציאות קיימת. וכי יש לנו עשרה ילדים ונכסים וצאן ומרעה?! הרי ב"ה רק עכשיו נולדה הבת הראשונה, עוד לא השתקענו כאן, זה או לעלות עכשיו, או כנראה לעולם לא. פניתי לנוות ביתי ואמרתי: עוד יהיו ניסים גדולים, את נר ראשון של חנוכה כבר נזכה בעז"ה להדליק בארץ ישראל.

'רק לשלוש חדשים'...

התחלתי להרגיע את האנשים ואמרתי להם, "אל תדאגו, אני נוסע רק לתקופת ניסיון של שלושה חודשים, אם אסתדר אשאר עוד קצת, ואם לא, אחזור מיד. לא אנהג בהפקרות ובחוסר אחריות כלפי משפחתי".

יאמר לשבחם של הוריי, שחזקו אותי מאוד על המהלך, למרות שלא היה להם קל. הייתי דמות מאוד דומיננטית בבית הכנסת ועזרתי רבות לאבי שליט"א בכל ענייני הקהילה. למרות כל זאת, אבא הי"ו תמך וסייע בעדי בכל השתלשלות העניינים.

גם חמי הי"ו מאוד חיזק אותי והעריך את הרצון לעלות ולזכות לקדושת הארץ, אך מתוך דאגה כנה ביקשני שאתייעץ עם גדול בישראל. היות שיש לי קשר טוב עם הגאון הרב ר' יוסף בנימין הלוי וואזנר - גאב"ד זכרון מאיר וראש ישיבת "חכמי לובלין" בעיר בני ברק, בה למדתי מספר שנים קודם לכן, החלטתי לדבר אתו. התקשרתי אליו ושטחתי בפניו את כל הצדדים. הוא הקשיב ואמר לי: "משה נחמן, המקום שלך הוא רק בארץ ישראל, חד וחלק". הנחרצות שלו, נתנה לי כח. סיפרתי לחמי מה אמר ראש הישיבה והוא מיד קיבל בהכנעה ובאמונת חכמים פשוטה את האמירה שלו.

לשכון כבוד בארצנו

גם אחרי הדיבורים הברורים הללו, הייתי צריך כל הזמן לחזק את עצמי. אני זוכר איך מכל מה שלמדתי לקחתי חיזוק על ארץ ישראל. רכשתי פנקס ופשוט רשמתי לי כל מיני הארות שהתעוררו אצלי בעניין. לדוגמא, למדתי בגמרא את הסיפור על הלל הזקן, איך שהיה שרוי בכזו מין עניויות, עד שאפילו לא הייתה לו חצי פרוטה לשלם לשומר בית המדרש. כתבתי בפנקס: 'הלל הזקן עזב את כל משפחתו בבבל ועלה לארץ ישראל למרות שהגיע למצב קשה כל כך של עניות. הוא לא התבלבל מזה, והאמין שעשה את הדבר הטוב ביותר'. ביום אחר קראתי תהילים והגעתי לפסוק: "אך קרוב ליראיו ישעו לשכון כבוד בארצנו". מיד כתבתי את המילים הללו לעצמי, ובכך ביקשתי לזכור: 'עוד אזכה בעז'ה לשכון כבוד בארצנו, עכשיו נראה שאני הולך לעזוב הכל ומי יודע איך אסתדר, אבל אני מאמין שבסוף עוד נזכה להשתקע בארץ מתוך שמחה ורוגע'. ככה החייתי את עצמי.

חג סוכות עבר עלינו מתוך התעלות ושמחה גדולה, כאשר ביום שישי שלאחר מכן אני שומע קול בתוכי: משה נחמן, נו, עובר לעשייתן. זהו, הגיע הזמן להזמין כרטיסי טיסה.

המניעה הנוספת שלא ידעתי איך להתייחס אליה הייתה שמחה משפחתית שנקבעה לחודש אדר, וזאת כמובן הייתה סיבה מצוינת לדחיית הנסיעה עד לאחר מכן. הרי לא הגיוני לעלות לארץ ישראל באזור חנוכה ואז לחזור שוב לארגנטינה לאחר חודש, חודש וחצי, לכבוד החתונה.

אבל אמרתי לעצמי: אם אתה מתחיל לעכב את העניין, לך תדע אם בסוף תעלה לארץ ישראל. עכשיו אתה בתוך ההתלהבות, הכה בברזל בעודו חם.

לא התעכבתי והרמתי טלפון לסוכן נסיעות, שאלתי אותו את המחיר המדויק לכרטיסי טיסה, הוא בדק ושאל אם אני רוצה הלוך ושוב, אמרתי לו: רק צד אחד, אני לא הולך לבקר בארץ ישראל, אני בעז'ה הולך לגור שם, על אדמת הארץ הקדושה. הסוכן בדק ואמר לי: הסכום הוא אלפיים דולר. אמרתי לו שאתקשר בעוד כמה דקות שוב פעם. לבינתיים הרמתי טלפון לחבר שהיה לו סכום כסף בצד ושאלתי אותו אם הוא יכול להלוות לי 2000 דולר לתקופה קצרה. הוא שמח לקחת חלק בנסיעה הזו ואמר שאין לו בעיה. חזרתי לסוכן ואמרתי לו: תתפוס לי עכשיו מקומות, אבל אל תגיד לי 'דבר אחרי שבת', אני רוצה שהכל יהיה סגור כבר היום. כל כך חששתי מהבלבולים והחרטות, לא ידעתי מי יפגוש אותי ומה עוד יגידו לי, ידעתי שעם כרטיסי טיסה ביד אפשר פחות להתווכח...

הסוכן אמר שיעשה הכל, ואכן חזר אליי לאחר כמה דקות והבשרה בפיו: יש לך כרטיסים, הכל מסודר.

השמחה שלי הרקיעה שחקים, הגעתי לבית הכנסת לקבלת שבת באורות כאלו גדולים. ב"ה הדרך לארץ ישראל נסללה... אני כבר יותר שם מאשר כאן, אומנם גופי בארגנטינה אך נשמתי כבר בארץ ישראל.

כל המניעות נעלמו

אני רוצה לספר נקודה מעניינת: כל המניעות והבלבולים הגדולים היו רק עד הרגע שעשיתי מעשה ורכשתי את הכרטיסים, מהרגע שאמרתי לסוכן הנסיעות: כן, תזמין כרטיסים. מאותו רגע פתאום הכל התמתק, וכפי שאספר.

ביום ראשון שלאחר מכן, הרהרתי בדבר ההלוואה, אמרתי לעצמי במעט חשש: מה יהיה, ככה להתחיל את הנסיעה עם חובות...? מאיפה אחזיר את הסכום הזה?

בהמשך היום פגשתי יהודי מקומי, שמדי פעם היה מבקש ללמוד איתי חברותא. הוא ראה אותי ואמר לי, "נו, אולי נלמד משהו". נענית

לו בשמחה ולאחר הלימוד ביקשתי ממנו שיחת טלפון. שכחתי את שלי בבית והייתי חייב לעשות טלפון קצר לארץ ישראל, לסגור כמה דברים שקשורים לדירה. אותו אחד, שמע שאני מדבר על ארץ ישראל ושאל: מה, אתה נוסע לארץ? אמרתי לו: "לא רק נוסע, אני בעז'ה עולה לגור שם. ואז בהבזק של מחשבה אמרתי לו: אולי תרצה לקחת חלק במצווה הזו? תהיה לך זכות גדולה". סיפרתי לו שהכרטיסים עלו אלפיים דולר ושלוותי אותם מפלוני אלמוני. קיוויתי שישתתף במשהו. הוא הקשיב בחצי אוזן ואמר שיחשוב מה אפשר לעשות. אחרי כמה ימים הוא ניגש אלי, התיישב לידי ואמר: "תוריד את הדאגה של הכרטיסים מהראש. כבר הסתדרתי עם המלווה שלך. אתה לא צריך לשלם לו. העניין סודר". בימים שלאחר מכן, הגיעו אלי כאלו דרישות שלום מן השמים, ממש למעלה מטעם ודעת. אבי שליט"א הביא לי סכום נכבד, סבי שליט"א גם הוא העניק לי דמי נסיעה נכבדים, וכך עוד יהודים נוספים. זה הביא מאתיים דולר וזה חמש מאות. למעשה, הגענו לארץ הקודש כשבאמתחתי שוכנים כמה אלפי דולרים, עבור תחילת החיים כאן. את הכסף קיבלתי מאנשים טובים שביקשו לחזק אותי בצעד הגדול הזה.

בתים מלאים כל טוב אשר לא נבנית

ימים ספורים לפני שהגענו, שמע אודותינו יהודי יקר מבני ברק, והחליט שהוא פועל עבורנו. כטוב לבו בעשיית המצווה, שכן עבורנו דירה ומילא אותה בכל טוב הארץ. ממאכלים ערבים ומיוחדים ועד אבזור מלא של כל הנצרך. הגענו ולא היינו צריכים לקנות כלום, מי כעמך ישראל...

כאומר, מאותו יום בו הזדרזתי והזמנתי מתוך עקשנות את כרטיסי הטיסה, הכל פתאום התחיל לזרום בצורה כל כך מיוחדת ומופלאה. "וכשיש לו החשק הראוי לאותו המניעה, כפי גודל מעלת הנחשק, אזי ממילא נתבטל האונס והמניעה" (ליקוטי מוהר"ן תורה ס"ו) לסיום, מעניין לציין שלארץ ישראל הגענו ממש בערב חנוכה, כך שאת הנר הראשון הדלקנו כבר בארץ אבותינו, ממש כפי שחזקתי את עצמי ואת משפחתי, בערב סוכות כחודשיים וחצי לפני, מבלי לדעת האם אכן נזכה לחונן בקרוב את אדמת הארץ.

דרך אגב, לאחר פחות מחודשיים כבר עשינו את דרכינו חזרה לארגנטינה לקראת חתונת האחות, אבל הפעם כתושבי ארץ הקודש המגיעים לשמחה משפחתית בחו"ל.

ניסים בארץ ישראל

לסיום. הרבי הרי אומר שארץ ישראל היא מקום גידול האמונה, ורצייתי רק לספר כיצד ראיתי את העניין בחוש ממש.

פעם היה זה קרוב משפחה שהגיע לבקר בדיוק כשהייתי במצב כלכלי לא פשוט, ממש אחרי שהגעתי הנה, ו'בניתי עלי' שכנראה הוא יכבד אותי בנתינה הגונה, אך הוא לא הציע ואני כמובן לא ביקשתי. נזכרתי בבוא עולם שהוא הן ומפרנס לכל וביקשתי ממנו שיעזור לי.

למחרת ניגש אלי הדוד וכיבד אותי בנתינה שהספיקה לזמן ארוך. פעם אחרת כשהמשכיר הגיע אליי לאחר שלא שילמתי את השכירות ובמקום לצעוק עליי הוא פשוט הסביר לי מדוע על פי החשבון הוא חייב לי חודש אחד חינם, ובכלל, כשהגענו לכאן לא היו לבני ביתי שום מכר בכל ארץ ישראל, והנה השכנים לידינו בבניין יצרו אתנו קשר בצורה מיוחדת ונפלאה עד שהפכנו למעין 'נכדים' שלהם, מה שהציל אותנו ממש.

הכלל, שה' יתברך מנהיג את עמו ועולמו, ובפרט בארץ ישראל, מקום הניסים, האמונה והתפילה, עד שאפשר לראות זאת בחוש ולהירגע מאד. יהי רצון שנוכה אכן לצאת מהטבע של מצרים ולזכות לקדושת ארץ הניסים ולביטול הטבע בשלמות.

פרק ומתוך ספר תולדות
הרה"ח ר' שמואל הורוויץ צ"ל
הנמצא בשלבי עריכה

יפוצו מעיונותיך חוצה -
קורות השתלשלות הדפסת
ספרו של הגה"ק רבי
אברהם ב"ר נחמן הלוי חזן
- 'כוכבי אור' במהדורתו
המורחבת בשנת תרצ"ג,
על ידי החסיד הנלהב
רבי שמואל הלוי הורוויץ,
וההוספות שנוספו אליו
במהדורות הבאות

-מאמר שני-

הללוהו כל

כוכבי אור

דוד דגן

תקציר המאמר הקודם: המהדורה הראשונה של הספר 'כוכבי אור' שהדפיס המחבר רבי אברהם ב"ר נחמן זצ"ל בשנת תרנ"ו, הכילה רק את חלק 'אנשי מוהר"ן', חלקים מהספר נכתבו בקצרה, וכן נעדרה ממנו ההקדמה. רבי שמואל הורוויץ בהיותו באומן טרח והשיג העתקות של החיבור השלם, ושלחן ארצה לסירוגין, ובשובו מאומן שקד על הדפסתו עד שזכה להביאו לדפוס בשנת תרצ"ג.

שיחות מכתב יד הרב מטשעהריין

הקונטרס הכיל גם 'שיחות מכתב יד הרב מטשעהריין'. וזה סיפור השתלשלותו של כתב יד זה:

איש חסיד היה בין אנ"ש ושמו רבי שמואל העשיל פרידמן, אשר התקרב לחסידות ברסלב בעיר ברדיטשוב בשנת תרנ"ט. מושך בעט סופרים היה ובמשך השנים כתב, העתיק וליקט חיבורים רבים ויקרים בענייני רבינו הק'. בשנת תר"ס עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים. מאז, נכסף מאוד כל העת לשוב ולפקוד את ציון רבינו הקדוש, עד שלקראת ראש השנה תרס"ח זכה להוציא חשקו לפועל, הוא הפליג מנמל יפו לאודסה והגיע אומנה.

בהקדמת חיבורו 'אמונת חכמים' מציין רבי שמואל העשיל, שאת הפרק 'שיחות מכת"י הרב מטשעהריין' (שאותו חשב להדפיס כחלק מהספר) העתיק סמוך לימי ראש השנה כשהיה באומן: "גם ליקטתי כמה דברים שהעתיקתי מכתבי הרב מטשעהריין זצ"ל כשזכיתי להיות על ר"ה באומן שנת תרס"ח, ואולי אבנה גם אנכי מהם..."

רבי שמואל העשיל נהרג מהפגזה של אווירון גרמני על יפו - בה התגורר בשנותיו האחרונות - בימי מלחמת העולם הראשונה, ב"ב כסלו תרע"ח, ה"ד. בן ארבעים בלבד היה בפטירתו, כשטרם הספיק להביא את חיבוריו לדפוס.

במהלך חיפושיו אחר גנזים שטרם ראו אור, התוודע רבי שמואל הורוויץ לאמתחת כתבי רבי שמואל העשיל המנוח. והבן, נחמן, מסרם לו. כך באו עתה בדפוס אותן שיחות יקרות מהרב מטשעהריין, שמקורן בתלמידי רבינו הקדוש, תחת הפתיחה:

העתקה מכת"י הרה"ח היר"א [=הירא אלוקים] הנעלה מאנ"ש האמיתיים, מוה"ר שמואל העשיל ב"ר אברהם צבי פרידמן ז"ל נפטר בעה"ק יפו שנת תרע"ח י"ד [צ"ל י"ב] כסלו, תנצב"ה
העתקה מכת"י הרב הגאון החסיד וכו' מוהר"ר נחמן ז"ל אבדק"ק טשעהריין

א. בסוף ההשמות ציין ר' שמואל: "המעשה מקאפצין פאשא וכו' (א"ה נכתב באריכות בס' אבני ברזל). המעשה מהמרש"א (ג"כ יתבאר בס' אבני ברזל)", לבסוף לא נדפסו המעשיות הנ"ל באבני"ב אלא בספר 'סיפורים נפלאים' - מעשיות ומשלים, מקומם בפרק הנ"ל שנספח לכוכבי אור

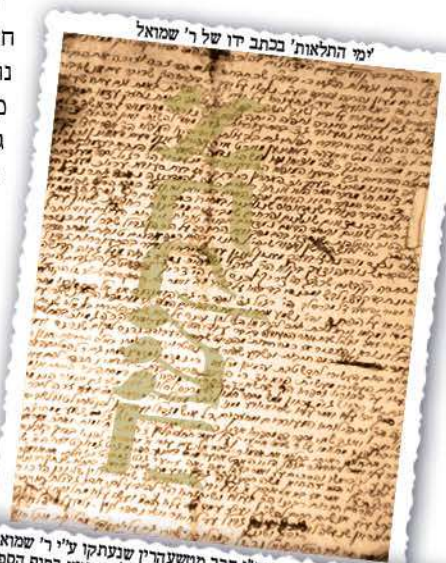
ב. יש לציין, כי מסיבה כלשהי לא הדפיס ר' שמואל במלואן את כל 'שיחות מכת"י הרב מטשעהריין', ולאחרונה באו בדפוס בשלמותן ובמקומן המקורי בספר 'אמונת חכמים' בעריכת ר' שמואל העשיל פרידמן ה"ד, ע"י מכון אמונת חכמים, צפת תשע"ד

ימי התלאות' והשמות' מ'חיי מוהר"ן'

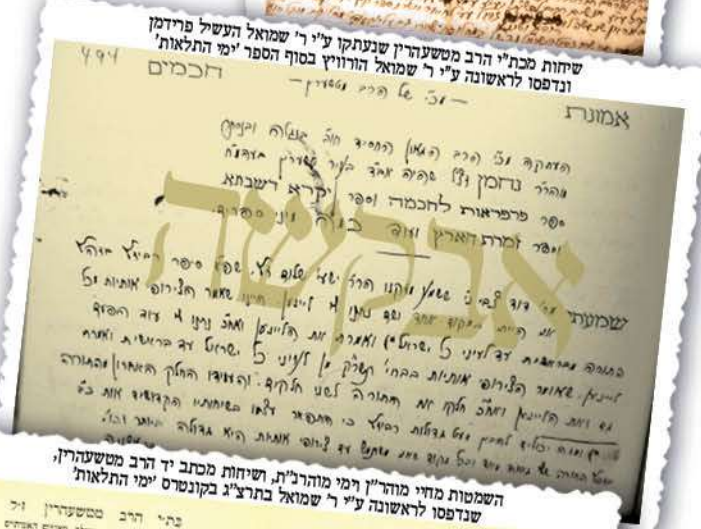
חיבור נוסף שהביא רבי שמואל הורוויץ לדפוס באותה שנה, כהמשך לספר 'כוכבי אור' - הוא הקונטרס 'ימי התלאות' (הקונטרס מתחיל בעמ' קלא, כהמשך של 'כוכבי אור' שמסתיים בעמ' קל), ובו סיפור השתלשלות הרדיפות שעברו מוהרנ"ת ואנשיו.

חיבור זה נכתב ע"י רבי אברהם חזן, כפי ששמע מאביו הגדול רבי נחמן מטולטשין ומעוד מתלמידי מוהרנ"ת, בתוספת הקדמה בשבח גדולת התלמיד הגדול, רבי נתן. רבי שמואל העתיקו בכתב ידו הרהוט, כשהוא מוסיף עליו השלמות מכתבי רבי מאיר אנשין, ודברים ששמע מפי רבי אברהם שטרנהארץ, והביאם יחדיו לדפוס.

לקונטרס זה צירף קטעים שהושטמו מהספר 'חיי מוהר"ן' בעת הדפסתו לראשונה בשנת תרל"ד בלמברג.

ימי התלאות' בכתב ידו של ר' שמואל

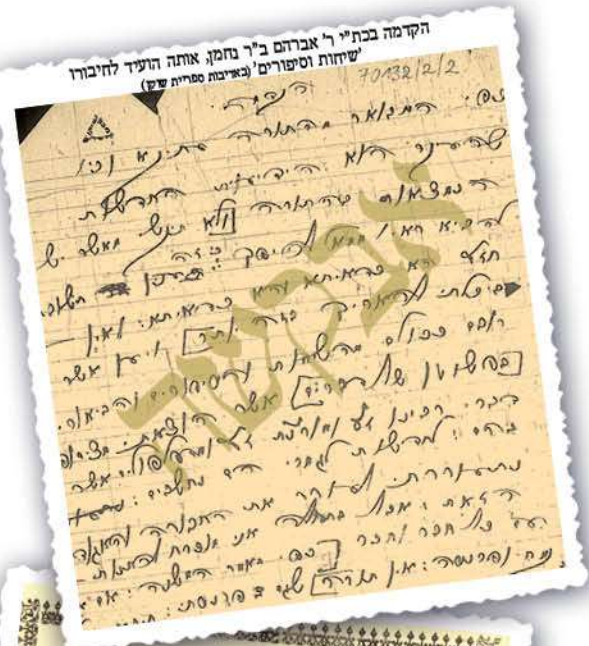
שיחות מכת"י הרב מטשעהריין שנעתיקו ע"י ר' שמואל העשיל פרידמן ונדפסו לראשונה ע"י ר' שמואל הורוויץ בסוף הספר 'ימי התלאות' חכמים

קונטרס 'ימי התלאות' שהדפיס לראשונה ר' שמואל בשנת תרצ"ג

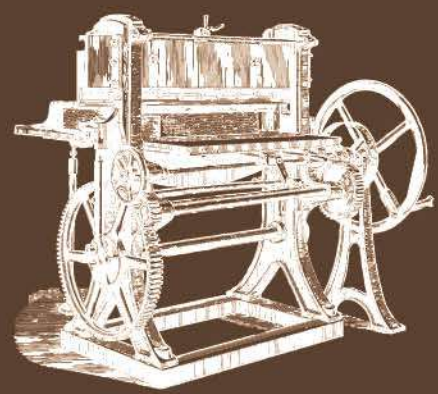

השמות מחיי מוהר"ן רמי מוהרנ"ת, ושיחות מכתב יד הרב מטשעהריין, שנדפסו לראשונה ע"י ר' שמואל בתרצ"ג בקונטרס 'ימי התלאות'

קונטרס 'שיחות וסיפורים'

חיבור חשוב נוסף שהביא רבי שמואל לפוס באותה עת, היה 'שיחות וסיפורים', מאת רבי אברהם ב"ר נחמן. בשנת תער"ג הדפיס רבי אברהם קונטרס קטן הכמות ורב האיכות בשם 'שיחות וסיפורים' - עניינים עמוקים במעלת לימוד תורות רבינו הק' בעיון ועוד. הקונטרס [שכלל גם את הידושו על תורה ח' בליקוטי מוהר"ן] שהיה בן ל"ט עמודים בלבד, הסתיים בסעיף טז: "כל יחידי סגולה שהיו בדורות הסמוכים, כמו האריז"ל והבעש"ט ז"ל ומוהר"ן ז"ל, כולם נחשבים ועומדים מצד משיח בן יוסף..."

כמות מועטה ביותר הדפיס רבי אברהם ממנו, מאה עותקים בלבד (1), במכתבו הוא מטעים "ואשר לא הדפסתי יותר ממאה, הוא מחמת שאין רצוני להפיצם על פני תבל, מרוב ועוצם החושך והאפילה שנתפשטו על פני חוצות, ולמכתבים לבד יהיו נחשבים לאנ"ש" (ממכתב זה משתמע שבכוונתו היה להדפיס קונטרס דומה מדי חודש, כפי שכותב "וכזאת התקנה תסוב בהקונטרסים שאקוה להוסיף ולהדפיס עכ"פ קונטרס לכל חדש").²

רבי שמואל הצליח להשיג עותק ממהדורה נדירה זו, וסבר כי זהו הקונטרס היחידי שהדפיס רבי אברהם בחייו מחיבורו 'שיחות וסיפורים'. למעשה הדפיס רבי אברהם קונטרס נוסף מתוך חיבורו זה. כן מתברר ממכתבו לר' יחזקאל מנדלאל מלובלין: "אגב אורחא הנני להודיעו, שזכיתי להדפיס גם את הקונטרס השני מהספר שיחות וסיפורים". אך ממהדורה זו לא שרד אפילו עותק אחד, מסיבה זו סבר רבי שמואל כי לא נדפס יותר ממה שהיה בקונטרס הראשון.³

יגע רבי שמואל ומצא העתקות של תלמידים. וכך זכה להדפיס מהדורה שניה של החיבור 'שיחות וסיפורים', עם הוספת החלל מסעיף יז: "השמחה בהילולא דרשב"י אם כבר היא מקובלת ונודע מהאריז"ל ושאר גדולים..." עד סעיף נח "ור' מאיר ז"ל בעצמו עלה ונתעלה אחר כך על ידי

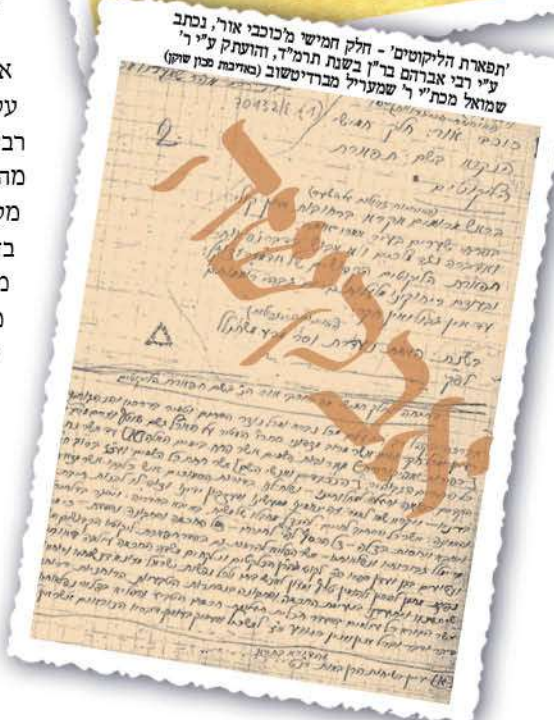
ג. מכתב מבעל המחבר לכליות אנ"ש, נדפס ע"י ר' שמואל בתרצ"ג.
 ד. נחלי אמונה יג.
 ה. כפי שציין בשער "הכרך הראשון נדפס פה עיר הקודש בשנת כאל תער"ג ע"י המחבר בעצמו [...] ועתה בעזה"ל נאסף ונתקבץ גם שאר הכרכים מהכת"י" (ראה 'מטמונים - גנויים של אור מכבשונה של חסידות ברסלב, תמוז תשס"ח, עמ' כז הערה (ט)

ר' שמואל הורביץ, עם אביו רבי ישעיה, בחתנת הבן ר' שבת

קונטרס 'סיפורים נפלאים' ירושלים תרצ"ה

סופח החיבור 'שיחות וסיפורים' לספר 'כוכבי אור', יחד עם חיבורים נוספים שלא נכללו בו לכתחילה, כפי שיצוין להלן.

קריאה נרגשת לאנ"ש

בסוף הספר יוצא רבי שמואל בפנייה נרגשת לאנשי שלומנו בארץ ובחו"ל:

הערת המו"ל: אנ"ש היקרים, אנא חוסו נא על עמלינו וסייעו אותנו על שילום חוב ההדפסה, שנדפס כבר ביאור הליקוטים עד תורה ס', והכוכבי אור כל החלקים, וימי התלאות, ושיחות וסיפורים. ושנוכל לגמור שאר הכתבים שנמצא תחת ידינו, הלא הם: תורות מכתבי יד רבינו ז"ל. צוואת הרב מטשעהרין ז"ל. אבניה ברזל. אותות ומופתים. שיחות מכ"י הרב מטשעהרין ז"ל. גמר הביאור הליקוטים על כל הלוקטי מזהר"ן וסיפורי מעשיות וכו' והמצב שלנו ה' יודע, וע"כ התקנה המובאה בדברי המחבר ז"ל היא בחזקתה, שאיסור הקריאה בהקונטרסים וגנ"ל למי שלא יתנדב לשלוח בקדימה מחירי של כל חלק וחלק כמובא, וגם להתנדב אסור להקרות למי שאינו מתנדב כנ"ל, וזה האיסור הוא עד שיה"י די לשלם חוב ההדפסה ולגמור כל הספרים הנ"ל.

'תפארת הליקוטים' - חלק חמישי מ'כוכבי אור'

באותן שנים הדפיס עוד כמה וכמה חיבורים חשובים, אך כיוון שמאמרנו סובב על הספר 'כוכבי אור', נזכיר רק כי בין השנים תרצ"ג - צ"ה, עסק בהדפסת חיבורו הגדול של רבי אברהם 'ביאור הליקוטים' במהדורה מורחבת, כשלשם כך הוא מבלה ימים ארוכים במרתפי הגניזה של ביהכנ"ס 'החורבה' בעיר העתיקה ותר ומפשפש אחר כתבי רבי אברהם (שהוריק לשם בחייו), ובמקביל 'הופך עולמות' כדי להשיג כל העתקה שנתורה למשמרת אצל תלמידי רבי אברהם מחיבור זה, עד שזכה לברך על המוגמר בשנת תרצ"ה.

בספר זה נדפס לראשונה 'תפארת הליקוטים' - חלק חמישי מ'כוכבי אור' (חובר על ידי רבי אברהם בתרמ"ד, שנת הסתלקות אביו הגדול רבי נחמן מטולטשין זצ"ל), הסובב סביב המאמר 'פתח רבי שמעון' בסימן ס' בליקוטי מזהר"ן, אותו העתיק רבי שמואל מכתב יד רבי שמעון מברדיטשוב (הוא מציינ בכמה מקומות "כאן חסר הכ"י, וא"ה נשלים כשנשיגו" גם כאן חסר כת"י ונשלים כנ"ל").

כל הפעולות שעסק בהן היו שלובות זו בזו. את ההכנסות העתידיות ממכירת הספרים, ייעד עבור הדפסת ספרים נוספים, וכן עבור החזקת 'שיבת ברסלב' בירושלים והחזקת אנ"ש באומן. וכפי שכתב מעבר לעמוד שער 'ביאור הליקוטים':

ידוע להוי שזה הספר הק' ושאר הספרים שיצאו ושיצאו לאור על ידינו מוקדש (אחר שילום חובות ההדפסה) לקרן קיימת ופירות נאכלין, לעניני רבינו הק', חלק להדפסה שאר ספרי ועניני רבינו בארה"ק וחלק להחזיק ישיבתנו בירושלים 'שיבת ברסלב לתורה ותפילה' העוסקים רק בתורה ועבודת ה', ואנ"ש שבאומן על ציון רבינו הק'.

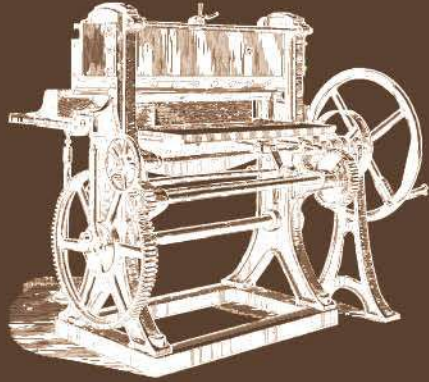
מוהרנ"ת ז"ל בהדרגה... ההמשך אינו מופיע ורבי שמואל מצוין "הסוף [=של כרך שלישי], והכרך רביעי וחמישי, נאבדו, לכשיעזור ה' שימצאו יודפסו".

הסעיפים החדשים שהדפיס, הכילו את חידושי רבי אברהם בגדולת רבינו הק', ועובדות קודש וסיפורים יקרים על אביו רבי נחמן מטולטשין ושאר תלמידי מוהרנ"ת.

המשך הקונטרס מכיל את 'כרך שישיל' - שנים-עשר עמודים ובהם חידושי רבי אברהם על כמה מעשיות מהספר הקדוש 'סיפורי מעשיות', שטרם באו בדפוס: מעשה מאבדת בת מלך, מעשה מחיגר, מעשה מזוב ועכביש [ובכלל זה סיפורים מופלאים על נסיעותיו של רבינו הק' לנאוורטש ולוואלטישיק], ומעשה מחכם ותם. (במהדורות מאוחרות

1. כלומר, החיבור 'שיחות וסיפורים' שבידינו היום, אינו החיבור השלם. ראה 'מכתבי שמואל' ח"ב, סט "אחי יקירי, נא ונא שתחפש, אולי תמצא הב' חלקים 'שיחות וסיפורים' שנאבד אצלך הכתב יד, ונא לחפשם היטב כדי שיודפסו והיו זכות הרבים לדורות".
2. לאחרונה נדפסו בקובץ 'מטמונים' - תמוז תשס"ח, עוד כמה פסקאות שנעדרו מהמהדורות הקודמות של 'שיחות וסיפורים', השייכות לאות נג אחרי המלים "כמוצא שלל רב", מתוך כת"י ר' לייבל פראמפלור (ראה שם עמ' כה-מו).

יגע רבי
שמואל ומצא
העתיקות של
תלמידים.
וכך זכה
להדפיס
מהדורה שניה
של החיבור
'שיחות'
וסיפורים

ר' שמואל מאיר אנשין בקטנתו

ספר 'סיפורים' נפלאים

בשנת תרצ"ה הביא רבי שמואל לדפוס את הספר 'סיפורים נפלאים'. זהו למעשה חלק מחיבורו של רבי אברהם 'כוכבי אור' שטרם נדפס ושמנו המקורי היה 'אותות ומופתים'.

כדאי להעתיק את 'הקדמת המו"ל' שכתב רבי שמואל (אינה מופיעה בשאר המהדורות):

א"ה, הנה לא באנו להדפיס זה הספר מפני המופתים, כי זה אצל אנ"ש

אינו חשיבות כל כך, כי העיקר הוא

מופת לעשות טובה לאיש ישראלי ברוחניות, לזרוז לתשובה

ועבודת ה', אשר זאת רואים מספרי רבינו ז"ל, איך מקרבים ישראל לאבינו שבשמים, וכל אחד מהמתקרבים רואה בעצמו איך הוא מופת, מה שזוכה על ידי רבינו הק', ולולא ה' מתקרב מה ה' אתו וכו' כאשר יודע כל אחד בעצמו היטב, וכאשר אמר ר' נחמן מטולטשין זצ"ל 'א מופת בין איך' [=מופת - זה אני], מלבד זה, אפילו בגשמיות כל אחד מאנ"ש מלא מופתים בעניינים השייכים להתקרבות לענין רבינו הק' וכו' עד היום הזה.

והעיקר באנו להדפיס הספר הנ"ל רק בשביל שטובה להגשמה לידע מה שעבר עם רבינו הק' (כאשר מביא זה מהרנ"ת ז"ל כמה פעמים בחיי מוהר"ן ע"ש, וגם ע"פ רוב יוצא מוסר נפלא מהתעוררות לעבודת ה' מזה) וכאשר כתב המחבר ר' אברהם ז"ל בהמכתב לאנ"ש בזה הלשון: "ומאד מאד הם מוכרחים ונחוצים לאנ"ש, כאשר יבואר מזה בספר שיחות וסיפורים הנ"ל, שנמצאים סגולות נפלאות גם בהדיעה בעצמה מכל דיבור מדבריהם, הן מה שנמצא בכתב, הן מה שנמצא בפה, אשר בפירושו איתמר ואשר מכללא איתמר". בתחילת הספר מובאת הקדמת רבי אברהם לחלק 'אותות ומופתים', שאף היא טרם ראתה אור. לספר זה צרף רבי שמואל כמה חיבורים חשובים, שגם הם היו עד אז בכתובים, ואלו הם:

'התנהגות אדמו"ר זצ"ל' עם הריסתוקרטיין שבאומיין

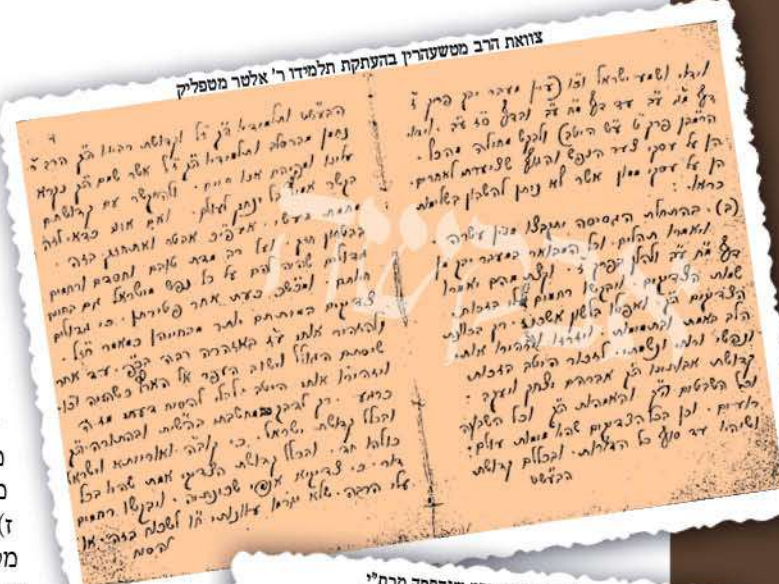
פרק העוסק בהנהגת רבינו הק' עם חבורת ה'משכילים' (שכינו 'אריסטוקרטים' - כינוי לבני המעמד הגבוה) המפורסמים שהתגוררו באומן, אשר הפילו חתם על קהל החרדים לדבר ה', ואילו רבינו בחכמת אלוקים שבקרבנו עסק בקירובם לעוררם לתשובה, עד שלאחר הסתלקותו הקדושה כאשר "מוהרנ"ת בכה והתאונן מאוד כידוע, ענו ואמרו אליו 'איך פעהלט דער רבי? אונז פעהלט דער רבי! ווען דער רבי זאל לעבין, וואלטען מיר גיווארין בעלי תשובה וצדיקים גמורים' [לך חסר הרבי? לנו חסר הרבי! אם הרבי היה בחיים, היינו נהפכים לבעלי תשובה וצדיקים גמורים] (מובא בהנ"ל). השתלשלות הדברים עברה מפה לאוזן בין חסידים נאמנים מדור לדור (בכתבי מוהרנ"ת מוזכר הענין ברמז ובקיצור נמרץ), וכעת לראשונה נדפסה באופן מסודר.

מעשיות ומשלים

סדרת מעשיות ומשלים שסיפר רבינו ולא נכללו בספרים הנדפסים. א) מעשה בעני אחד שהיה

ת. למעט כמה סעיפים בודדים: "ר' צבי גיסו של אדמו"ר, ר' יצחק חתן המגיד ר' יקותיאל ז"ל מטירהאוויצעל, 'בברסלב ה' איש אחד' - שנדפסו בירחון 'אור זרחה' הראשון, לודז' תרפ"ח, עמ' 22-23

צוואת הרב מטשעהרין בהעתקת תלמידו ר' אלטר מטפליק

יושב בבית המדרש, (ב) מעשה בעני אחד שהתפרנס מחפירת טיט, (ג) מעשה מקאפצין פאשא, (ד) מעשה ממטר, (ה) משל מווערדא, (ו) מעשה ממרו, (ז) מהאוצר תחת הגשר, (ח) משל מהאינדיק, (ט) משל שרץ אחר צבי, (יא) התבואה והקוצרים, (יב) מעשה מספר אלים, (יג) המהרש"א ורב דמדינה, (יד) המהרש"א והמופת מבית הטומאה שנבלע בארץ, (טו) המהרש"א והגביר, (טז) הכליזמר העיוור, (יז) מעשה מטענדא ורענדא, בספר שילב שיחות מרבינו ותלמידיו שנשמעו מפי רבי אברהם ב"ר נחמן, חלקם הועתק מכתבי רבי מאיר אנשין, ואת חלקם שמע משאר תלמידי רבי אברהם בארץ ובחול.

צוואת הרב מטשעהרין שנדפסה מכת"ר אלטר מטפליק בתוך 'סיפורים נפלאים'

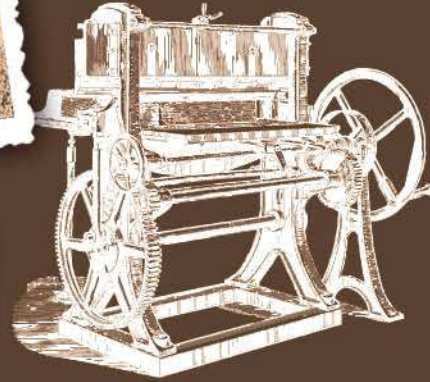

צוואת הרב מטשעהרין

בתוך 'סיפורים נפלאים' הדפיס גם את צוואתו של הגה"ק רבי נחמן הרב מטשעהרין, מגדולי תלמידי מוהרנ"ת, שהועתקה בידי תלמידו רבי אלטר מטפליק. בצוואה נוראה זו באה לידי ביטוי קדושתו העצומה של הרב מטשעהרין, ומאיך הרגשת שפלותו וביטולו העצמי.

בפתיחה רשם רבי אלטר: **העתק צוואה מהרב הקדוש מטשעהרין זצ"ל - שכתבה בשנת תרל"ט, ונפל למשכב על ערש דוי בימי חנוכה הקדושים, ונסתלק אור ליום ד' תענית אסתר שנת תרנ"ד לפ"ק בעיר טשעהרין, ומזה תבין שרוח הקודש נזרקה בו במה שחיבר בשנת תרנ"ג אשר להדליק נר חנוכה'**

- ט. שלוש מעשיות אלו מקורן בכתבי ר' אלטר מטפליק, ושם נכתבו תחת הפתיחה "א"ה גם אלו המעשיות נכתבו בכרך הנ"ל שהיה אצל ר' נפתלי ז"ל."
- י. מוזכר בקצרה בכת"ר ר' מאיר אנשין ובהרחבה ובשינוי לשון בכת"ר 'אבן טוב'
- יא. מוזכר בקצרה בכת"ר ר' מאיר אנשין
- יב. מכת"ר ר' אלטר מטפליק
- יג. מכת"ר ר' אלטר מטפליק
- יד. בשם ר' פנחס מקיבליטש

לר' ישראל היתה עזות דקדושה והיה בא כפעם בפעם ויושב לפני רבי אברהם בערוב ימיו ושואלו שאלות שהביאוהו לפתוח סגור פיו ולספר עובדות קודש מרבינו ומוהרנ"ת ותלמידיהם

ספר 'אבנה ברזל' דפוס ראשון, ירושלים תרצ"ה

שבפולין, מיהר לקנותם, אחר שיגר מכתב נלהב אל רבי שמואל בתודה והודאה על הדפסתם, כשהוא מתבטא כי "ממש יצא אור חדש בעולם".

בשנת תשכ"א הדפיס ר' אהרן גלידמן, בנו של החסיד רבי משה מטשנסטשוב (אגודת חסידי ברסלב בישראל - בני ברק), בסיוע אנ"ש מירושלים ואמריקה, את הספר 'כוכבי אור', כשאליו מצורפים לראשונה הקונטרסים שהדפיס רבי שמואל בנפרד: 'שיחות וסיפורים', 'סיפורים נפלאים - מעשיות ומשלים', 'שיחות מכת"י הרב מטשעהרין', 'צוואת הרב מטשעהרין' ו'אבניה ברזל'. מאז, בכל המהדורות של 'כוכבי אור' נכללים חיבורים אלו.

בשנת תשכ"א אלה צורפו לראשונה 'שיחות וסיפורים' 'מעשיות ומשלים' 'שיחות מכת"י הרב מטשעהרין' 'צוואת הרב מטשעהרין' ו'אבניה ברזל'.

וכן על מקרא מגילה גימטריא מנין שמו הקדוש, כמבואר לעיל בהוספה לצוואה, נדפס מכתב ידו של רבי אלטר:

אמר המעתיק: הנני להעתיק פה מה שכתב לי מחותני הנכבד ר' מיכל נ"י מטולטשין [=נכד מוהרנ"ת¹⁰], אודות מה שמזמורי תהלים מועילין לנשמות המתים, מרומז בתהלים בפסוק "הלמתים תעשה פלא", תהלים אותיות הלמתים והמם בתיבה זאת כתוב במלואה, וגם תהלים גימטריא תפה¹⁰ - ראשי תבות הלמתים תעשה פלא. ומה שכתוב בהא התמיה, כבר נודע להמדקקים שיש תמיהות שהן קיימות, ודפח"ח.

ספר 'אבניה ברזל'

בהיותו באומן בין השנים תר"צ-צ"ב, העלה רבי שמואל על הכתב יחד עם תלמידי רבי אברהם ב"ר נחמן שיחות וסיפורי קודש ששמעו מרובם, ובפרט מפי האברך המופלא רבי ישראל כהן, אשר היתה לו עזות דקדושה בבחינת 'לא הביישן למד', והיה בא כפעם בפעם ויושב לפני רבי אברהם בערוב ימיו ושואלו שאלות שהביאוהו לפתוח סגור פיו ולספר עובדות קודש מרבינו ומוהרנ"ת ותלמידיהם הק'. מלבד יראתו וחסידותו, היה האברך רבי ישראל מהיר-תפיסה וזכרן נפלא, וכאשר אחרים מבני הנעורים ביקשו מרבי אברהם שיחזור ויספר דברים ישנים שלא זכרו כדבעי, רמז להם רבי ישראל כי הוא יספר להם בהמשך בפרוטרוט, שכן עדיף לשמוע כעת מרבי אברהם דברים חדשים. כך הציל מפיו אוצרות שלא יסולאו בפז. רבי ישראל נהרג על קידוש ה' בהיותו בן עשרים בלבד, בתקופת פרעות ה'באנדעס"¹¹, בכ"ז אב תרע"ט, בכפר רובנה הסמוך לבברייניץ, ה' יקום דמו.

בתחילה כונה חיבור זה בשם 'אבן טוב', לרמז בראשי התיבות: רבי אברהם ב"ר רבי נחמן. רבי שמואל נתן לר' ישראל נחמן (ב"ר שמואל מאיר) אנשין, שהיה אז נער צעיר, להעתיק שיחות אלו כדי להכינן לדפוס. בכתב יד ראשוני זה מופיע בתחילתו:

מעט מזעיר שיחות וסיפורים מרבינו זצ"ל וממוהרנ"ת זצ"ל, שסיפר הר"ר אברהם זצ"ל וסיפר הר' ישראל כהן ז"ל ששמע מפי ר' אברהם ז"ל, נכתב ע"י תלמידי הר"א ב"ר נחמן זצ"ל ששמעו מפיו.

לאחר מכן שינה רבי שמואל את שם החיבור ל'אבניה ברזל', כדי להנציח גם את שם האברך הקדוש רבי ישראל כהן ('אבניה' ראשי תיבות: אברהם ב"ר רבי נחמן, ישראל הכהן) שלא זכה להותיר אחריו צאצאים. לחיבור זה צרף העתקות נרחבות מכתבי רבי מאיר אנשין, כתבי רבי נתן מטירוביצה, וכתבי רבי לייבל פראמפולר. כך יצא לאור עולם באותה שנה, תרצ"ה, הספר 'אבניה ברזל' בהוצאת 'שיבת ברסלב לתורה ותפילה'.

אור חדש בעולם

הספרים החדשים שיצאו לאור באותן שנים הביאו הארה עצומה בלבם של רבים וטובים מאנ"ש. במיוחד ששו עליהם כמוצאי שלל רב, תלמידי רבי אברהם ב"ר נחמן בארץ ובחול. הגאון החסיד רבי מרדכי הלברשטאט דומ"ץ בסוקולוב

10. ר' יוקל בזשיליאנסקי בנו של ר' אלטר מטפליק, היה חתן ר' אהרן ב"ר מיכל שטרנהארץ.
11. מוצב בליקוטי מוהר"ן סי' רה.
12. כנופיות שפעלו בין תקופת שלטון הצארים לעליית הקומוניזם לשלטון ית. שיחות בכת"י ר' שמואל הורוויץ. במעשיות ומשלים' עמ' עג מבאר ר' שמואל שיחה ששמע מפיו: "א"ה) שמעתי מהרה"ג ר' מרדכי מו"ץ דק"ק סאקלוב, ששמע מאת בעל המחבר ר' אברהם ז"ל, בענין שאלת הגאולה הנ"ל..."

ר' שמואל הורביץ בעיר העתיקה

**"כי הוא הי'
לאחי-עזר
ואחי-סמך הן
לי והן לכל
המשפחה
וביותר אשר הי'
לעזר ולסיוע
גדול להדפסת
ספרי רבינו ז"ל"**

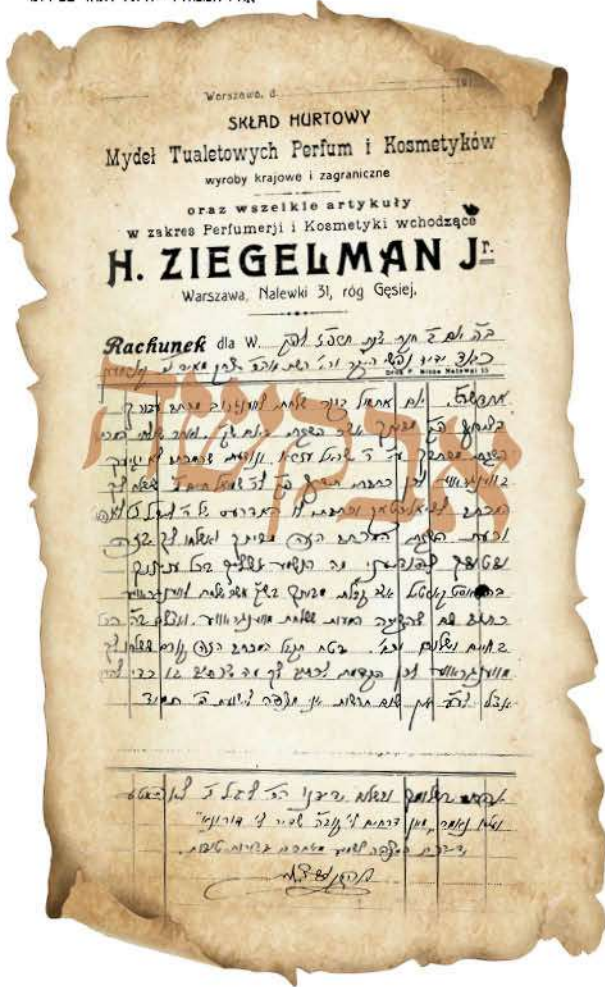
מכתב מהמדפים הדגול
החסיד ר' אהרן לייב ציגלמן
מוורשה זצ"ל הי"ד

בית הגנאים

מאמדים
אגרות ומכתבים
והידושי תורה
בלתי ידועים

דוד דגן

אחד ממכתבי ר' אהרן לייב ציגלמן
שנכתב על בלאגן של בית העסק של
אחיו המנוח ר' יחיאל לאחר פטירתו

בעזה"ת, יום ד' לסדר "והשענו תחת העץ" שנת תרפ"ז, לפ"ק ורשה
ע"א."

חיים ושלום וישע רב וכל טוב סלה בגו"ר בגונו"מ לכבוד חברי
יקירי כש"ת מוה"ר יצחק מאיר נ"י ק"מ."

אחדש"ה. את מכתבך משבוע העבר קבלתי, והפצתי מאוד
לכתוב לך תיכף ועוד קודם לזה, אך לא אסתייעא מילתא מחמת
המניעות והעיכובים שונים, והנה להאריך בדברים גם כעת אין
ביכלתי מחמת בילבול המוח, כי זה יום השלישי אשר זוגתי תחיל
דינה בת חיה שוכבת ביסורים קשים ר"ל על כאבה מהכליות,
הש"ת ירחם עליה וישלח לה מהרה רפואה שלימה בקרוב בזכות
רביה"ק זצ"ל ז"ע אשר סבל יסורים הרבה מאשתו ובניו ומתלמידיו
ומכל העולם מדורו ומהדורות הבאים אחרי, בבחינת הנאמר
במשיח "והוא מחולל מפשיעו".

והכל הוא עבור רחמנותו על כל העולם ובפרט על תלמידיו
הסמוכים אליו והמקורבים אליו והנלוים אליו ולתלמידיו וכל
זכותו הגדול מספיק להגן עלינו להוציאנו מכל רע בגשמיות
וברוחניות, כי הוא סבל למדי עבורנו, כאשר כבר סיפרתי לך מה
שהשיב לי הר' דוד צבי דאשיוסקע ז"ל על הענין שבעת שעמדתי
על קאמיסיע בהשפיטאה"ל ואמרתי אז תיקון הכללי עד שקראו
אותי בשמי ועמדתי אז אצל התיבות "לעבד נמכר יוסף" ובהלתי
מהרמו ופחדתי בלבי, ואח"כ כאשר עזרני הש"ת ובאתי לאומן
ודיברתי מזה עם הר' דוד צבי ז"ל ואמר לי שאדרבא היה לי לשמות,
כי זה רמו שכבר קיבל עליו יוסף הצדיק וסבל כל בחי' עבודת
עבור כל המקורבים אל בחי' יוסף הצדיק לפוטרים מזה, והוא ענין
כשפירש"י על הפסוק "פרוש כנפיו ישא"ו על אברתו" שהנשר
יפרוש כנפיו וישא את בניו על כנפיו ואומר מוטב שיכנוס החץ
בי ולא בבני, וד"ל, אבל העיקר הוא לבטוח ולסמוך עליו באמת
ובאמונה שלימה.

ו ש ב ו

לאיתנם מצד רחמי הש"ת לבד בלי שום תחבולה גשמיות.
וביום ה' קודם יו"כ עשיתי את שלי והכנתי את עצמי לנסיעה
בדיבור (אבל לא נמעות ולא במוח) והלכתי לבית אחי ר' יחיאל ע"ה
לברכת פרידה וגם כי לא ראיתיו מקודם ר"ה ובר"ה היה בגער"ה
- ודיברתי עמו באהבה איזה זמן וגם דברים המיישבין את הלב כי
תחיל שנה טובה וכיוצא - והלכתי מאתו, והי' בדעתי עוד להכין
את עצמי לנסוע ללובלין אף אם לא אספיק להיות בסאקאלאו
- עכ"פ אסע ללובלין, ובאתי לביתי ודיברתי מהנסיעה, ולא עיכבו
כלל בביתי, אדרבא הסכימו, ואני בעצמי לא הי' לי שום תנועת
התעוררות מנסיעה ונפל עלי עצלות גדול, עד שהוכרחתי להניח
על משכבי והי' לפלא בעיניהם וגם בעיני הי' לפלא, עד שעבר זמן
הנסיעה ולא ידעתי בעצמי מפני מה אינני נוסע (כי בתוך זה גם הגיע לי
מעות שהי' מספיק לי על הוצאות).

והנה בערב יו"כ בצהרים בא אלי חתן אחי ואמר לי שמוכרח
אני לילך לבית אחי תיכף ומיד כי נחלש מאוד בלילה הזה וקרה
לו חלישת דם (קרוועטאק) ונתעורר אצלו המחלה אשר סבל לפני
ארבעה שנים, ותולה הסיבה עבור שהי' בר"ה בגור ונתחמם מאוד.
והנה בערב יו"כ בוקר הלך לבית התפלה ומשם הלך בעצמו
לדאקטאר, ואמר לו שיניח עצמו תיכף במיטה, ואסר לו התענית
וגם הדיבור. ובא לביתו והביא אתו תיכף המעדיצין מאפטייקר
ועשה תיכף כפקודתו והניח את עצמו במיטה ולא דיבר מאומה
ואני מחמת טירדא וגם מחמת שהי' לי יארצייט נחפזתי לילך

ח. חצר גור (גורא קאלואריא)
ט. תרופות מבית המרקחת

- א. חלק קטן ממכתב זה נדפס בספר "דינת ציון" (ב"ב תשל"ה), ע"י רבי נתן צבי קעניג
זצ"ל) מכתב יב
- ב. בגשמיות וברוחניות, בגוף ונפש וממון
- ג. קורמאן
- ד. ב"ר יונה ב"ר ישעיה שלום ב"ר יודל מדאשיב תלמיד רבינו הק'. זכה בנעוריו
לקבל פני מוהר"ת
- ה. בדיקה רפואית מטעם הצבא
- ו. באותה שנה, תרפ"ז, עוד לא נוסד הקיבוץ בלובלין, אולם היו מאנ"ש שנסעו
להתפלל שם בר"ה
- ז. יום כיפור

להביהמ"ד להתפלל מנחה, לא יכולתי לילך אצלו עד הערב אחר התפילה, כשבאתי לשם וראיתיו שוכב בהשקט וגם שמעתי שלא ניהא לי' הדיבור והלכתי לביתי. ובמוצאי יוה"כ תיכף אחר הסעודה הלכתי לשם ומצאתי שם דאקטאר שהי' שם פעם שני' ועשו לו איינשפריצינגען והי' גם עוד דאקטאר אחר, ואני נשארתי שם על כל הלילה ולא דיבר מאומה בכל הלילה רק שכב בעיינים סגורות בלי תנועה. וביום א' מחרת יוה"כ בצהרים קרה לו עוד הפעם הקרוועטאק ר"ל וראיתי אח"כ [...] אשר לא הבנתי איך הי' אפשרות לעבור דרך הקנה. ובלילה השני לא יכלתי להיות שם ניעור לילה אחר לילה והלכתי לביתי וביום ב' בשעה 12 הלכתי לשם ומצאתי שמשכיבין אותו על הרצפה ר"ל. ובכל העת לא דיבר מאומה לשום איש מחמת שכן ציוו לו הרופאים, וכעת האלמנה והיורשים אין יודעים מאומה, כי לא הניח אחריו שום מעות מזומן וגם לא הודיע אם יש לו ממון אצל אחרים וכיוצא.

מצבת ר' יחיאל אחיו של ר' אהרן לייב צינגלמן. בבית העלמין אוקופובה בורשה

לשלם וועקסיל" ע"ס 30 זהובים ולא הי' לי אף זהוב א', עד שבני באו מהחדר לארוחת הצהריים והוכרחו לחזור בלי אכילת תבשיל, והנה השעה - 10 מינוט קודם השעה 3 ועדיין לא הי' לי לשלם - והנה פתאום נפתח הדלת ובא אברך בנמיכת רוח ושבירת הלב, ודורש כל ספרי רבינו ז"ל, הן הנמצאים אצלי והן אשר אינם במציאות כלל, כמו למשל ספר כוכבי אור"י וכיוצא. ולא רצה לגלות לתחילה מי הוא זה ומאי? רק אמר לי שהוא משולח מאיש עני אשר אין לו לאכול וזה המעות הוא כל רכושו ומשתוקק לספרי רבינו ז"ל וכו', וחישבתי לו בזול, וקנה בעד 18 זהובים, ואח"כ גילה לי שהמשלח הוא ר' פנחסיל פשעדרבורזער"י.

ואח"כ השגתי פיקדון עד יום ועש"ק סך 15 זלאטיס על מנת שאוכל להשתמש בהמעות וב"ה נשלם השטר חוב. אודות המכתב ששלחתי לצפת בענין מכתבו של ר' יחיאל גרינוואלד, עדיין לא השגתי שום מענה כלל - רק באותו הזמן קבלתי מכתב מהר' שלמה קאזולער"י הנ"ל שאשלח לו תיכף בלי שום תירוץ כלל ליקוטי תפילות וסיפורי מעשיות, והנה כתבתי לו נתתי נ"י ושלח לי אז ספר ליקוטי תפילות ושלחתי לו, ולא השגתי מני אז שום תשובה ומענה.

מר' לייביל נ"י רוזענפעלד"י קבלתי פ"ק"י ומבקש אותי שאיוודע כמה יעלו 100 קילא אותיות רש"י וכן 100 קילא מרובע, הלכתי תיכף להפאבריקען"י ונודעתי וכתבתי לו תשובה. יותר אין בזיכרוני כעת להודיע לך חדשות. מר' שמשון נ"י קיבלתי מכתב תיכף אחר סוכות ופורס שלומך כי קיבל מכתבך אבל אין לו פנאי ליחד המכתב אליך.

[...] ואודות הפירוד לבבות [...] והעיקר אולי אוכל עכ"פ עתה להכניס בלבך שתשים לבך לדברי אשר דיברתי אתך זה כמה פעמים שלא תכניס עצמך במחלוקת ואדרבא תברח מלחוחות דעתך אף שתדע נאמנה שהצדק אצלך, אבל הלא לנו ללמוד ק"ו מרבנו הק' זיע"א שבוודאי ידע כל דבר בשרשו וכיוון להאמת בכל תנועה ותנועה ואעפ"י"כ לא דחק את השעה אין האט זיך ניט גשפארט"י על שום דבר, אף שהדבר הי' נוגע לעומק הקדושה והיפוכה ח"ו, ואעפ"י"כ לא דחק את השעה, מכל שכן ומכל שכן אלפי אלפים רבבות מכל שכן אנחנו שאין אתנו יודע עד מה שאין לנו להתעקש

זי. שטר חוב

יח. מאז שנדפס בשנת תרנ"ו ע"י המחבר ר' אברהם ב"ר נחמן, בכמות מועטה, לא חזר ונדפס ואזל מהשוק (ראה מאמר על השתלשלות הדפסת הספר 'כוכבי אור' בגיליון זה)

יט. ר' פנחס גראסבארד מפשעדרבו המכונה ר' פנחסיל עילוי, תלמיד מובהק לבעל האבני נזר" מסוכטשוב, מגדולי אנ"ש בפולין, נספה בשואה הי"ד

כ. עלה מפולין לא"י, עסק בצדקה והדפסת ספרי רבינו

כא. מאנ"ש צפת, עלה מרומניה, נזכר רבות בספר 'מי שמואל'

כב. בנו של ר' שמשון בארסקי, התגורר בלובלין ועסק במכירת ספרים ותשמישי קדושה

כג. המדפיס הראשון מאנ"ש דפולין, עלה לא"י בתחילת שנות התר"פ

כד. פאסט קארטל, גלויה

כה. בתי חרושת

כו. ולא התעקש

והנה גדול האבידה: כי הוא הי' לאחי-עזר ואחי-סמך הן לי והן לכל המשפחה"י וביותר אשר הי' לעזר ולסיוע גדול להדפסת ספרי רבינו ז"ל זכותו יגן עליו שיהי' לו לטובת ולתיקון נשמתו. תנצב"ה. ערב ש"ק העבר בא בנו יחידו מארץ ישראל עם כל בני ביתו ונכנס לבית אביו וממלא מקום אביו כנהוג.

והנה אצל הר' יצחק נ"י ברייטער נהוג הכל בעזרה"ת כמקדם, הוא עוסק בעבודת השי"ת ומעורר לקימת חצות לילה ונתוספין אצלו ב"ה שכנים, שבאין בכל לילה אנשים אחרים להשתתף בצער השכינה, וגם זכה לדיבורים המאירים דברי חן, אבל בענין סיבת גשמיות הוא במצב קדושת ארץ ישראל אשר תמיד עיניו להשי"ת שיעשה עמו נסים חוץ לדרך הטבע ממש. וגם לרבות כעת אשר אשתו באתה עם ילדי' וההכרחיות מרובין מאוד והוא חי חיי צער ולחץ, ולפעמים עוזר השי"ת גם איזה הרווחה, יעזור לו השי"ת ולכל אנ"ש שיוושעו בישיעה שלמה בפרנסה טובה ובבריאות הגוף ובכל אצלי הוא כאשר יודע מכבר מיט דעם גרעסטין בזיון אין מיט דעם שענסטין כבוד"י ב"ה. בענין הדפסה, התחילו בשבוע העבר לחדש העבודה והגהתי איזה קורעקטיין"י הן מהמכתבים"י והן מהליקוטי עצות ע"ט"י, יה"ר שאזכה להדפיס כל ספרי רבינו ז"ל וספרי תלמידיו ז"ל בנקל ולחזור ולהדפיסם כמה וכמה פעמים כרצונו ז"ל.

והנה אספר לך איזה השגחה מיום אתמול ותבין מזה איזהו לימודים, בבחי' 'אחת דיבר וכו' שתיים זו שמעתי'. יום אתמול הי' לי

י. זריקות

יא. ואכן כה חרוט על מצבתו (בבית העלמין רחוב אוקופובה בורשה): ר' יחיאל ב"ר ראובן מאיר צינגלמאן - נפ' יב תשרי תרפ"ז לפ"ק

יב. לר' יחיאל היה מפעל גדול לסבון ומוצרי ניקיון בורשה

יג. עם הביזיון הגדול ביותר, ועם הכבוד היפה ביותר - ראה שיש"ק ב, מד: 'רבינו אמר: לאנשים שלי יהיה להם הכבוד הגדול ביותר והביזיון הגדול ביותר' מיינע לייט וועט זיי טרעפן דעם גרעסטן כבוד און דעם גרעסטן ביזיון"

יד. קארעקטור - גליון הגהה

טו. באותה עת שקד ר' אהרן לייב על הדפסת 'עלים לתרופה' במהדורה מורחבת, נדפס כעבור שלוש שנים בתר"צ

טז. 'ליקוטי עצות עברי טייטש' [מתורגם ליידיש] לר' שמשון בארסקי זצ"ל (כיום 'עצות המנארות'). הכרך ראשון - אות א, נדפס באותה שנה, תרפ"ז, ע"י ר' אהרן לייב

על שום דבר [...] ובפרט שדבר ידוע שאין פועלין כלל בדרך רוגזא ועקשנות ואדרבא הנצחון אינו סובל האמת - ומה לך להכניס עצמך בדברים זרים, זאל זיך טהון וואס עס וויל. אם תוכל לפעול באיזה דיבור קל, מה טוב, ואם לא ברח ממחלוקת כמטחווני קשת, כי זה קשה מהכל, כי ע"ז

כז. שיעשה מה שרוצה

נמאסין ונבאשין גם דברי חן, ואין סובלין את האמת גם כן. ואתה בעצמך סיפרת לי שיחה מר' מרדכי סאקאלאווער נ"י שרבינו ז"ל אמר: ער וואלט בעסער צו בראכין בלי סכין כמה בילקעס"י ולא שיבא פעם אחת בקפידיא ומחלוקת ח"ו. (המשך המכתב יובא א"ה באחד הגיליונות הבאים)

כח. שהוא היה מעדיף לבצוע כמה חלות בלי סכין

מכתב למדור בעקבות המאמר על גילוי קברות חסידי ברסלב ברומניה

ר' ירחמיאל סגל נולד ביאסי ואחר כך המשפחה התיישבה בבאקו. המשפחה במקור היא מפייטרה ניימץ.

ר' ירחמיאל התחתן עם עטל ממשפחת בלבן. הוא היה בעלה השני ונולדו להם 6 בנות. סבי משה רוטנברג הוא בנה של אחת הבנות: ברכה ובעלה ראובן רוטנברג.

סבי אומץ וגדל אצל משפחת דודתו רחל ויצחק משה סגל.

ביזכרונותיו הוא כתב: "הסבא ירחמיאל היה איש חכם והרבה אמרות טהורות ומליצות קדושות אמר בחייו. הוא היה מלא כרימון. לא קרה שמי שהוא ידבר איתו ולא יספר לו איזה סיפור או מליצה. גם על מצבתו כתבו אודות המאמרים היפים ובכל מקום מצא אותם: מן התורה, מן התנ"ך ובפרט מן התהילים והכל היה כל כך יפה ועל מקומו ובזמנו. אף פעם לא עשה "פוליטיקה" בין בקהילה ובין בביהמ"ד. הוא עמד לו בפניה של הארון הקודש קצת כפוף ומתפלל. אחרי התפילה ולפני התפילה למד בספרו של הר' נחמן מברסלב. הליקוטי מהר"ן, הליקוטי תפילות, אלו היו הספרים שאהב וכמעט שידע אותם בע"פ. ואין לשכוח את סיפורי המעשיות של ר' נחמן. הוא מצא בסיפורים אלו כוונות רוממות גם בחיים שלו. היו לו מקרים והוא מצא: הנה בסיפור הזה מצאתי רמז

על המקרה הזה. הוא התפלל על ר' נחמן ואמר איך אפשר שהוא ידע לספר סיפורים כאלו. הסיפור של 'הבעל תפילה' והשבעה בטלירס' היו אצלו כמו בחייו וכשהוא סיפר איזה סיפור הייתם יכולים להאמין שככה קרה מה שבסיפור.

רצ"ב תמונת ר' ירחמיאל בברכה, ט. ברעם

בגיליון פסח דאשתקד פורסם בגיליונו מאמר ובו תגלית מרגשת על מספר מצבות של חסידי ברסלב שהתגלו בבית העלמין העתיק בפאיטרה-ניאמץ שברומניה.

במאמר הוזכרה עדותו של רבי מנחם נחום גוטמן זצ"ל, הרב מיאסי, הכותב בקובץ 'מעייני החסידות': "סמוך לעיר פאיטרה שברומניה נמצא כפר שכל תושביו, כולם תלמידי חכמים, מחסידי ברסלב היו. הם האמינו רק ברבם ולא יצאו לקבל פניו של כל צדיק אחר" (שנה ב' ספר ב' עמ' 10).

אחת המצבות היא של חסיד בשם ר' ירחמיאל סגל, עליה נכתב:

פ"ג - ישר תמים במסחרו נאמן לד' ולתורתו. רגשות קודש מספרים תמיד תהלתו. חבר לרבו הלקוטי מוהר"ן שוגה באהבתו. מדרשו יעיד על למוד שקידתו. לידי ביתו המה ראו פרי צדקתו. אחרון הגדיל להקדיש הון לזכר נשמתו. לעת עלתה בטרה לבית אביה יחידתו. סגולת עמו עזב חיים לעת זקנתו. גויה נשרפת אך קימת נצח נשמתו. לאות שעד רגע אחרונה תהלה על שפתו. הזקן ר' ירחמיאל סגל ב"ד יעקב הלוי. נפטר כא לחודש אדר שני תרפ"א בשנת שבעים ושמונה לימי חייו. תנצב"ה

בעקבות פרסום המאמר הגיעה אלינו תגובה מאת אחד מצאצאי ר' ירחמיאל, והננו לפרסם חלק ממנה:

סבי כתב את זיכרונותיו ואכן הוא מציין שמדובר בחסיד ברסלב ומספר שהוא אכן עלה לקבר ר' נחמן באומן.

הורי ר' ירחמיאל הם ר' יעקב הלוי סגל ואימו רבקה שעלו לא"י וקבורים בארץ. גם אביו של ר' ירחמיאל היה חסיד ברסלב. ר' יעקב הלוי סגל הוברח מרוסיה בתור ילד כדי לא להיחטף לצבא ניקולאי.

ר' ירחמיאל סגל

מצבת ר' ירחמיאל סגל מאנ"ש בטיטרה (פאיטרה-ניאמץ)

את השנה

עבודת ה' במתיקות
ובהתמסרות, 'הניעור
בלילה' בלב בוער עד לב
השמים ולאחריו ריקוד של
ששון ושמחה // הרדיפות
שהפכו להערכה עמוקה //
הדאגה לעניים גלמודים
ויתומים רכים, זיכרון
התכלית והאמונה הפשוטה
בה' יתברך // במלאות 30
שנה להסתלקות החסיד
הנלבב רבי מרדכי אלעזר
רובינשטיין זצ"ל - כ"ג שבט
תשנ"ד-תשפ"ד, מובאות
בזאת עובדות מאליפות
המתפרסמות לראשונה,
מאת נכדו חביבו הרה"ח ר'
יהושע דרוק שיחי', מתוך
ספרו 'בנתיבות הנחל' העומד
לראות אור בעזהי"ת //
מצוה עלינו לספר

בכל לב ובכל נפש

הוא היה מגיע למערת קבר שמעון הצדיק במקום עבודתם עם מקלות והיה מכה אותו, אך מו"ז זצ"ל עמד כצור חלמיש, על אף שהיה אז בימי בחרותו הצעירים כבן ארבע עשרה בלבד, זאת בשל גודל התערת לבבו

הלהיב את בני החבורה. ר' הירש לייב ליפל בזקנתו בירושלים עיה"ק

עברת ה' במיצוי הנפש. ר' שמואל שפירא מביט בכיסופין אל מקום המקדש, הר ציון, תשעה באב תשי"ד

בימי ילדותו של זקני ז"ל, חלה במחלת הטיפוס ואנ"ש חסידי ברסלב, ובמיוחד החסיד ר' יונה לייב לבל זצ"ל, באו לבקרו ולעודדו והתפללו עליו, מיני אז התקשר בעבודות אהבה לאנ"ש, וכבר בימי עלומיו בגיל הבר מצוה לערך, התקרב לחסידות ברסלב והחל לעבוד את השי"ת יחד עם חבורת עובדי השם שהיו אז, כשבראשם היה מורו ורבו המובהק החסיד ר' הירש לייב ליפל זצ"ל, וידידו הרה"צ רבי שמואל שפירא זצ"ל, הרה"ח ר' אברהם יעקב גולדרייך זצ"ל ועוד, שהיו עובדים את הבורא בעבודות שקשה לתארם. הגה"ח ר' יהושע העשיל פרנקיל זצ"ל, נמנה אף הוא אז על חבורה קדושה זו, וכשהיה נזכר בעבודות שקיימו החבריה הנ"ל בימי צעירותם, נעמדו לו שערות ראשו.

ואני מכיר את לב בני החסיד

הוא סיפר גם על גודל הרדיפות שרדפו את מורי זקני ז"ל בשל התקרבותו לחסידות ברסלב. אביו הרה"ח רבי יהושע יונתן זצ"ל היה מחסידי צאנז במקורו וכאן בארץ הקודש דבק בהרה"צ רבי אהרן ראטה זצ"ל מבערגסאז בעל השומרי אמונים, והוא לא ראה בעין יפה את התקרבותו של בנו לחסידות ברסלב ולכן רדף אותו מאוד בניסיון להניא אותו מהתקרבותו לברסלב, הוא היה מגיע למערת קבר שמעון הצדיק ע"ה במקום עבודתם עם מקלות והיה מכה אותו, אך מו"ז זצ"ל עמד כצור חלמיש, על אף שהיה אז בימי בחרותו הצעירים כבן 14 בלבד, זאת בשל גודל תבערת לבבו שנתלהב ע"י העצות הק' של רבינו הק' כחצות והתבודדות וכו', ששמע מהחבריה קדישא הנ"ל וממורו ורבו המובהק הגה"ח מוהר"ר אברהם שטערינהארץ זצוק"ל, דיבורים אלו חיזקו אותו לבל יישבר מכל הרדיפות, כי הבין שזה האמת ורק זה הדרך שיוליכו במסילת המלך, מלכו של עולם.

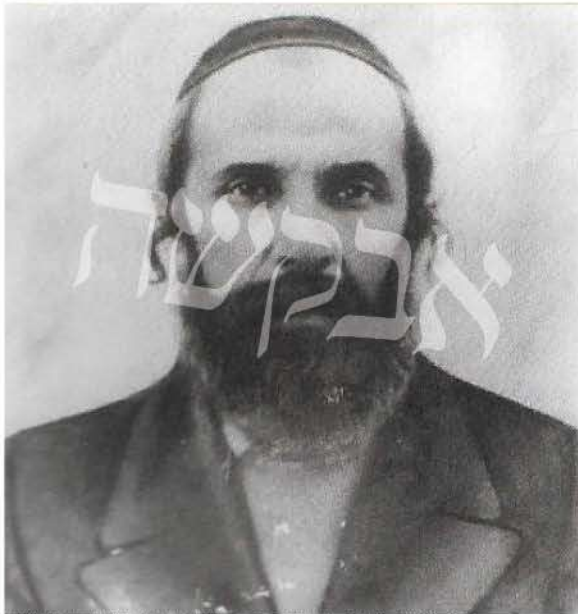
אחותו תח"ל סיפרה לי, שכשהתקרב מו"ז ז"ל, התחיל לגדל פאות ארוכות ואביו ר' יהושע יונתן ז"ל היה גוער בו "למה לך כאלה פאות ארוכים, לא מספיק לך עד מתחת לאוזן?" (כידוע הגה"ק הרב משינאווא זצוק"ל הקפיד מאד שלא לגדל פאות יותר ארוכים מתחת לאוזן). וכן שמעתי פעם גם מהחסיד הישיש ר' ישראל בער אודסר זצ"ל על גודל הרדיפות שהיו מנת חלקו של זקני זצ"ל, עקב התקרבותו לרבינו ז"ל.

ר' העשיל פרנקיל זצ"ל התבטא פעם בהקשר לרדיפות הגדולות שעבר זקני, שהוא בטוח שרבינו ז"ל קיבל את פניו של מו"ז ז"ל בעלותו לעלמא דקשוט, לאחר שזכה לשבור מניעות עצומות כל כך בגיל צעיר שכזה.

כפי הנראה הרגיש זאת אביו ז"ל בתוככי לבו שזקני ז"ל הולך בדרך המלך, ולכן כתב עליו בצוואתו (נדפסה בספר 'זכרון יעקב יוסף, במהדורה ש"ל בפעם שנית אחרי פטירתו) "ואני מכיר את לב בני החסיד מר - נ"י שעובד את ה' יתברך בכל לבו במסירות נפש ומואס בחיי התענוגים של עולם הזה וכו' עיי"ש. את הדברים הללו כתב עליו כשהיה עדיין בחור צעיר בגיל 16 שנה וכבר אז כינה בתואר 'החסיד' ועוד שבחים כנ"ל, כי ככל הנראה ראה שנהפך לאיש אחר עובד ד' באמת. (ואגב, בספרו הנ"ל מביא אביו ז"ל הרבה מספרי רבינו 'ליקוטי עצות' וספר המידות)

נישנאין ימים ספורים לפני גיל עשרים

סיפר לי מו"ז ר' מרדכי אלעזר זצ"ל, שבעת שאביו ז"ל נפטר בה' טבת שנת ה'ת"ש, שהה במירון יחד עם ר' שמואל שפירא ור' אברהם יעקב גולדרייך זצ"ל, הם נסעו בכדי להיות שם בעשרה

גידלו לתורה ועבודה. ר' יהושע יתתן רובינשטיין אביו של ר' מרדכי אלעזר

קדישא במקום קדוש זה שבו נהגו לשהות במשך כל השבוע על התורה ועל העבודה זו תפילה.

את גודל יגיעתו בתפילה קשה לתאר, זקני אנ"ש שראו את הכוחות שהכניס בתפילתו בכח, מספרים על כך בהתפעלות רבה. הרה"ח ר' ישראל בער אודסר זצ"ל סיפר שפעם אחת הגיע לקבר שמעון הצדיק ושמע זעקות נוראות שבוקעות ממערת ה'סנהדרין קטנה' הסמוכה, הוא המתין לראות מי הוא זה שצועק כך להש"ת, משראה את סבי ז"ל יוצא משם, הפטיר "אם אני הייתי שואג ככה להקב"ה, הייתי זוכה גם כן לרוות נחת כזה מצאצאיי" (א"ה, כל זה אמר מגודל ענוותנותו, כי ברוך ה' יש לו גם כן נחת טוב מנכדו הרה"ח ר' עמרם הורוויץ ז"ל וצאצאיו שיחיו)

אם נרצה באמת, נזכה לנסוע

סיפר ר' אליעזר עקשטיין זצ"ל, שלפני כחמישים שנה ניגש אליו סבי ז"ל בהתלהבות ואמר לו "לייעזר, בוא ניסע לשבוע למירון ונעסוק שם בעבודת הש"ת", אולם לר' אליעזר לא היה חשק לזה ולכן אמר לו שאין לו כסף לנסיעה, ענה לו סבי "זמה בכך? גם לי אין כסף", שאל אותו ר' אליעזר "אז אם כן איך תיסע?" ענה לו סבי "אם שנינו נרצה באמת, נזכה לנסוע בזכות רשב"י"

בראותו שגם לסבי אין כסף, החליט להסכים לנסיעה בחשבו שממילא לא יוכל לנסוע. בתוך כך הם המשיכו בהליכתם כשפתע מצא סבי מטבע הגון על הארץ שהיה מספיק לשני שבועות, מיד פנה אליו סבי בהתלהבות ואמר לו "כעת ניסע לשבועיים". כשראה ר' לייעזר את התלהבותו, אמר לו "נדברנו לשבוע ולא יותר", והם אכן נסעו לשבוע ועסקו שם בעבודת ה'.

'שהחיינו' בשם ומלכות

על גודל האהבה שהייתה בין בני החבורה הקדושה, ניתן ללמוד מהסיפור הבא, אותו סיפר הרה"ח ר' שמואל צ'צ'יק זצ"ל: מו"ז ז"ל לא היה בשבי הירדני, כי יצא מהעיר העתיקה מעט לפני הכיבוש הירדני בעקבות לידת בנו בכורו שיח', אך כל החבריא קדישא נפלו בשבי וכשחזר ר' שמואל שפירא זצ"ל מהשבי וראה את סבי ז"ל בירך עליו "שהחיינו" בשם ומלכות מגודל האהבה שאהבו. כמו כן סיפר לי סבי ז"ל, שבכל פעם שר' שמואל זצ"ל ראה אותו היה קם לפניו אפילו בעת חוליו הכבד, וזאת על אף שסבי ז"ל היה צעיר ממנו בעשר שנים.

בטבת והם הקדימו לנסוע שבוע קודם לכן, בעת פטירתו של אביו בה' טבת, עוד בטרם קיבל את הידיעה פרץ לפתע בבכי עז והחל להרגיש געגועים עזים לאביו ומשפחתו, הוא לא הבין מהיכן זה בא לו פתאום, אח"כ כששב לביתו ונדודע לו מפטירתו הבין למפרע שמחמת זה באו לו הבכיות והגעגועים לביתו.

הוא הוסיף וסיפר, שבהיותם במירון אזל כספם והחליטו לנסוע ליפו לחנותו של ר' יונה לבל זצ"ל, כשנכנסו לחנותו קרא לו ר' יונה (שכבר ידע מפטירת אביו של זקני ז"ל) החוצה ואמר לו "אתה תיסע לירושלים", מבלי להסביר לו מדוע, ובהיותו שהיה לו דרך ארץ מפני ר' יונה, כי הוא קירבו לרבינו ז"ל, שמע בקולו ונסע לירושלים. כשהגיע לביתו ראה שיושבים שבעה על אביו ז"ל, ודודיו אחי אביו גערו בו וצעקו עליו "אתה הרגת את אביך בזה שהתחברת עם הברסלבר וכו' וכו' אף פעם לא תמצא שידוך וכו'" וסיים מו"ז ז"ל שאחרי חודשיים בדיוק בא בקשרי האירוסין עם סבתי הצדקנית ע"ה. (זכו להתחתן כמה ימים ממש לפני שנעשה בגיל עשרים, בהקפדת חז"ל והשו"ע, כמסופר להלן, והיה לפלא).

השדכן - רבי אברהם שטרנהארץ

סיפרה אשתו הרבנית זקנתי ע"ה, שרבי אברהם שטערינהארץ זצ"ל היה זה ששידך אותם. היה זה בעת שעבדה מחוץ לעיר העתיקה, והמעבידה שלחה אותה לקנות חבילת ביסקוויטים, בדרכה כשחזרה לעבודתה קראו לה לבית ר' אברהם, וכשנכנסה לביתו פנה אליה ואמר לה "תדעי לך שהוא עובד ה', הוא הולך לשדות ויערות ולקברי צדיקים", והיא בחושבה שהוא לא מתכוון לכך ברצינות ענתה לו "בסדר", כששמע ר' אברהם את תשובתה נענה "אם כך הבה ונשבור צלחת".... "והרי יש בידך מזונות" אמר - בהתכוונו לחבילת הביסקוויטים שהחזיקה בידה, "אם כן הבה נביא קצת משקה ונעשה לחיים".... וכך נעשה השידוך למזל טוב. היא הייתה אז בסה"כ בת 15.

זקני ר' מרדכי אלעזר היה בגיל 19 וחצי כשנפטר עליו אביו ז"ל, וחודשיים אח"כ בא בקשרי השידוכין כנ"ל, זכה להתחתן קרוב מאוד לגיל עשרים, החתונה נערכה בחצר ביתו של הרה"ח ר' ראובן שפנייר זצ"ל, שבישל סיר גדול של מרק עם קצת אטריות ומעט שעועית, וזה היה כל מה שהגישו בסעודת המצווה. היתה זו אולי סעודה עלובה למדי, אך השמחה הייתה משהו מיוחד ביותר, כשריקודי השמחה של אנ"ש נמשכו כל הלילה, וסיפר לי מו"ז ז"ל שאנ"ש מצפת טרחו במיוחד להגיע לחתונה, כי בזמן ההוא היה זה חידוש שברסלבר בחור יתחתן, מחמת הרדיפות וההתנגדות שהיו אז.

במערת שמעון הצדיק

סיפרה סבתי ע"ה, שמיד אחרי ה'שבע ברכות' נעלם בעלה למשך שבועות שלמים, הוא היה הולך במוצ"ש וחזר בערב שבת ולא היה לה מושג להיכן הוא הולך, היא היתה מודאגת מכך וחששה כי אין לו מה לאכול, פעם אחת ראתה את החסיד ר' יונה לבל זצ"ל ברחוב ושאלה אותו איפה בעלה, ענה לה ר"י "לכי אחריי ואראה לך איפה הוא ומתי שתצטרכי לו תלכי לשם", היא צעדה אחריו (מהעיר העתיקה) עד שהגיעו למערת שמעון הצדיק, שם שהה בעלה.

ר' יונה מיהר לחמוק משם, כי לא רצה שזקני ידע שהוא הביא אותה. היא קראה החוצה לבעלה וביקשה לשוחח עמו, זקני שהתפלל לראותה שם, שאל אותה בפליאה "מי גילה לך שאני כאן?" אך היא השתמטה ממנו ושאלה אותו בדאגה אם יש להם שם אוכל, הוא השתדל להרגיעה וענה לה "יש לנו כאן בננות ותה" והוא אף כיבד אותה בתה ובננה וכך נרגעו חששותיה. אחר כך הלך איתה כבדת דרך וליווה אותה עד סמוך לעיר העתיקה, שם נפרד ממנה וחזר למקום התבודדותו עם החבריא

לילות שלימים היינו בשדות הללו

סיפר לי דודי שיח, שפעם אחת הסיע את ר' שמואל שפירא זצ"ל לביקור אצל רבו ר' הירש לייב ליפל זצ"ל בבית האבות 'נווה שמחה', ובעברם דרך סנהדריה נהיה קצת חשוק, כשהרגיש ר' שמואל בכך פתח את עיניו הק' שהיו תדיר סגורות, ואמר לו בגעגועים עזים "אוי, כמה שעות בלינו פה בשדות הללו בחצות לילה והתבודדות", וכשמע זאת דודי ציין בהתפעלות "הרי הדרך מהעיר העתיקה עד לכאן אורך כשעה לכל צד", הוסיף ר' שמואל "יש גם מקוה בדרך הלון ומקוה בדרך חזור..." "וצא אם כן שביליתם שם לילות שלימים" סיכם דודי, ענה לו ר' שמואל "כן, כן, תשאל את אביך... לילות שלימים היינו בשדות הללו, מכאן הרי רואים את קבר שמואל הנביא..."

ר' שמואל נהג לומר, ששמואל הנביא חי נ"ב שנים, רמז על תורה נ"ב בליקוטי מוהר"ן - 'הניעור בלילה ומהלך בדרך יחיד', העוסקת בעניין ההתבודדות בשדות ויערים בחצות לילה, וכמו כן הוסיף נ"ב - ראשי תיבות נ'יעור ב'לילה.

לאחר כל לילה שכזה היו יוצאים בריקוד נלהב ולאחר מכן חזרו לעיר העתיקה כדי להתפלל ביחד תפילה בכח, שהיתה אורכת גם כן כמה שעות בהתפשטות הגשמיות ממש. לאחר התפילה היו נכנסים לרבי אברהם שטערינהארץ זצ"ל והוא היה קם מפניהם ומדבר עמם מתורות ושיחות רבינו ז"ל.

בין עברת ה' לעשיית חסד. ר' מרדכי אלעזר באומן (אסון ביר)

סיפר הרה"ח רבי משה קרמר שליט"א, שהוא זוכר בתחילת התקרבותו כשהיה מגיע בליל שישי להר ציון, כמנהג אנ"ש באותם ימים לעסוק בעבודת ה' בכל ליל שישי בסמוך למקום גניזת דוד המלך ע"ה, ובמשך כל הלילה לא ראו את סבי, כי ככל הנראה שהה בשדה, ורק לתפילת הוותיקין היה מגיע, והיה נעמד כארי ומתפלל תפילה בכח בשאגות אדירות. עוד סיפר, שאת ניגוני הזמירות של מוצאי שבת למד מסעודות ה'מלווה מלכה' שהיה עורך סבי ז"ל בבית המדרש הישן, ברחוב עונג שבת.

כל זמן שהנשמה בקרבי

הרה"ח ר' אברהם לייב קליין זצ"ל מייסד ישיבת ערב 'המתמידים' היה נוהג להביא בחורים בלילי שישי לבית המדרש החסידי 'אונגערשע' ומראה להם כיצד סבי ז"ל מברך את ברכות השחר, במטרה להחזיר בהם יראת שמים, ואכן ישנם כמה מאנשי ירושלים שלמדו בהבורת 'המתמידים' (לפני שנים רבות) שמספרים בערגה איך שהם זוכרים את סבי ז"ל נכנס לבית המדרש הנ"ל בחצות הלילה אחרי שטבל במקוה ומתחיל לברך ברכות השחר בנעימות מיוחדת ובתנועות מיוחדות מתוך התלהבות נוראה, וסיפר אחד מהם שהיה לא"ז ז"ל ניגון ותנועה מיוחדת על המילים "כל זמן שהנשמה בקרבי" שארך לו כחצי שעה! אותו אברך התלהב כל כך מהניגון הזה עד שהחליט ללמד את הניגון לילדיו... ובכל עת שהיה רואה את סבי ברחוב, היה מצביע עליו ואומר להם "זה האיש ששר בנעימות 'כל זמן שהנשמה בקרבי'...", כשנפטר סבי ז"ל שמע אחד מבניו את ההכרזה על הלוייה ובא לאביו ואמר לו "אבא, אתה יודע מי נפטר היום? 'כל זמן שהנשמה בקרבי'..." [דרך אגב ראוי לציין, כי אחרי כמה שבועות חש זקני ככל הנראה שמגיעים בחורים כדי לצפות בו ומאז לא הגיע לשם עוד, כי חשש מפירסום, כמו כל אנשי שלומינו שפחדו מפירסום פחד מוות].

סיפר אברך חסיד סלונים, שבכל שבת קודש אחרי הטיש של רבו האדמו"ר היה עובר דרך בית המדרש ברסלב שברחוב סלנט בכדי להאזין למו"ז השר ניגוני דביקות של תיקון חצות במרתף שבבית המדרש, הניגונים הללו ריתקו אותו למקום והוא הרגיש שהוא לא יכול להמשיך הלאה...

אורח צריך לשבת ליד השולחן

מידת החסד היתה כל מהותו כידוע, ובענין זה ישנם סיפורים רבים ונוראים, סיפרה זקנתי ע"ה, שפעם אחת הביא הביתה אורח לשבת שנדף ממנו ריח נורא עד כדי כך שבני המשפחה חשו שהם לא מסוגלים לשבת עמו בשולחן אחד, היא העירה על כך לסבי ז"ל ואמרה לו שבלתי אפשרי לשבת עמו יחד, אולם סבי ז"ל ענה לה "אורח צריך לשבת על יד השולחן, אם אינכם יכולים לסבול, תאכלו בחדר אחר", והוא עמד ושימשו כאורח נכבד.

כן היה מביא איתו תדיר לביתו כל מיני שבורי לב ונדכאי נפש שלא היה להם להיכן ללכת, הוא היה עורך עבורם סעודות גדולות, כדי להחיותם ולעודדם, כמו כן שמר על הארציים של כל הגלמודים והעיריים שלא השאירו אחריהם בנים והיה מדליק נרות ואומר עבורם קדיש.

סיפר הרה"ח ר' שמעון שפירא שליט"א, ששלוש שבועות קודם הסתלקותו שלח אליו סבי ז"ל שליח מביה"ח הדסה, שם שכב רתוק למיטת חוליו ומסובל ביסורים נוראים, כדי למסור לו שהיום היא צייט של הגלמוד ר' דוד כגן ז"ל וביקשו שיאמר עליו קדיש. כמו כן מצאו אצלו רשימה של כל תאריכי היאר צייט של הגלמודים.

כזה אבא היה לך, וכי לא אכבדך?!

סיפר דודי, שפעם אחת נסע לארה"ב לאסוף כסף לסבתי ע"ה, והתאכסן בפלטבוש אצל אמי מורתי תליט"א, ובהיותו שם בבית המדרש [כנראה של רבאיי הרבסט שליט"א] ניגש אליו אחד והזמינו לארוחת ערב בביתו, אולם דודי סירב ואמר לו "אני נמצא פה אצל גיסי שיחי' ויש לי שם כל טוב", אך היהודי המשיך להתעקש והפציר בו מאוד שיבוא לכל הפחות לארוחה אחת אצלו, עד שהוא לא יכל לסרב לו, והתקשר לגיסו להודיע לו שיהודי אחד הזמינו לארוחת ערב ומפציר בו עד למאוד.

האיש התקשר לביתו וביקש שיכינו ארוחה חגיגית, ואכן הוא הגיע לביתו כבקשתו, באמצע הסעודה פנה אליו דודי ואמר לו "אתם בטח טועים בי וחושבים אותי לאיש אחר, ולכן טרחתם כל כך עבורי", אך הבעל הבית ענה לו "אינני טועה, קוראים לך רובינשטיין ואביך גר בבתי נייטין", והוא התחיל לספר לו כך "לפני כשלושים שנה הגעתי לביקור בארץ ישראל, אז לא היו עדיין מסעדות וכדומה באזור, והייתי רעב מאוד אך לא היה לי איפה לאכול, כך הסתובבתי כל היום רעב, לפנות ערב עברתי במאה שערים כשלתע הרגשתי טפיחה קלה על הכתף, ראיתי לידי את אביך והוא פנה אלי בחום "ר' יהודי, אכלת כבר היום?" ענית לו בשלילה, מיד לקח אותי לביתו שברחוב בתי נייטין 26 והאכילני כל טוב, משל הייתי מכירו ואוהבו"... וסיים האיש "כזה אבא היה לך, וכי לא אכבדך?!"

'סבר' פנים יפות

סיפר הגה"צ ר' יצחק דוד גוטפרב זצ"ל בניחום האבלים, שראה פעם פירוש על מה דאיתא במסכת אבות "הוי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות", שלכאורה יש לתמוה מה הכוונה "בסבר" הרי מספיק לומר "בפנים יפות", אולם הכוונה היא כך, שישנם אנשים שמהלך חייהם הוא טוב, יש להם פרנסה וכו' והחיים זורמים להם על מי מנוחות, על אדם כזה אין כל פלא שהוא מסתובב עם 'פנים יפות' ומחייך לכל אדם, אך ישנם אנשים שעובר עליהם הרבה מעברים והם חיים את חייהם בדחקות ובעניות, אנשים כאלה צריכים להסתיר ולכסות את כל מה שעובר עליהם, בכדי שיוכלו לקבל אדם ב'פנים יפות', וזהו הפירוש "הוי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות" שאפילו כשעובר עליו ח"ו צרות 'סביר' לאחרים פנים יפות.

וסיים ר' יצחק דוד "כזה היה ר' מרדכי לזער ז"ל, אף שסבל יסורים וצרות היה מסתיר את זאת והסביר' לכל אדם 'פנים יפות', הוא האכיל והשקה כל אחד ממיטב המאכלים וכל דאגתו היתה נתונה רק לאנשים השבורים והנדכאים ובלשונו 'בני מררי', תמיד היה אומר לבני משפחתו "אתם לא תרעבו כי תמצאו כבר מה לאכול, אבל מסכן זה אם לא אתן לו לאכול הוא ירעב כל היום"...

אחד הנמנמים סיפר, שבמלחמת תש"ח אירגן סבי ז"ל יחד עם ר' ברוך שפיגלמן ז"ל ועוד יהודי אחד משמרות תהלים בשטיבלאך של מאה שערים. זמנו של סבי היה מחצות הלילה עד הבוקר, הוא הכין תה לכל המשתתפים ולפנות בוקר כשנעשה דליל ולא היה מנין, יצא לרחובות עם שופר ותקע בו כדי להעיר את הישנים שישלימו את המנין, ככה נהג במשך חצי שנה. בנוסף היה מסתובב בין המאפיות ואוסף ככרות לחם עבור עניים, אותם היה מחלק אחר כך בבתי העניים. הר"ר יעקב פראנק ז"ל לקח עמו ללויה של זקני ר' מרדכי לזער ע"ה את כל ילדיו והלך איתם עד הר הזיתים, ושאלו ר' נחמן קלצקי נ"י מפני מה ראה לנכון לקחת את כל ילדיו מהלך רב שכזה בחצות הלילה, ענה לו ר' יעקב "כשהייתי הגבאי בבית המדרש, עמלתי קשות לסחוב את הספסלים והשולחנות, ולא היו כמעט אנשים שעזרו לי,

בני החסיד. תמונה נדירה של ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין בילדותו ליד אביו ר' יהושע יונתן

ר' מרדכי אלעזר בחופת נכדו ר' יהושע דרוק

בכל פעם שהיו לו דאגות
ומעברים קשים, היה יורד
למרתף של סבי ז"ל, שם היה
סופג את דיבוריו הפשוטים
מהתכלית, שעוד נשכב במרומי
הר הזיתים וכו' וכו' הדיבורים
הללו החדירו בו את ההכרה
שהעולם הזה הוא לא כלום

בוא ניסע למירון, ר' אליעזר עקשטיין (מימין)

אך היה אדם אחד שהיה חושב על גודל טירחתי, ר' מרדכי לוזער! הוא הכין לי תמיד קפה ודאג לי תמיד למוזנות כדי להחיות את נפשי, ולכן כהכרת הטוב לקחתי את כל ילדיי עד הר הזיתים!". כן סיפרו בני הגה"ח ר' גדליה קעניג זצ"ל מצפת"ו, שכשהיו עמלים להכין את הקיבוץ הקדוש על ראש השנה במירון, היה נכנס סבי ז"ל ומגיש להם עוגה וכוסות קפה.

שבת, יהודי, ארץ ישראל

סיפר שכנו הרה"ג ר' נחום פרידמן שליט"א, שהיה עומד נפעם בכל יום חמישי מחדש בשעה שהיה רואה את זקני ז"ל מכין את צורכי השבת ובמשך

כל הזמן היה מפזם לעצמו בנעימות מיוחדת את הדיבור של החסיד הגדול רבי אברהם ברבי נחמן זצוק"ל "שבת א איד אין ארץ ישראל" "שבת, יהודי, בארץ ישראל" - שלש קדושות בחדא מחתא. דברים דומים העיד גם הרה"ח ר' משה קרמר שליט"א שבכל השנים בשעת ההכנות לשבת ניצל את הזמן בהתבודדות ותפילות וכדומה.

דביקותו בענין רבינו ז"ל היתה מפליאה ביותר. הוא היה קם בכל לילה בחצות וגם בשנותיו האחרונות כשהיה כבר חולה בחלאים קשים, היה מתחיל את סדר יומו בבית באותו זמן, לפני השינה היה מכין על המקרר ערימה של ספרים: חק לישראל, נ"ך, עין יעקב, מדרש רבה, ליקוטי מוהר"ן, ליקוטי הלכות, תיקון חצות, ותיקון הכללי, ועוד, בהם היה לו שיעורים קבועים שארכו לו במשך כמה שעות, ועליהם היה מקפיד למרות כל יסוריו ומכאוביו.

בחודשיים האחרונים לחייו, בשעה שהיה רתוק למיטת חוליו מתוך יסורים מרובים בבה"ח 'שערי צדק' ו'הדסה' המשיך לקום כל לילה בחצות והיה אומר ברכות השחר ותיקון חצות בעל פה וקצת תהלים וליקוטי מוהר"ן. באחד הימים הוא אמר לי: צריך ללמוד מהאחיות בבית החולים, שעובדות כל הלילה ללא ליאות, כך צריכים אנו להתנהג בעבודת השי"ת, לקום חצות ולעבוד את השם עד הבוקר.

כל ימיו דיבר משתי השעות הקדושות של חצות (על פי ליקוטי מוהר"ן תורה קמט), הוא היה חוזר על פתגם ה"שבט מוסר" "אוי לאותה מיטה ששוכבין עליה כל הלילה"... סיפר לי האברך היקר ר' יצחק יעקב גולשבסקי ז"ל, שבמשך שנה תמימה היה לו בכל יום שעה התבודדות - רק מכוח שיחה אחת ששמע מסבי ז"ל ב'שלוש סעודות'... הוא היה מדבר מהתכלית, בדיבורים פשוטים ותמימים היוצאים מהלב, שהיו גורמים הרהורי תשובה לכל אחד.

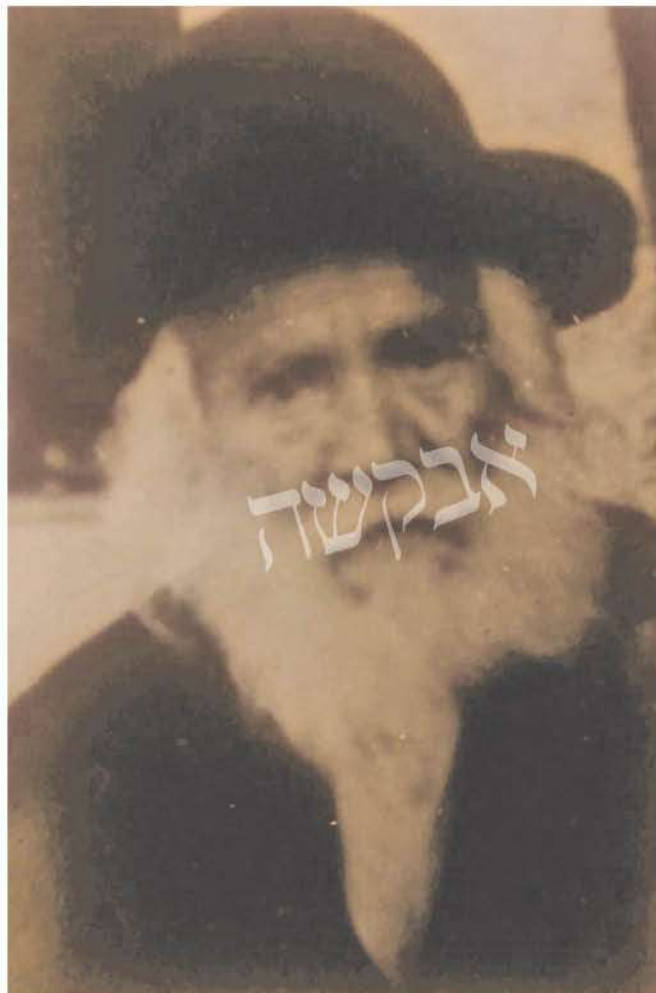
עלמא דאתי

סיפר לי אחד, שבכל פעם שהיו לו דאגות ומעברים קשים, היה יורד למרתף של סבי ז"ל, שם היה סופג את דיבוריו הפשוטים מהתכלית,

אם הייתי שואג ככהו ר' ישראל בער אודסר בחצר צ'יק רבינו הקדוש (אסוף בטר)

איך שעוד נשכב במרומי הר הזיתים וכו' וכו', הדיבורים הללו החדירו בו את ההכרה שהעולם הזה הוא לא כלום, והם השכיחו ממנו את דאגותיו. וכמילות השיר שהיה נוהג לשיר תמיד (מילותיו של החסיד הנלהב

לברכה

שימש כשדכן, רבי אברהם שטרנהארץ בערב ימי

ר' ברוך געצ'ס ע"ה שהיה נוהג להנעים בניגון 'אשת חיל' "האט איז מען דא אין האט איז מען דארט, האט ליגט מען שוין אויף דעם אייביגן ארט, האט גייט מען דינגען א שיינע דירה, האט פירט מען שוין צי די קבורה" הנה אנחנו פה והנה אנחנו שם, הנה נמצאים כבר במקום הנצחי, הנה הולכים לשכור דירה נאה, והנה מובלים כבר לקבורה"... מחשבתו הייתה דבוקה תמיד בעלמא דאתי, הוא לא חדל מלחשוב על התכלית, כדברי רבינו ז"ל ב'ליקוטי מוהר"ן' תורה נ"ד: "כך ראוי להיות מנהג יראי ה' תיכף בבוקר בהקיצו משנתו קודם שמתחיל שום דבר יזכור מיד בעלמא דאתי".

בעת חוליו הכבד, כשכל גופו התנפח ממים שחדרו לריאותיו רח"ל, הגעתי פעם לשהות אצלו במשך כל הלילה בביה"ח 'שערי צדק', במהלך הלילה הבחנתי שהוא אינו מצליח להירדם, ולא הבנתי מדוע, בכל כמה דקות שאל אותי מה השעה, הבחנתי בו שהוא איננו רגוע, כשהגיע זמן הצות לילה, הוא ביקש ממני שאכניסו לבית הכנסת שבבית החולים ולו לכמה דקות בודדות, בכדי שיוכל לומר לפחות שני מזמורים מ'תיקון הצות', כמובן שמילאתי את בקשתו והכנסתי אותו לבית הכנסת, לאחר שסיים לומר את המזמורים מהתיקון החזרתי אותו למיטתו ותיכף ומיד הוא נרדם ללא כל הפרעות, או אז הבנתי שמה שהפריע לשנתו היה החשש שמא יפסיד לילה בלי חצות... וכל זה היה כאמור כשכבר נטה למות, כך עבד את בוראו במסירות נפש ממש עד ימי חייו האחרונים.

יהי רצון שנזכה ללמוד ממעשיו הטובים, ונקיים 'חייב אדם לומר: מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי', וכפירוש מרן הבעל שם טוב זיע"א 'גיעו' מלשון 'נגיעה', שנזכה לפחות לגעת ולו במקצת במעשה אבות, אמן כן יהי רצון. ■

”

כשהייתי הגבאי בכית המדרש, עמלתי קשות לסחוב את הספסלים והשולחנות בביהכ"נ ולא היו כמעט אנשים שעזרו לי, אך היה אדם אחד שהיה חושב על גודל טירחתי, היה זה ר' מרדכי לוזער!

לברכה

נילה' את מקום מחבואו. ר' יונה לבל

מדוע אינכם עושים את נשיכם לחסידות?!?

לאחר שנים של ציפייה והמתנה אנו מגישים בפניכם בהתרגשות את הגיליון לבית ולמשפחה מבית אבקה.

מזה קרוב לשמונה שנים, מופיע לאור עולם מדי חודש גיליון 'אבקה הקדוש והמעשיר', עד שכיום הוא הפך למונח מאליו בכל בית ברסלבאי, לכל החפץ לשאוף מהניחוח המשכר של החסידים התמימים והפשוטים.

במהלך עשרות הגיליונות נסקרו מאות דמויות הוד מהם רבים שפועלים לא נודע או שכלל לא היו מוכרים לאיש, מסמכים גנזים נחשפו, שיחות ומאמרים הודפסו והוצאו לאור וסיפורי התקרבות מעוררים עוררו לבבות רבים בהתחדשות.

בשנים האחרונות לאחר שדבר הגיליון הפך לעובדה מוגמרת, החלה לעלות הדרישה והבקשה מצד ציבור הנשים 'בית יעקב' שביקשו להביא גם עבורם בטאון שיעביר את בשורתו של רבינו הקדוש, בשפה ובסגנון המתאימים עבורם ובהורדת וביאור הגילויים העמוקים שגילה רבינו הקדוש עד לחיי היום יום שלהם בבית ועם הילדים וכו'.

הודות לשותפים היקרים שנוטלים על עצמם מדי חודש חלק נכבד בהוצאות הגיליון, ובסיוע נוסף של יהודים יקרים שהשלימו את רוב החסר, הצלחנו להגיע עד הלום ולבשר את הבשורה המשמחת על התייסדות המוסף המיוחד של 'אבקה לבית' שלמרות שעודנו בהתהוות, הוא מהווה בשורה של ממש וגדוש בחומר איכותי ומרתק מפרי עטם של רבנים חשובים ונשות החסידים היקרות.

המטרה והחזון

להוות שופר נאמן להעברת בשורתו של רבינו הקדוש, זו שהתגלתה על ידי תלמידו הקדוש מוהרנ"ת, אל תוככי הבית פנימה, לנשים החפצות בכל לב לעשות רצון צדיק וללכת בדרכיו. בין דפי הגיליון אנו חותרים לתת משמעות פנימית לעולמן הגדוש בעשייה קדושה, בדאגה לשלום הילדים, בחינוכם מגיל רך ובהתעסקות עם צרכי הבית הקדושים, להאיר בעולמן חיות והתחדשות מאוצרות הנצח של הנחל נובע, המחזקנו ומעודדנו בכל עת ובכל מצב.

ההפצה

בשל אופיו המיוחד של הגיליון אשר מיועד לחלוקה בבית דווקא, הוחלט בצעד מיוחד לצרף למעטפות שנשלחות לשותפים החשובים שיחיו שני גיליונות של המוסף החדש, אחד לעצמם ואחד כדי לתת הלאה, כך יוכלו להיות שותפים גם בגוף ולא רק בממון.

בנוסף, בשלב זה יופץ הגיליון במהדורה מוגבלת ומצומצמת במספר מוקדים ברחבי הערים המרכזיות, כדי לתת אפשרות לכל בית לטעום מהאור החדש, ולעודד עוד בתים של חסידי ברסלב להפוך לשותפים בהפצה הקדושה של בית אבקה.

פרסום

כדי לייצר גיליון יציב ומושקע עם אפשרות להתפתח ולהביא תכנים מושקעים וחשובים לכל בית, הוחלט במערכת אבקה לאפשר במוסף הבית הכנסתם של מודעות פרסום, כשדגש מיוחד יושם על סגנון ואופי הפרסומות שלא יהיו סתירה, חליה, לרוח הקדושה של רבינו הקדוש שהזהיר עלינו לבוז לעולם והבליו הרבים, שהיא מטרתו ויסודו של הגיליון.

אנו תקווה ותפילה כי המוסף המאיר הזה יהווה מגדלור לציבור בנות ישראל הכשרות, ויתן נופך של חיזוק להיכל התפילה החסד והמצוות הקדושות השייכות להם, עד שנזכה ותקיימם בזו הבטחתן 'בזכות נשים צדקניות עתידין ליגאל במהרה אמן'.

הכלים

גיליון משובב לב ומאיר עיניים שלמרות שכעת הוא עדיין מכיל רק ששה עשר עמודים, אך בכל זאת הוא גדוש בעושר רוחני רב, עצות נפלאות, תיאורים מיוחדים, התחזקות מרגשת וניחוח של החיים העתיקים בצל החסידים באוקראינה הרחוקה.

חשובי הרבנים מפקחים ומבקרים את הגיליון ואף מהם היוצקים את דברם לתוכו, כשלאחר מכן התוכן נערך ומותאם בשפה השווה לכל נפש, מתוך מתן דגש מיוחד על התחשבות בסגנונות השונים מאד, דבר שאנו מקווים ללמוד ולהתשבח בו עוד, כל העת.

הזכות

אין זה סוד, כי הוצאות הגיליון הוותיק שמחזיק את עצמו ללא כל פרסומות והבלי העולם, עצומות ורבות הנה, ועיקר קיומו הוא אך ורק בזכות השותפים היקרים, המעניקים מהונם ואונם מדי חודש בחודשו עבור החזקת הבית הקדוש הזה.

למרות הסך הגדול שעדיין חסר בכל חודש, ההתחזקות שמגיעה מהחברים השותפים עמנו לדבר מצווה נוטעת בנו כוחות לא רגילים, כדי להתאמץ ולנסות לגייס את הסכום הנותר. ולא זו בלבד, אלא אף לחתור ולפתח ולשכלל את הגיליון, להוסיף ולהביא מדורים חדשים ועיצובים צאירי עיניים לטובת קוראינו הנאמנים חסידי ברסלב.

ההתחזקות הזו והשותפות הקדושה הזו, היא זו שהביאה אותנו לשלב הנפלא והעצום הזה של השקת הגיליון החדש אבקה לבית, שיהווה בשורה והתחדשות של ממש בהיכלו הנקי והקדוש של הנחל נובע.

שלא שינו לבושם

מה נשמע ר' חיאל?

ברוך ה', נחמן, נפלא מאד. מתכוננים לחג הפסח, מנקים מקרצפים, וכמובן גם מתבודדים, ולומדים קצת כהכנה לליל הסדר...

ועל מה היית רוצה לשוחח היום?

יש משהו שבדיוק היום כשלמדתי קצת מדרש כהכנה לליל הסדר, התעוררתי במיוחד... למדתי את דברי חז"ל שאומרים שכלל ישראל זכה להיגאל ממצרים מפני 'שלא שינו לבושם' [במדבר רבה פרשה י"ג כ]. כבר שמעתי את המדרש הזה פעמים רבות, ואנו גם מזכירים את זה בהגדה של פסח, כשאומרים "מלמד שהיו מצויינים שם". אבל הפעם ממש התעוררתי מהדברים; עמדת משתומם במשך כמה דקות כשקלטתי מה שיוצא מהדיבור הזה, שבעצם כל הגאולה של כלל ישראל הייתה רק בגלל שנאחזו בשארית ועיקר היהדות שהם 'לבושי ולשון ישראל'. אתה מבין מה קורה פה?! הרי הם היו במצב קשה מאד, שקועים במ"ט שערי טומאה, ודווקא האחיזה הקטנה הזאת ביהדות, היא זו שהצילה אותם מנפילה שאין לה תקומה, משער החמישים של הסט"א!

ומה עשית עם ההתעוררות הזאת?

האמת, שכמה דקות לאחר שסיימתי ללמוד את המדרש, הייתי צריך להשתתף בניקוי ארון הבגדים של הילדים. ומה אומר לך? התחלתי לשמוח שאלו הם הבגדים שיש לי בארון; בגדים עם חן יהודי מתוק... הרגשתי שאני מוכרח לשתף גם את ילדיי בשמחה זו, הלכתי לפינה ועשיתי איתם 'ריקוד'... אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו, שזכינו ללבוש בגדים קדושים, בגדים יהודיים, בגדי ישראל, ואין לנו את המשיכה הטיפשית לתרבות הרחוב הזולה...

כמה נפלא לשמוע! אבל, סליחה שאני שואל: לא נראה לך שהגזמת מעט? וודאי שזה דבר חשוב ויקר ללבוש בגדי ישראל ולא לשנות את המלבושים, אבל זה באמת כל כך דרמטי כמו שאתה עושה את זה?

ממש לא. לא הגזמתי בכלל. הנה לך לשונו של רבי נתן, שמסביר מה אנו זוכים בלבושים הקדושים שלנו. אך לפני שאקריא לך את לשונו, הייתי רוצה לשאול אותך: האם ידעת שהלבוש היהודי הוא יסוד חשוב בהתקרבות לצדיק? האם שיערת שכשאנו מקפידים להתלבש כמו הכשרים והיראים אנו מקיימים מצוות 'ובו תדבק'? כן, גם בשבילי זה היה חידוש...

וכך כותב מוהרנ"ת:

"צריך להתלבש במלבוש ישראל דייקא, ולהתדמות בכל דבר לדרכי החכמים והצדיקים האמיתיים, כמו שאמרו חז"ל 'הידבק בתלמידי חכמים'... כי על ידי שמדמין עצמם במעשיהם ובהנהגותיהם לדרכי הכשרים האמתיים, על ידי זה זוכין להיכלל בהם, ולסוף יהיה באמת כמותם!"

פלאי פלאים! אני נזכר גם שבחיי מוהר"ן, כשרבינו מדבר שם על מפורסמי דורו, הוא שיבח אותם על כך שהם מפרישים את החסידים מלהימשך אחר תרבות הרחוב, ולהסתפר כמו יהודים.

נכון, הנה הלשון שלו. זה כאן בחיי מוהר"ן אות תכ"א: "הצדיקים של עכשיו יקרים גם כן מאד בעיני השם יתברך... ואם לא היו פועלים כי אם מה שמרחקין מהם, גם כן דיים. כי כל מנהיג, איך שהוא מתנהג

בעבודתו, על כל פנים הוא רחוק מדרכיהם. וכן המקורבים אליהם. כי מאחר שמדקדקים לבלי להניח שיער אחורי פאות הראש, ממילא אינם מגדלים בלורית שקורין 'ביי-האר'."

אבל בעצם, הרי בברסלב לא הקפידו על בגדים מסוג מסוים? זהו הרי 'דיבור' מפורש בסיפורי מעשיות במעשה מבעל תפילה ש"על לבושים לא הקפיד כלל"?

אני חושב שלא פירשת נכון את הקטע שם במעשה מבעל תפילה. וכי נראה לך שהבעל תפילה "לא הקפיד כלל" על סגנון הלבוש של האופנה הרחובית, הרי על כך כותב מוהרנ"ת: "עיקר החן והחשיבות וההתפארות אמיתי הוא רק אצל ישראל, בבחינת 'ישראל אשר בך אתפאר'. ומלבושים של ישראל יש בהם כל מיני חן וכל מיני התפארות, מה שאין כן העכו"ם הם בהיפך מההתפארות והחן הזה... על כן צריכין להתלבש במלבושי ישראל דייקא" (אוצר היראה בגדים יא).

אדרבא, ההיפך הוא הנכון. הוא לא הקפיד שיתלבשו בבגדים מכובדים ויקרים, אלא הוא הכניס בלב אנשיו את ההבנה הפנימית שהבגדים הם לא אמצעי להתייפות ולהתכבד, אלא לעבוד בהם את ה'.

ממש כמו שאתה רואה באמת אצל אנשי שלומנו, אנשי הבעל תפילה; הם מתלבשים בפשיטות וענווה, ויש למלבושם חן יהודי אמיתי...

איזו ערגה ביטא רבי לוי יצחק בנדר ז"ל כשתיאר את הנכדים של מוהרנ"ת שהגיעו לקיבוץ באומן, כשהם לבושים בלבוש החסידי העתיק, כובעי משי (סאמעטענען היטלעך, כלשונו) ולבושים ארוכים...

אתה בוודאי גם זוכר את ההקלטות של ר' ישראל בער כשהוא מספר כמה חיכה שכבר יגדל ויזכה ללבוש לבוש ארוך, ושומעים אותו אומר לאחד הסובבים אותו: שבת זה שטריימל וקפוטה שבתית... אפילו במכתביו של ר' נתן בר' יהודה אנו כבר מוצאים שהוא מכנה אותו 'השטריימל הקדוש'!

ובכן, הזמן מתאחר ואני חייב לסיים. בוא א"כ נראה לסיים את לשונו של מוהרנ"ת שכותב: "הבגדים של ישראל יקרים מאד, כמו שכתוב 'שלמותיך כריח לבנון' (שיר השירים ד') ועיין רש"י" כי עיקר קדושת ישראל תלויים וניכרים בהבגדים..."

וכשהוא כותב שבגדי ישראל הם 'קרים', הוא כמובן לא מתכוון לבגדי יוקרה הנקנים בחנות יוקרתית... אלא הם 'קרים', מפני שהם מזכירים את האבות הקדושים, את הציורים של 'מחניים' ואת התמונות מההגדה... שם רואים שישים ריבוא יוצאים ביד רמה עם מצנפות וגלימות ארוכות...

החייטני! עוררת בי שמחה וגם רצון וכיסופים למה שעוד לא זכית... כמה טוב לדעת מהעצות הנפלאות והמתוקות הללו. לשאוף אליהם תמיד, לרצות להיות כרצון רבינו ולהמשיך לקוות ולהמשיך לעשות שנוחה בשלמות במהרה.

והיה מבקשה מאד, זמן מרובה מאד!

הר"ר יעקב יוסף ולדשיין הי"ד

נחמן כ"ץ

מי שלומד הרבה גמרא הוא ברסלבר...

בישיבה המשכתי לחפש כל העת אחר הדבר שיקרב אותי להשי"ת, ובהשגחה פרטית לאחר שהתפללתי ביום כיפור בישיבה, הרגשתי בכל עצמותיי את החיסרון והצורך לחוש איזשהו עומק. כמו בסיפורי מעשיות מרב ובן יחיד שהרגיש חיסרון ולא ידע מהו, עליתי על אוטובוס לכיוון הבית, תחנה אחריי עלה שכן של הורי, חסיד ברסלב, וכמובן מיד שאלתי אותו בהתלהבות אם הוא היה באומן בראש השנה, אז הוא בירר אצלי בעדינות, אם אני עדיין מחפש אחר התכלית, ואילו אני עניתי לו: אולי יום אחד אני ייסע ל'שול' בירושלים ואז אבין מה זה ברסלב... לאחר שעניתי לו שבעצם אני עדיין באמצע החיפוש, הוא קרא לי לביתו ומסר לי את הספר 'שיחת חברים' של הרה"ח ר' יעקב נתן אנשין. למעשה, אפשר לומר שמרגע שפתחתי את הספר הזה נתפסתי בשק של הרבי. ועוד לפני הביורו של כל העניינים וההנהגות בברסלב - פתאום קיבלתי הבנה איך לומדים תורה, פתאום הצלחתי לשבת וללמוד כמו שצריך, עד שלאחר מכן הודו כולם, גם אלו שניסו למנוע ממני להיות ברסלבר, שבזכות ברסלב התחלתי ללמוד יותר ברצינות, המאמרים המבארים את צורת הלימוד הנכונה כפי שרבינו מלמד אותנו בשיחה ע"ו, פתחו את עיני להיות יהודי אמיתי, עוד לפני עצם עניין ההתקרבות. הספר הזה נתן לי את היכולת להבין שאפשר לעבוד את השי"ת ולהגיע לדרגות נשגבות אפילו למי שהוא יהודי פשוט, כמו שרציתי תמיד.

לאחר מכן עברתי לישיבה אחרת, שם החלה מסכת שלימה של מניעות ורדיפות, היו עוקבים אחרי אם יש לי ספרים של ברסלב ומה אני לומד, ממש מעקבים שלמים, הייתי לומד 'השתפכות הנפש' בסדר מוסר והייתי מסתיר עם כפות הידיים את השם של הספר כדי שלא יראו את זה, וכך הייתי יכול להתחזק בכל המצבים הקשים שעברו עלי, והמניעות הגדולות שסבבו אותי, בספר הזה ראיתי שדווקא ע"י המניעות מתקרבים יותר ויותר להשי"ת. אגב, דווקא בגלל הפילוגים שקיימים בציבור הזה הייתי חייב לענות על השאלה הבסיסית 'לאן אתה משתייך', ובשביל לא לקחת צד עניתי לכולם ש'אני ברסלב'!

אחד היה אברהם

בפנים הארון שלי בפנימיה רשמתי בגדול: 'אחד היה אברהם'

והיה מבקשה מאד, זמן מרובה מאד!

נולדתי באלעד למשפחה ליטאית, ירושלמית במקור, כל משפחתי הקרובה הם ליטאיים ולא היה לי שום קשר לחסידות בכלל ולברסלב בפרט, לא ידעתי מה זה בכלל ברסלב, כמו רוב העולם, הסתכלתי עליהם דרך החור הקטן שבו חייתי, והם נדמו בעיני כקבוצה מזוהה, כזו שאינה מתאימה לאדם מן היישוב. מאז שאני זוכר את עצמי הייתי 'מבקש', רציתי יותר, שאפתי להיות 'גדול הדור', אבל לא הבנתי איך עושים את זה, רציתי לחיות עם קרבת אלוקים, אצלינו חינכו שמי שלא נהיה ממש כמו אחד מגדולי ישראל המפורסמים, אז 'מה הוא כבר שווה'... כמובן, זה שבר אותי מאד בגלל כל הניסיונות והנפילות והמשברים שעברתי, ולכן הייתי בחיפוש תמידי אחר המקום שבו אני ימצא סוף סוף את הדרך הסלולה להתקרב להשם. כיום אני מבין שגם הגדולים עברו זמנים של קושי ולא נהיו מיד מה שהם היו. למדתי ספרי מוסר רבים, ואפילו פעם אחת הלכתי ל'תולדות אהרן' לחפש, אולי אמצא שם את מקומי. כמובן, כולם טובים ויראים, אבל אני חיפשתי משהו מעבר לכך, דבר שייית לי מענה לתשוקת הנשמה לצימאון הנפש הנורא שאחז בי ולא הרפה ממני אפילו לרגע.

והיה הולך אנה ואנה זמן רב...

עליתי לישיבה קטנה בבני ברק, ומדי לומדי עם החברותא שלי, התגלגלנו לדבר על העניין של התבודדות והוא הראה לי בספר 'חרדים' לר' אלעזר אזכרי על העניין של ההתבודדות, והתחיל לדבר איתי על ההתבודדות של ברסלב, איך עושים את זה וכן הלאה. כמובן שהעצה הזאת לדבר עם השם בשפה שלי מיד קנתה שביתה בלבי. מאז, התחלתי לצאת מדי פעם להר הברוג' כפי שהוא מכונה, מין חורשה קטנה שנמצאת מאחורי בית הכנסת 'מיימון' בבני ברק, המוכרת לילדי העיר. שם הייתי זועק לה' שקשה לי בלימוד, ושאדע מה התפקיד שלי ולמה אני כאן בעולם, ואיך אצליח להתגבר על היצר הרע. בשלב זה עדיין לא הכרתי חסידים בכלל ולא ידעתי מה זה ברסלב ומיהו רבינו, גם הספרים הקדושים והעצות הנפלאות לא היו בהישג ידי וליבי. עדיין לא ידעתי על הסוד שהרבי גילה, רק בצורה נעלמת מאד המשיך הרבי למשוך אותי עוד ועוד אל ה'חידר' שלו, הכל כדי שאזכה לתיקון הנצחי ושלא אבלה את ימי חיי בלי להסתכל על התכלית.

כדי שאוכל להתחזק בכל מה שעבר עלי. הייתי לומד אז הרבה את השיחות, כי כמו הרבה מקורבים הרגשתי התרחקות מכל הסביבה, גם מצד בני משפחתי שאמרו לי מה יצא ממך, וגם מצד הבחורים שלעגו לברסלב ומה שהיא מייצגת.

רק כדי לשבר את האוון אילו ביזיונות ומניעות המוח עברתי, היה בחור אחד שקצת התקרב לברסלב ורצה להתקבל לשיבה, אך הראש ישיבה אמר לו ש'מספיק יש לו את ולדשיין, שכבר רוצה לבנות מקוה בחדר...'

השלב בו גילו הורי שאני 'ברסלב', לא איחר לבוא. יום אחד הלכתי ל'פעלד' ליד הבית לאחר התפילה, וכשחזרתי שאל אותי אבא שלי היכן הייתי, עניתי לו 'בהתבודדות' והסברתי שזה דבר שעשו גם בנובהרדוק, מיד הוא אמר לאמא שלי: "זהו, אין לנו אותו..." כמובן זה עשה לי מניעות המוח גדולות, גם שאר בני המשפחה אמרו לי שאני עושה צער להורים, ואז הייתה לי אי נעימות גדולה להיות בבית, ולכן הייתי בורח הרבה לפעלד, עד שלאחר מכן הלכתי לדבר עם ר' יעקב נתן אנשין - כמו שאספר בהמשך - ושאלתי אותו על זה. הוא ענה לי שבשמים זה יהיה הפוך, הם יתגאו בי יותר מכל.

באותו זמן התחזקתי מאד בתורה מ"ח (תניינא) המכונה 'האיגרת', ובה רבינו מבאר את העניין שהתרחקות היא כולה התקרבות. במבט לאחור, איננו יודע כיצד הייתי יכול לשרוד אילולי הדיבורים של הרבי, עם כל האמונות והדעות הקדומות. גם האמירה של הרבי ש'על כל הצדיקים עבר כך', הייתה חידוש נפלא עבורי, שהרי בכל המקומות האחרים הסבירו לי רק לאן אני צריך להגיע, ולא גילו לי מה עוברים בדרך. הדבר הזה גורם לרבים להתייאש, ואילו רבינו לעומת זאת, מתאר כיצד כל הצדיקים עברו באותם מקומות של קושי וירידות, רק שהם לא ייאשו את עצמם בשום אופן.

להיות 'מוצלח' בעולם הבא

במשך תקופה הקשה היא הייתי יורד לפעלד הקרוב ומדבר עם השם, היה לי ביטחון גדול בהשם שאף אחד אינו יכול לנתק אותי מהרבי כי בסך הכל אני עובד את השם יתברך, ושם בשדה אף אחד לא הגיע להעיר לי או לשאול שאלות.

חיזוק נפלא ביותר היה לי ממקרה שאירע עמי; בחור אחד שעבר עליו הרבה קשיים וניסיונות ניגש אלי בפורים ושאל אותי 'איך למרות כל מה שעובר עליך אתה ממשיך לחייך ולשמוח', הוא ידע מה עובר עלי - אז עניתי לו שאני ברסלב והראיתי לו באיגרות חזון איש איגרת ל"ו שהחזון איש כותב ש'אין שום עצב בעולם למי שמכיר אור האורות של האמת, ונשמח... תבינהו', הוא ממש התלהב, גם גיליתי לו את עצת ההתבודדות שרבינו אומר שיפרש שיחתו כמו לחבר טוב אמיתי. לאחר זמן נפגשתי איתו והוא אמר לי שהכל השתנה אצלו וב"ה הוא זכה כבר השנה להיות אצל רבינו הק' באומן בראש השנה!!!

בהזדמנות אחרת כשמאן דהו הטריד אותי, עניתי לו, שאני יכול לעזוב את ברסלב ולהיות 'מוצלח' כמו כולם - אבל מה יהיה איתי בעולם הבא?!

המניעות מגבירים החשק לנחשק

יום אחד הראש ישיבה קרא לי ואמר לי "מה יצא ממך? הלא יצא ממך 'הומלס' במירון! אם תמשיך כך אתה לא תצא בחור רגיל...", ואכן, בסיום דבריו רצתי שוב לפעלד ובכיתי שם בדמעות שליש להשי"ת שלא אשבר מדבריו, הנס שלי היה שחברי החדר שלי ראו שזה משהו אמיתי, הם הבינו שזה לא התלהבות חיצונית, למשל פעם אחת בשלושת השבועות אמרתי תיקון חצות בחצות יום, אז אחד מהחברים התעורר לומר גם הוא, הרי זה מוזכר בהלכה...

יום אחד שמעתי שיש שיעור של ר' יעקב נתן אנשין בקרית ספר, אז נסיתי למצוא את המקום ולא הצלחתי, ורק לאחר תקופה ארוכה הצלחתי להבין איפה זה. הלכתי לשם ברגל במשך חצי שעה, ובדרך צעקתי להשם שיעזור לי כי אני רוצה להתקרב אליו. ואכן שם שמעתי את השיעור ולאחר מכן דיברתי ארוכות עם ר' יעקב נתן והוא ממש עודד אותי והסביר לי הכל בטוב טעם ודעת, שזה ממש החיה אותי.

'בצר הרחבת לי' דייקא מתוך הצרה

בשיא ההתקרבות היה המשיבת נפש' לי למשיב נפש, כפשוטו, כמו רבים מהמקורבים, כך גם הליקוטי תפילות' שבו מצאתי לשונות שמאד הבעירו את ליבי. הייתי קורא אותם כאילו כתבתי אותם לעצמי למצב בו אני נמצא. האמת, בתחילה היה לי מניעות המוח גדולות מאד להגיד את הדיבורים הללו, אבל גם אז הכרחתי את עצמי לשבת ולהתפלל.

בסוף הגיע הרגע שבו הודיעו לי שאין מקום לבחור ברסלב ביישיבה. פה המקום לציין את המניעות הגדולות העוברות על מי שמחפש להתקרב לאור הנפלא הזה של הרבי, שהרי כשבחור קצת נחלש ביישיבה וחושבים לשלח אותו דואגים לו למקום חילופי כדי שלא יצא לרחוב, ואילו לי שהייתי בחור רגיל ולמדתי כמו שצריך, לא דאגו כלל, אני גם זוכר שכשזרקו אותי מהישיבה, חשבתי לעצמי 'על מה אני נזרק? על זה שרציתי לעשות רצון ה', יש בחורים שאמורים להיזרק לפני...'

אבל החושב מחשבות הקדים רפואה למכה, ובבחינת דווקא 'בצר - הרחבת לי' אבי שיחיה ששמע על הצעד בו נקטה הישיבה, החל ללוות אותי ולעודד אותי ואפילו לדבר טוב על ברסלב, והוא ממש התהפך לגמרי מצד לצד. בדיוק אז נפתחה ישיבה מיוחדת במירון, אליה נכנסתי, והמיקום והשלווה עזרו לי מאד להתעלות, גם ציון הרשב"י שבו ישבת רבות כמו גם השדות והיערות והמעיינות, בהם התחייתי מאד.

הרה"ח ר' שלום נתן דייטש שליט"א שימש לי שם כחברותא וגם שמעתי שם שיעורים רבים בהתחזקות מהרה"ח ר' יצחק טשינגל שליט"א, במקום זה השי"ת אף שידך לי את השידוך שלי בחסדיו יתברך בהשגחה פרטית מופלאה ביותר, למרות שמכיוון שאנחנו משפחה שמיוחסת לרבים מגדולי ישראל הקודמים ביניהם 'הסבא' מנובהרדוק ועוד, והמראה שלי היה כשל ליטא, כך שחסידי ברסלב לא ירצו להשתדך עמי, ולעומת זאת משפחה ליטאית רגילה לא תרצה לקחת בחור חסיד ברסלב, אבל השם עזר לי שלא התייאשתי והתפללתי הרבה להשם על זה, אחר כך פגשתי חסיד ברסלב אחד שאמר לי כסגולה ללמוד את תורה פ"ז תניינא עם התפילה שלה ארבעים יום, וכך אכן עשיתי, ולאחר תקופה קצרה באתי בברית האירוסין (ראוי לציין שכשהייתי ביישיבה במירון הייתי מתפלל הרבה על קברו של ר' אהרן גבאי - כי ראיתי על המציבה שהוא מחסידי ברסלב - שאזכה לשידוך, ובסוף נישאתי לאחת מנכדותיו...). כיום אני מסתופף בצל בית המדרש 'תמימי דרך' כאן בבית שמש זוכה להתחזק עם אנשי שלומינו עם העצות העצומות והנפלאות שהרבי נותן לנו כדי להחיות אותנו ולהבעיר את התקווה בליבנו. המסירות נפש של הדורות הקודמים מביאה את בניהם להיות חסידי ברסלב

בשבע ברכות שלי, אמר אבי שהוא שמע מהמגיד המפורסם ר' יענקל'ה גלינסקי, שה' שמר את המסירות נפש של נובהרדוק (שם הוא היה תלמיד נ.כ.) בשביל לזכות את הדורות הבאים, וכידוע דורותיו הבאים אחריו נהיו חסידי ברסלב, אז כנראה שגם אצלי זה הזכות שהגיעה, כך אמר אבי. גם כל המשפחה כולה התחילה להסתכל על ההתקרבות לברסלב כדבר חיובי ורבים מהם מקיימים הרבה מהעצות של הרבי ב"ה. השי"ת יעזור שכל עם ישראל יזכו לטעום מנופת צוף אמריו של

תקוות העולם רבינו הנחל נובע מקור חכמה זיע"א. ■

הינדך
הבנים

הסדר מיזעזע לילדים!

שבזה תלוי עיקר היהדות, עיקר קדושת ישראל. ומי שכופר בזה ח"ו, כל שהוא, הוא אפיקורוס גמור ואין לו חלק באלהי ישראל ולא בתורת משה".

והוא מוסיף (שם, פסח ז-א) שהאמונה הזו היא עיקר עבודתנו ותכלית כל קיומנו בעולם, וכלשונו הקדוש: "זוהי עיקר עבודת האדם כל ימי חייו ובשביל זה בא האדם לעולם הזה כדי לזכות לאמונה, כדי להכיר אותו יתברך, שזוהי התכלית מכל התכליתין, וכל עיקר יציאת מצרים ומתן תורה וכל האותות והמופתים הנוראים אשר עשה השם יתברך עם אבותינו ועמנו מיום יציאת מצרים עד היום הזה בכל דור ודור, הכל בשביל לפרסם אלקותו לידע ולהודיע ולהודיע שהוא השליט, הוא היוצר, הוא הבורא יתברך ויתעלה שמו לנצח, כדי שנוכח לאמונה שלימה באמת".

זה הזמן המתאים

בלילה קדוש זה, ליל הסדר, אנו בונים ומשרישים את יסודי האמונה הפשוטים ביותר, אשר בהם תלויים כל יסודי הדת - היראה, השמחה והאהבה, ואנו מוסרים אותם אז מדור לדור. זוהי חובתנו וגם זכותנו העצומה להעביר את האמונה הלאה ורק לכך נוצרנו, וכפי שרבי נתן כותב (שם, השכמת הבוקר ה-): "שבשביל זה בא האדם לעולם ובשביל זה עיקר החיוב והמצוה להשאיר בנים אחריו, הכל בשביל תקון האמונה שמתבררת מדור לדור, ועיקר קיום העולם מדור לדור הוא רק בשביל ברור האמונה שמתבררת מדור לדור, בחינת לדור ודור אמונתך".

ובכלל, הרי רבינו הקדוש החשיב מאד מאד את האמונה הפשוטה הזאת, ואמר: "אצל העולם אמונה הוא דבר קטן, ואצלי אמונה הוא דבר גדול מאד. ועיקר האמונה היא בלי שום חכמות וחקירות כלל, רק בפשיטות גמור כמו שהנשים וההמון עם הכשרים מאמינים" (שיחות הר"ן ל"א). זה היה 'דבר גדול מאד' אצלו להנחיל לנו את האמונה הפשוטה והבסיסית הזאת שיש לכל אחד מישראל, לנטוע זאת עמוק בלב ולעורר אותה בפשטות. מכיון שהאמונה הזאת היא הבסיס האיתן לכל חיי היהודי, וכפי שרבינו הקדוש אומר (שם, לב): "ובאמת אמונה הוא ענין חזק מאד וחיי חזקים מאד על ידי אמונה. והכלל, שעיקר הוא האמונה בלי שום חקירות כלל ובזה יהיה חזק לעולם בעולם הזה ובעולם הבא ולעולם לא ימוט אשרי לו".

ואכן רבינו הקדוש מסר את נפשו בפשטות כדי להנחיל את האמונה הזאת, וכפי שרבי נתן מתאר (שם אות ר"ט): "אחר שבא מלמברג... היה מדבר בכל פעם הרבה מאמונה... והאריך בשיחות כאלו הרבה מאד בכמה וכמה מיני לשונות... וכפי המובן מדבריו... שכל דבוריו הן במלי דעלמא הן בדברי תורה, הכל כאשר לכל, כדי להכניס אמונה בעולם שהוא יסוד כל התורה והמצוות", ואף בתוך תוקף החולאת הכבדה שהיתה לו באותם שנים הוא לא פסק מלדבר על כך, כדי להשריש את האמונה הפשוטה

שאלה: בכל שנה מחדש בהגיע חג הפסח אני עומד נבוך מול ילדי הרכים, מתקשה להסביר להם מה סודה של הגלות ויציאת מצרים, מהי משמעות הגאולה ואת הקשר של כל זה לימינו אנו. איך אני מכניס אותם לענין של ליל הסדר והאם זה בכלל שייך אליהם!?

♦♦♦

תשובה:

קודם כל, לא רק שליל הסדר 'שייך בכלל אליהם', אלא הוא מיועד בעיקר אליהם, וכפי שחז"ל הורו לנו לדאוג בכל כוחנו שהתינוקות לא יישנו וישאלו ויקבלו תשובה (ראה פסחים קח: ונשו"ע או"ח תע"ג), הם עיקרו של ליל הסדר. ובכלל, סיפור יציאת מצרים הינו היסוד לכל חיינו של יהודי ועלינו לדאוג שהנטיעות הרכות יקבלו היטב את מהותו של הספור הזה, עליו יבנה בעתיד בנין האמונה בכלל ובפרט.

ועתה לעיקר השאלה, כמדומה שמרוב רצון להעביר את 'סוד יציאת מצרים' שכתנו את העוצמה העצומה שבפשטותו של הספור, ולא רק ב'סוד' שבוודאי יש בו.

העיקר הוא האמונה

ידועים דבריו הבעורים והיסודיים של הרמב"ן בסוף פרשת בא, שהתורה חייבה אותנו במצוות רבות על מנת שנזכור את ניסי יציאת מצרים (ואגב, רבינו הקדוש התבטא ש"כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים", ראה ליקו"מ ח"ב, ע"ד), מכיון שהם שרשי האמונה הפשוטה, וה' גילה לנו אז את השגחתו ושהעולם מחודש ושהנבואה מן השמים ושיש שכר ועונש - כאשר פרעה לקה על שהמרה רצונו יתברך וישראל ששמעו לקולו נגאלו, ובכך גילה "שחסד הבורא גדול מאד על עושי רצונו, שהוציאנו מאותו עבדות לחירות וכבוד גדול לזכות אבותיהם החפצים ביראת שמו" - ועוד.

וציוה אותנו "שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון והחמיר מאד בענין הזה". ומסיים שם: "שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דבריו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצות 'צליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריתנו ענשו, הכל בגזרת עליון".

הרי שענין האמונה הוא מעיקרי היהדות אותם עלינו להנחיל לבנינו, כדי שיהיה להם חלק בתורת משה.

וכך אנו מוצאים בדבריו של רבי נתן, שבאמונה הזו תלויים עיקרי היהדות (בלקוטי הלכות, ציצית יטו): "בשעת יציאת מצרים נתגלה אמונת חדוש העולם לכל באי עולם על ידי הנסים והנפלאות והאותות נוראות מאד אשר לא נשמעו ולא נראו מעולם אשר עשה השם יתברך עמנו בשעת יציאת מצרים וכו' ונתגלה חדוש העולם, שזוהי עיקר האמונה,

**נתאמץ להרחיב בפשטות ביסודי האמונה
לספר עוד ועוד, על כך שיש מנהיג לבירה
יש שכר ועונש, לעורר את לב הילד שישאל
ואז נשיב לו, נספר שרצה לעשות לנו רע, וה' אמר לו לשלח את ישראל
ה' קיבל על כך מכות נאמנות בפלאי פלאות**

להתבונן על דרכי ה' והנהגותיו ונפלאותיו שעושה עמנו בכל דור חסדים נפלאים ונוראים, על ידי הצדיקי אמת שמודיעים לנו אלקותו יתברך בחדושי תורתם שמחדשים בדרכים נפלאים בכל דור, וברבוי הנסים והטובות והנפלאות שעושה עם כל אחד בפרטיות, הוא יכול לקיים באמת מה שהזהירו חכמינו ז"ל: בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, וחובה על כל אחד לשיח ולספר בזה כל ימיו, ולספר ולהודיע זאת לבנינו ולבני בנינו מדור לדור לעולם."

ה' שומע תפילה

בלילה הקדוש הזה עלינו גם לעורר ולחזק את הילד להאמין בתפילתו ושה' שומע ומקבל אותה באהבה עזה, ושיאמין גם בצעקה ואנחה אחת, וכפי שהתורה מעידה שזה מה שהביא את הישועה הפלאית

על אף שלא היינו ראויים לה, 'ויאנחנו... ותעל שוועתם' 'וישמע אלקים את נאקתם', וזה פותח גם לו ולנו תקוה, שאם אנו רוצים לזכות לתורה ולמדות טובות ולהצליח בכל מה שיהודי צריך להצליח ברוחניות ובגשמיות ואם אנו רוצים לצאת מכל הקשיים המקיפים אותנו, הרי שעלינו לפנות לה' השומע אותנו בכל עת, וגם אם על פי הטבע הכל סגור ומסוגר, אבל כח התפילה עצום כל כך להביא נסים שלא כדרך הטבע, כי עיקר הגלות היא מפני חסרון אמונה ותפילה, ועיקר הגאולה תלויה בתפילה שהיא שורש האמונה וזו היתה עיקר גאולת מצרים (ראה לקו"מ ח"א ז-א).

עלינו - ההורים - להתמקד ולהכין עצמנו לפני הלילה הקדוש הזה, בתפילה ובקשה שנזכה לכך, ובהכנת הלב לרצות ולהשתוקק שנזכה לכך, ואף גם בהכנה גשמית, להשתדל כל אחד לפי כחו בהכנת דיבורים וסיפורים שייטיבו להשריש בלב הילד את האמונה הפשוטה הזו, ולהכין עצמנו לבאר ולפרט בניסי מצרים היכן ואיך מתגלים שם יסודי האמונה הנזכרים.

ובד בבד עלינו להתחזק ולהאמין שה' הטוב והרחמן שציווה אותנו לעשות זאת בלילה קדוש זה דוקא, הוא גם יגמור בעדנו שאכן הדברים יפעלו ויושרשו בלבבות בנינו ודורותינו שימשיכו את שרשרת הזהב של האמונה הפשוטה. ובכחו של משה והתפשטותו שבכל דור, שהיא הארת צדיק האמת, ובכח הסיפור הקדוש 'ובשעה שמצה ומרור מונחים לפניך' שהם מאכלי האמונה כמבואר בזהר הקדוש, נזכה גם אנו למסור את האמונה התמימה לדורותינו ונזכה גם אנו לדורות של אמונה ולדורות של תמימות ופשטות שיתנו את כתר המלכות בראשו של הקב"ה בבוא הגאולה בקרוב. ■

מה שהילד צריך לדעת

ידיעות אלו יתנו לנו כח ועוז וחיות עצומה בלילה הקדוש והמסוגל הזה, שבו כל דיבור של אמונה נשרש בלב הילד באופן סגולי, כדי שנתאמץ להרחיב בפשטות ביסודי האמונה, לספר עוד ועוד על כך שיש מנהיג לבירה, ויש שכר ועונש, לעורר את לב הילד שישאל ואז נשיב לו. נספר שהיה רשע שרצה לעשות לנו רע, וה' אמר לו לשלח את ישראל והוא לא שמע בקולו ומי שלא שמע בקול ה' קיבל על כך מכות נאמנות בפלאי פלאות. עלינו להשתדל לנטוע בלב הילד בעקיפין יראת העונש, ומאידך את עומק השכר שזכו ישראל באופן מופלא כל כך על ששמעו בקול ה'.

זו גם העת לעורר בלב הילד אמונת חכמים, שיידע שמי ששמע בקולו של משה הוא שהצליח, ואילו כל השאר שהתחכמו ואמרו שלא יוכלו לצאת נשארו שם ומתו בימי האפילה. כך גם יש לנסות להעיר את לבו הרוחני על ידי ספור זה, שלא להתפעל משום דבר טבעי ושום הצלחה של כחות הרע שבעולם, כי עינינו ראו שהעולם מונהג בהשגחה בכל עת ושאינן שום כח לשום דבר רע לשלוט, כאשר השי"ת פורר את המעצמה הכבירה של מצרים ואת מלכה פרעה העריץ ושם אותם ללעג ולקלס, ואז ראו הכל שאין שום כח טבעי בעולם, כי ברגע קל ה' הפך את המים לדם ואת העפר לכינים וכן הלאה, והראה בעליל שאין שום מציאות טבעית בעולם מבלעדי השגחתו יתברך.

גם לנו יש תקווה

זהו הזמן גם להרחיב באהבת ה' אותנו כבנים חביבים ושהוא אף מוכן להפוך את כל העולם עבורנו, והעיקר, להוציא מכך את ההתעוררות והתקווה לנו, בימינו, שבודאי לא עשה ה' עמנו סתם חסדים נפלאים שכאלו, אלא מפני שגם לנו יש תקווה עצומה ונפלאה.

וכדבריו הנפלאים של רבי נתן (שם, הודאה ו-ז): "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, כי בודאי לא על חנם גמל עלינו חסד כזה בנסים ונפלאות ונוראות כאלה, שהוציאנו ממצרים ונתן לנו את התורה וכו' וקרבתנו לצדיקי אמת בכל דור ודור, שזה החסד בודאי ישאר קיים לנצח כי דבר אלקינו יקום לעולם, וגם עתה הוא עושה עמנו נסים ונפלאות בכל יום ויום מה שאנו זוכים לחטוף בכל יום כמה מצוות, ציצית ותפלין וקריאת שמע ותפלה ולמוד תורה וכו', ואנו בטוחים ומחכים ומצפים לישועה בכל עת שסוף כל סוף בא יבוא לא יאחר ויש תקווה לאחריתנו."

מדברי רבי נתן אלו אנו למדים, שלילה זה הוא הזמן להתבונן גם בכלליות החסדים שזכינו להם מאז ועד עתה ולא רק בעת יציאת מצרים, ועלינו לספר ולעורר מכך תקווה נפלאה גם על העתיד.

לכל אחד מניע להחזות בנועם רה'

מבט לפעילות ההפצה הייחודית של הקונטרסים הנפלאים 'לחזות בנועם' המאירים מטעם דברי מוהרנ"ת לעם סגולה, במסגרת מדור זה זכינו לשיחה מיוחדת עם השרך המסדר והמפיץ, הר"ר וואלף שווארץ שליט"א מירושלים עיר"ק

הקטעים שבלשון מוהרנ"ת כדי לחדד את ההבנה. ובעצם עיקר עבודת העריכה מזכירה במקצת את עבודת ר' אלטער טעפליקער בספרים הק' משיבת נפש והשתפכות הנפש שקרבו אלפים מבני ישראל לאור רבינו כנודע, שם השמיט את המקומות בהם נכנס מוהרנ"ת לנקודות צדדיות, ומוציא את ה'נקודה' הבהירה והמחודדת.

בוודאי, כל קטע וכל פירוש לפסוק או מאמר חז"ל הוא 'מוראדיג', אך מטרתנו שאדם יתחיל לטעום מהאור בצורה כזו - ואיך זיל גמור בהרחבה ובשלמות בפנים הספר. לכך אנחנו מוסיפים 'כותרות' שכותב האברך הר"ר נתן גערטנער, ובהם מתחדדים תמצית דברי מוהרנ"ת בקטע הבא וכן על זה הדרך. למעשה, הקונטרס כולו הוא מלשון מוהרנ"ת ובתחילה מובאת לשון רבינו ז"ל מהתורה שעליה מיוסדת ההלכה בצורה הברורה ביותר שניתן.

עוד נכלל בעריכתנו ציון מאמרי חז"ל שר' נתן מביא בקיצור - בשלמותם, לתועלת המעיין שאינו בקי בדבריו, וכן ביאור מילים בארמית או מושגים דוגמת 'מיצר הגרון'. כמו כן כשמוהרנ"ת מציין 'מיניה וביה אבא וכו'' כולנו יודעים את הסיום 'ליזיל ביה נרגא' (מאמר הגמרא המובא רבות בתורות רבינו) אך כאמור עיקר מטרתנו מכוונת לכלל הציבור שעדיין לא זכה להיות רגיל בלשונות אלו ובעבורם הבאנו את סיום לשון חז"ל בביאור קצר, והכל כאמור לתועלת הבנת העניין וקבלת החיוק הנובע מדבריו הק'.

כיצד ומתי החלטתם שאתם חייבים להוציא את זה לאור שלום?

מתחילה הייתה כוונתי להוציא ספר של הביאורים הללו, אך כשנוכחתי מאחר שלא מצאתי 'סופר' למלאכה, החלטתי כי לעת עתה אכתוב בעצמי 'קונטרסים' אף שאיני מורגל בכתיבה מעולם, וכך בתוך חמש שנים בעו"ה נגיע לכדי ספר מכובד. כשבכוונתנו שלכל פרשה יהיו בערך ששה מאמרים בדוגמת הקונטרס, לא ארוכים מדי. בנוסף אנו מביאים לכל פרשה 'פנינים' קצרים כך שהדבר יהיה מעניין ושווה לכל נפש בס"ד. כמו כן, חשבנו על פתרון נוסף כיצד לא תהיה מניעה של כבוד ועצלנות שנופלת לרוב על אדם מהשורה שרואה 'עוד חוברת' בביהמ"ד... והאת על ידי שאלה מעניינות שתופיע בעמוד השער - והתשובה מבוארת כמובן בתוך המאמר. העיקר שהציבור יתעורר מהאור שיש פה.

מהם חובות הציבור, וכיצד התמודדתם עם המניעות וחלישות הדעת שבדרך?

כאמור, לכתחילה קונטרס זה לא היה מיועד כלל ל'ברסלב'רס' אך בפועל, מי שטעם ראה כי טוב! כפי שציננתם בשאלה יש גם חלישות הדעת... אפילו אחד מהתומכים הנלהבים למפעל, כשיצא הקונטרס בתחילה אמר לי בזלזול 'אה, עוד קונטרס' מה שכמובן החליש מאד את דעתי. אך מהר מאד, תיכף לאחר שעיינתי בתוכנו ביקש ממני בהתלהבות לשלוח אליו בכל שבוע שחלילה לא 'פספס' אוצר מתנת חיים כזה!

כן בעניין הדפוס, היו שבועות רבים שהייתה תקלה וההידוק לא יצא במקום, או שהחבילה שיועדה לבימ"ד נעלמה ונמצאה רק במוצאי שבת וכן על זה הדרך מניעות עצומות עד שאפילו אברך שמתעסק כבר שנים בהפצה אמר שמעודו לא נתקל במניעות כאלה, וכמובן שהסיבה הפשוטה לכך הוא לגודל יקרת ונחיצות העניין. אשרינו שזכינו. ■

מה הביא אתכם לעסוק בהפצה? מה עוד אתכם לפרויקט הנפלא של 'לחזות בנועם'?

ר' וואלף: במשך שנים, התהלכתי עם מחשבה שב"ה יש לנו ירושה טובה כזאת, וזכינו שיש ליקוטי הלכות בעולם. אנחנו יודעים גם את דברי ראבר"ן שר' נתן זכה 'להוריד למעשה' לכל אחד בכל מקום ומצב שהוא את עניינו של רבינו ז"ל והשגותיו הנוראות - בליקוטי הלכותיו, ואף על פי שהתורות בליקוטי מוהר"ן הן אור אין סופי, הרי ר' נתן מראה לנו בכל הלכה, שהבחינות הגבוהות שייכות ממש לכל אחד, ועל כן באמת מביא רבי אברהם את שמע מאביו רבי נחמן מטולטשין שכהיום הזה יש לעסוק בדברי מוהרנ"ת יותר מבספרי רבינו! ממש כך הרגשתי במשך שנים: אין שום ספר ביהדות, לא 'חסידים' ע"כ ספר ולא שום ספר קודש אחר כמו הליקוטי הלכות, שמדבר למצבו ולנפשו של כל אחד ומלמד אותו מה עושים בפסח, איך חושבים על נושא הפרנסה, איך מתמודדים במצב כזה בחיים ובמצב אחר ואינו מניח שום פינה ללא מענה.

ואעפ"כ יש כזאת 'הסתרה' נוראה על הספר הק' הזה! כלל ישראל לא מודע לאוצרות של זהב שמונחים לכל דורש ומבקש, שיכולים להציל ולרומם כל אחד! כמובן שהסיבה העיקרית להסתרה היא עניין זה עצמו, המיוחדות שבספר והישועה שהוא נושא בין שורותיו לכל יהודי, מה שגרם שהמחלוקת על מוהרנ"ת עוד גדלה מצד אחד מהמחלוקת על רבינו ז"ל כידוע. אך בנוסף הבחנתי שיש עוד ארבע 'מניעות' שמוסיפות להעמקת ההסתרה הקיימת מצד ה'עולם' על הליקוטי הלכות: האחת, הליקוטי הלכות מונה שמונה כרכים, מה שמפיל כבדות על האדם שאינו יודע מהיכן להתחיל. השנייה, הספר לא מיוסד על זמנים או פרשיות אלא על הלכות בשולחן-ערוך, ואיך ידע אדם לחפש חיזוק על הפרשה וכו'. השלישית, צריך לדעת היטב את ה'תורה' בליקוטי מוהר"ן עליה מיוסדת ההלכה להבנת הדברים. והאחרונה, כל הלכה בפני עצמה ארוכה מארץ מידה.

לכן חשבתי לעצמי, הלוואי והיה ספר שילקט בצורה ברורה ומובנת את דברי מוהרנ"ת לפי סדר הפרשיות, שכאשר אדם יגיע לביהמ"ד בקבלת שבת, לאחר שבוע עבודה עייף ומייגע, במקום להירדם ב'לכה דוד', הוא ימצא ספר שידיבר אליו ויאיר את עיניו ועיני ילדיו כשיספר להם את הדברים שקרא בשולחן השבת. ווארט שבאמת כולל את הפרשה ואת החיוק הנצרך לו, המלוקט מליקוטי הלכות באופן שיהיה לא ארוך מדי, בנוי על נושא אחד, מבלי להתפזר לנקודות רבות.

עוד חשבתי, שנצרך שהחלק מליקוטי מוהר"ן עליו מיוסדת ההלכה יהיה מבואר ומובן בצורה הכי ברורה. למשל, מה שמובא, על פי מה שכתב רבינו ז"ל שנגינה דקדושה מחזקת מלכות וקדושה ומפילה מלכות דסטרטא אחרא (תורה ג') - יסוד קצר ופשוט שכל אחד יכול להבין. וזה מה שהביאני לפרויקט 'לחזות בנועם' המנגיש את דברי מוהרנ"ת בצורה הנ"ל בקונטרסים מאירי עיניים מדי שבוע.

מה בעצם נכלל בעבודת ה'עריכה' של לשון מוהרנ"ת? האם הנכם משנים, או מקצרים מלשון מוהרנ"ת בעריכת המאמר?

ר' וואלף: ממש כמעט ולא, רק לפעמים, כשלצורך הבנת ובהירות המאמר אנו מדלגים על קטעים מסוימים ב'הלכה' אני מציין ב-ו"ו החיבור וכדו' בין

רוח צפונית מנשבת

שמעון טייכנר שליט"א המתגורר לא הרחק מכאן, וכן רבנים אחרים. בשיעורים אלו משתתפים בני הקהילה, ואף אנשים רבים מתושבי האזור הבאים לשמוע ולהתחזק בתורת רבינו הקדוש.

מה גרם לכם להיחלץ חושים ולהיכנס לפרויקט חדש עבור בניית בניין בית הכנסת?

בית הכנסת שכן עד היום באזור מרוחק יותר, קרוב לאזור התעשייה. אחד ממתפללי בית הכנסת הקבועים, מתגורר במרחק של כחצי שעת הליכה! אנשים רבים אמרו לי כי היו מאוד רוצים לבוא ולהתפלל עם אנשי שלומנו, אם בית הכנסת היה מעט יותר קרוב למקום מגוריהם.

הרגשנו שאי אפשר להמשיך כך, חייבים לפעול למען רבינו. לאחר מאמצים והשקעה מרובה התחלנו בבניית בית הכנסת באזור מרכזי. בס"ד עם סיום הבניין נזכה להגדיל את ספסלי בית הכנסת, ויהודים רבים יזכו על ידי כך לחדש וללבות את התקשרותם לרבינו הקדוש.

כדי להגיע ליעד ולעמוד בהתחייבויות הכספיות, אנו מוכרים זכות של 'מטר' בבית הכנסת במחיר של חמש אלף ש"ח חלק נכבד מזכויות השותפות מכרנו בעיקר בקרב בני הקהילה, וכן במעגל הרחב יותר של ידידים ואוהדים של כל אחד מאיתנו.

בית הכנסת החדש שיקרא 'משכן מוהר"ן', נמצא כבר בשלב סיום השלד. התקווה שלנו היא, כי לקראת החגים נזכה לברך על המוגמר ולהיכנס למבנה החדש. התוכנית המקורית אמנם הייתה להיכנס לחג הפסח לבניין החדש, אך בעקבות המלחמה העבודות במתחם התעכבו לזמן מה, עד שמצאנו פועלים יהודים שימשיכו בעבודות הבניין.

בשטח הסמוך לבית הכנסת יבנה בעז"ה מקווה טהרה, לרווחת מתפללי בית הכנסת ותושבי האזור. הודות לכך, צפוי בית הכנסת להיות אבן שואבת לכלל תושבי המקום.

כיצד משפיע בית הכנסת על תושבי האזור?

זכינו לייסד בבית הכנסת 'כולל הלכה', בו לומדים אברכים תלמידי חכמים רבים. הכולל מיועד לכלל האברכים בעפולה, וישנה תוספת מלגה לכל אברך שלומד ספרי רבינו במשך חצי שעה.

בעפולה קיים רגש של הערכה לחסידי ברסלב, יהודים רבים רואים בעין טובה את הזכות ללמוד מעט בספרי רבינו הקדוש.

אחד ממתפללי בית הכנסת, הינו יהודי עובד ה' גדול שחזר בתשובה לפני שנים רבות. הוא התגורר בסמיכות לבית הכנסת והתחיל להתפלל במקום, עד שאט אט זכה להתוודע לעצותיו הנפלאות של רבינו. אותו יהודי סיפר לי: כי לאחר שגילה את אורו של רבינו הקדוש, הרגיש כאילו חזר בתשובה מחדש!

יהי רצון שנזכה כולנו למצוא את האור הגדול השוכן בספרי רבינו, ונזכה לחדש נעורינו - הימים שעברו בחושך - להחזירם אל הקדושה, אמן. ■

לקראת השלמת בניין בית הכנסת ברסלב בעפולה הצפונית - מתאר אחד ממייסדי בית הכנסת הר"ר שרון שמעון סרוסי הי"ו, בשיחה לאבקשה, את השתלשלות העניינים החל מנטיעת הגרעין בהקמת הקהילה ועד היום כשרוחו של רבינו מנשבת בעוז בלבבות והניצנים כבר הופכים לפרחים מלבליים.

כיצד נוסדה קהילת ברסלב בעפולה?

לפני כאחת עשרה שנים עברתי דירה מירושלים לעפולה. במקום כבר התגוררו כמה מחסידי ברסלב, איתם הייתי משוחח מרבינו כשהיינו נפגשים מידי פעם. מהר מאוד הגענו כולנו למסקנה, כי כדי שנחזיק בעצותיו של רבינו בקביעות, אנו מוכרחים מקום של קבע, בו יתוועדו יחד כל אנשי הצדיק המתגוררים בעפולה.

התחלנו להתאסף מידי מוצאי שבת לסעוד את סעודת מלווה מלכה, ולזמר את הזמירות בנעימות מיוחדת השמורה לאנשי שלומנו. לאחר ה'מלווה מלכה' יצאנו כולנו ברכבים להתבודד. עפולה משופעת ומוקפת בשדות רבים המתאימים להתבודדות.

לאחר שהקבוצה התבססה, הגיעה העת להקים בית המדרש קבוע על שם הצדיק. פרויקט זה דורש לעיתים הרבה זמן ומשאבים, אך לנו הייתה סייעתא דשמיא מיוחדת. נודע לנו כי ישנו בית כנסת פרטי

אשר בעליו עומדים להגר לחוץ לארץ, עקב כך בית המדרש כולו עומד למכירה יחד עם הריהוט וספרי הקודש.

עטנו על המציאה כמוצא שלל רב. וכך זכינו לחנוך ולתקוע יתד לכלל חסידי ברסלב בעפולה, ולכל הבאים אחריהם עד היום.

ספר לנו על החי הקהילה בעפולה?

בית הכנסת מונה כשלושים מתפללים קבועים, ועד מעגל רחב יותר של כמאה איש הבאים להתפלל בעיקר בחגים ובאירועים מיוחדים נוספים.

מכיוון שמדובר בקהילה לא גדולה מאוד, יש לכל אחד מבני הקהילה תפקיד אותו הוא מבצע לטובת כולם. דבר זה גורם לכל אחד להרגיש חיבור ושייכות, ולתחושת גיבוש ואחדות בין כלל חברי הקהילה.

בפורים התאספנו כל בני הקהילה לסעוד יחד את סעודת פורים, כמו כן גם ב'שמחת תורה' אנו מארגנים את הסעודות לכל משפחות הקהילה.

גם באשר לנטיעה הקדושה לראש השנה - כבר כמה שנים אנו נוסעים לאומן כקבוצה מאורגנת. בימי השהות באומן אנו נמצאים במתחם מיוחד, בו אנו מקיימים את הציווי של "אלכו מעדנים ושתו ממתקים"...

מלבד הפעילות בשבתות, מתקיים מידי יום מניין 'מנחה - מעריב', ולאחר מכן מתקיים שיעור קבוע ב'ליקוטי הלכות'. אין כמו לימוד בחבורה בספר קדוש זה, כדי לקרב את מי שאך לא מכבר דרך על מפתנו של רבינו. כמו כן, הקביעות בספר זה גורמת לכל מי שחש כי הוא כבר נמצא ב'שק' של רבינו הקדוש, לחדש את התקרבותו ביתר שאת לכל יהיה 'זקן' בעבודתו.

בנוסף, אנו מארגנים שיעורים רבים של חשופי רבני אנ"ש, כמו הרה"ח ר'

כתבות
שפורסמו
בגיליונות
אבקשה
הקודמים
בתרגום
לאידיש

לענושה נפל לאות

די וואונדערליכע רעטונג פון רבי נתן בארסקי זצ"ל און זיין פאמיליע פון בוילן, און זייער ארויפקומען קיין ארץ ישראל צוויי וואכן איידער די שרעקליכע קריג האט אויסגעבראכן (ע"ב הספר 'אש תמיד תוקד')

אין אנפאנג

יאר תרצ"ט האט דער גרויזאמער צורר היטלער ימ"ש געוואונען

די פירערשאפט אין דייטשלאנד, און א קורצע צייט שפעטער האט ער שוין איינגענומען די דערנעבנדיגע עסטרייך, מיטן ציל איינצונעמען אייראפע און דערנאך די גאנצע וועלט. אלס צוגרייטונג דערצו און וויבאלד ער האט מורא געהאט פון שפיאנען, האט ער ארויסגעגעבן א געזעץ אז ווער עס קומט נישט פון דייטשן אפשטאם וועט פארטריבן ווערן פון לאנד. אין א קורצע צייט איז פוילן פארפלייצט געווארן פון די פילע פליטים פון דייטשלאנד, אבער די פוילישע רעגירונג האט שטרענג נאכגעזוכט די פרעמדע און זיי צוריקגעשיקט מיט באנען קיין דייטשלאנד.

אין יענע צייט זענען נאך די אידן אין פוילן געזעסן רואיג אין זייערע הייזער, נישט חלומ'ענדיג וואס ערווארט זיי. נישט לאנג דערנאך האבן די שמועות איבער א דערנענטערנדע מלחמה אנגעפאנגען קומען, דעריבער האט די פוילישע רעגירונג אויך באשלאסן צו פארטרייבן אירע פרעמדע בירגער.

משפחת בארסקי האבן אנגעפאנגען ציטערן פונעם קומענדיגן, וויבאלד טראץ וואס זיי האבן שוין געוואוינט אין פוילן פינף און צוואנציג יאר, זענען זיי נאכנישט געווען איינגעשריבן אלס פוילישע בירגער. א שרעק איז זיי באפאלן, איבערהויפט אז זייער פריערדיגע היימלאנד איז געווען רוסלאנד, די לאנד וואס איז געווען אונטער א שטרענגן קאמוניסטישן רעזשים וואס האט געקעמפט קעגן די אידישע רעליגיע און האט באוויזן אפצורייסן טויזנטער אידן פון זייער אידישקייט. אויב זייער גורל וועט זיין צו פארטריבן ווערן קיין רוסלאנד וועט זייער גאנצע השקעה וואס זיי האבן אינוועסטירט אין די קינדער, גיין חלילה לטמיון!

דער פאטער רבי נתן בארסקי, וואס האט זיך אין ווילדסטן חלום נישט געקענט פארשטעלן דעם ביטערן חורבן וואס דערנענטערט זיך צו זיי, האט געציטערט 'בלויז' אויף די נשמות, איבער דער לויטערער חינוך פון זיינע זיבן קינדער. אנדערש ווי אין זייער וואוין ארט לובלין, וואו עס איז געווען א חדר פאר אינגלעך און די 'בית יעקב' שולע פאר מיידלעך - איז אין רוסלאנד געווען א געזעץ אז יעדער דארף שיקן זיינע קינדער לערנען אין די רעגירונגס שולעס וואו מען האט אויסגעשווענקט די יוגע מוחות און אריינגעווארצלט אין זיי א פיינטשאפט צו רעליגיע.

עס זענען געווען אזעלכע וועלכע האבן אים אנגעשריגן אז דורכאויס די צענדליגער יארן האט ער נישט געזארגט צו פארשרייבן זיך און זיין פאמיליע אלס פוילישע בירגער, אבער ער האט זיך געשטארקט מיט אמונה אז דאס אלעס קומט פונעם גוטן באשעפער און זיכער איז עס לטובה, אויך ווען מען פארשטייט נישט ווי אזוי און פארוואס. נאר א צייט שפעטער האט זיך דערקענט די גרויסע חסד וואס איז געלעגן אין דעם פאקט אז פאמיליע בארסקי זענען נישט געווען פארשריבן אלס פוילישע בירגער.

ווען רבי נתן האט דורכגעשפרייט די לובלינ'ער גאסן, האבן זיינע אויגן געבליקט אויף אלע זייטן, ציטערנדיג אז אפשר לאקערט מען אים נאך אים צו כאפן און שיקן קיין רוסלאנד. ער האט נישט גערוט, און האט פיל מתפלל געווען אויף זיינע דורות. אין יענע טעג האט ער אפגעמאכט ביי זיך צו פראבירן באקומען סערטיפיקאטן צו קענען ארויפגיין קיין א"י.

אין יענע טעג - ווען די ענגלענדער האבן געהערשט אין א"י - זענען רוב סערטיפיקאטן געגעבן געווארן פאר די מיטגלידער אין די ציוניסטישע גרופעס, בלויז געציילטע פרומע ערליכע אידן האבן באוויזן צו באקומען אזעלכע קארטן. די 'סוכנות' האט געזארגט דערויף דורך זייערע פארבינדונגען מיט די ענגלענדער. עס איז

כמעט נישט געווען קיין אויסזיכט אז פאמיליע בארסקי וואס האט געציילט ניין נפשות, זאלן באקומען סערטיפיקאטן.

אבער רבי נתן האט זיך נישט מייאש געווען; ער האט פראבירט עררייכן די סערטיפיקאטן אויף סיי וועלכן וועג. די גדולי א"י וועלכע האבן געזען די ענגשאפט פונעם רבינ'ס אייניקל, האבן אויך נישט גערוט. אין בריוו פון רבי יצחק ברייטער הי"ד אום ער"ח שבט תרצ"ט צו רבי יצחק מאיר קורמאן, דערציילט ער אים אז ער האט באקומען פון לובלין פון רבי נתן בארסקי, "א בריוו פול מיט ביטערניש אז ער האט נישט קיין בירגערשאפט און ער האט מורא טאמער די אנטיסעמיטישע פוילישע רעגירונג וועלן אים פארטרייבן, דעריבער בעט ער פון די דארטיגע אנ"ש, ר' לייבל פראמפאלער און ר' שמואל הארוויץ און סיי ווער עס קען, וויבאלד דאס איז ממש פדיון שבויים מזרע רבינו ז"ל. דעריבער, ווער עס קען טון עפעס דערצו, אדער ווייסט וועמען צו בעטן און פון וואו צו פארשאפן א באשטעטיגונג קארטל צו פארן קיין א"י, זאל עס טון ווי שנעלער ס'איז מעגליך. דעריבער שרייב איך אייך די נעמען און יארגענג פון די גאנצע פאמיליע און איר זאלט שוין טון דערצו וואס עס פאדערט זיך. צו דעם בריוו האט רבי יצחק צוגעלייגט די נעמען און יארגענג פון רבי נתן, זיין ווייב און זייערע קינדער: חיה שרה, דבורה, אסתר, לאה בינה, ישראל, שמשון און יוכבד.

צוויי וואכן שפעטער האט רבי שמואל הארוויץ אין ירושלים באקומען א בריוו פון דעם חסיד הגאון רבי מרדכי מסאקאלאב הי"ד וואו ער בעט זיך ביי אים און זיינע חברים צו טון עפעס פאר רבי נתן און זיין משפחה:

"אזוי ווי עס איז געמאלדן געווארן איבער די פרעמדע בירגער וועמען מען פלאנט צוריקצושיקן צו זייערע לענדער, איז אונזער ידידינו המופלג לשבח מו"ה נתן שליט"א אן אייניקל פון רבינו הקדוש, אור האורות עטרת ראשינו, וואס דאוונט פאר אונז צוזאמען מיט אלע צדיקים זכר כולם לברכה ואת עלית על כולנו... ער און זיין גאנצע הויזגעזינד געפינען זיך אין א געוואלדיגע סכנה ווייל 'גדול המחסיאוי יותר מההורגו', און אין רוסלאנד ווערט דאס אידישקייט אויסגעריסן, וויבאלד עס איז נישטא דארט קיין מלמדים און ספרים, און ר' נתן, דער זון פונעם חשוב'ן נפטר מו"ה שמשון ז"ל, וויינט איבער זיין גורל וואס ער אליין ווייסט נישט, ווייל אויך דארט קען זיין אז מען וועט אים נישט אריינלאזן.

"צא ונא אחיי יקירי, ראטעוועט עטליכע נפשות מישראל ווייל זיין גאנצע הויזגעזינד זענען אין דעם געפאר, און מיר האבן דאך א חוב צו ראטעווען אידישע קינדער, איבערהויפט יוצאי חלציו פון רבינו זצ"ל זי"ע ועכ"ל"א. און דערמיט וועלן מיר זיכער געהאלפן ווערן מיט אלעס וואס מיר דארפן אין עקבתא דמשיחא, דעריבער שטארקט זיך און מאכט אן אסיפה פאר די אנ"ש צו זוכן אן עצה אים צו קענען שאפן א סערטיפיקאט. דער בריוו איז געשריבן געווארן מיט ווייטאג און טרערן..."

אין ירושלים האט געוואוינט רבי איטשע מאיר קורמאן, וואס איז געציילטע יארן פריער ארויף קיין א"י, ער איז געווען נאנט מיט הרב הערצאג - דער וואס האט פארמאגט די אויטאריטעט צו ערלעדיגן סערטיפיקאטן פאר פוילישע רבנים און זיי ארויפברענגען קיין א"י. צוליב די דרינגענדע בריוון וואס זענען געקומען פון פוילן, האט רבי איטשע מאיר געדריקט אויף הרב הערצאג אז ער זאל ערלעדיגן סערטיפיקאטן פאר רבי נתן בארסקי און זיין פאמיליע אלס 'רב'. די פילע השתדלות צוזאמען מיט די דורכגעווייקטע תפילות, האבן געטון זייערס. נישט לאנג דערנאך האט רבי נתן באקומען א בריוו וואו מען האט אים געמאלדן אז עס איז באשטעטיגט געווארן פאר אים ניין סערטיפיקאטן און ער דארף קומען צום קאנסול אין ווארשע עס צו אפנעמען.

געווארן; אין אזעלכע שווערע טעג, זאל מען צוריקגעבן אזעלכע קארטלעך וואס באדייטן 'לעבן'? און דאס אלעס, נאך אזא טירחא דאס צו פארשאפן!

נישט מיט א גרינג הארץ האט רבי נתן צוריקגעגעבן די סערטיפיקאטן. נאך וואס ער איז צוריקגעקומען פון קאנסול, איז ער אריין אין ברסלב'ער שטיבל אין ווארשע אויף נאוואליפא גאס אינגאנצן צושטורעמט, ער האט אויסגעגאסן זיין פארביטערט הארץ מיט טרערן און געוויין צום באשעפער, "היתכן?" האט ער געשריגן פון טיפן הארץ, "צוליב אביסל געלט דארפן מיר אזויפיל ליידין?"

אין ארץ ישראל האבן רבי יצחק מאיר קורמאן און רבי שמואל הארוויץ געהערט אז נאר צוליב צו ווייניג געלט קען ער נישט ארויפקומען אין לאנד, און זיי זענען געווען געצווינגען אנצופאנגען פונדאסניי שאפן פאר אים צוויי זאכן: נייע סערטיפיקאטן, און געלט פאר די ריזע.

וידער האט זיך רבי איטשע מאיר אריינגעלייגט אין דעם, און האט געבעטן פון הרב הערצאג ער זאל טון עפעס צו ראטעווען דעם בעש"ט'ס און דעם רבי'נס אייניקלעך, און ער זאל אים שיקן קארטלעך מיט א דאטום פאר א האלבע יאר. אבער הרב הערצאג האט שוין מער נישט געוואלט הערן דעם נאמען 'בארסקי' וועלכער האט צוריקגעגעבן די באשטעטיגונגען נאך אזויפיל אנשטרענגונג פון זיין זייט. רבי איטשע מאיר האט נישט מוותר געווען און אים פראבירט ערקלערן וואס דא איז געשען, ביז ווען הרב הערצאג האט צוגעשטימט און געשיקט צום צווייטן מאל די באשטעטיגונג קארטן וואס איז מסתמא געווען די לעצטע קארטלעך וואס זענען געשיקט געווארן דורך אים.

ווען די באשטעטיגונג איז געגעבן געווארן, האט רבי איטשע מאיר צוזאמען מיט ר' שמואל אפגעשריבן א מגבית-בריוו אום ער"ח סיוון תרצ"ט וואו צענדליגער פון די אנ"ש אין א"י האבן אונטערגעשריבן, צווישן זיי רבי אברהם שטערנהארץ, רבי נפתלי כהן, רבי נתן בייטלמאכער, רבי שלמה וועקסלער, רבי שמואל הארוויץ, רבי אלחנן ספעקטאר און רבי אפרים'ל מפשעבזש. אין בריוו גייען זיי ארויס מיט א רוף צו די אלע ברסלב'ער חסידים אין פוילן:

"מיר קומען דא מיט אונזער אונטערשריפט אייך דערציילן א געוואלדיגע גוטע בשורה, אז דער באשעפער האט געמאכט א גרויסן נס און חסד, און מיט גרויס אנשטרענגונג און נאך פיל פלאג פון ר' יצחק מאיר קורמאן נ"י, האט מען ענדליך עררייכט אן אריינגאנג באשטעטיגונג פאר אונזער ידיד הרב ר' נתן בארסקי שליט"א בן הרב ר' שמשון מאומאן ז"ל אן אייניקל פון רבינו הקדוש - וואס געפינט זיך יעצט אין לובלין מיט זיין משפחה, ניין נפשות כ"י, און מען קען נישט שילדערן שריפטליך די גרויסע און וואונדערליכע נס..."

"דעריבער ליגט אויף אייך, אנשי שלומינו די בכל אתר ואתר, א חוב קדוש צו געבן און צאמנעמען סכומים און שיינע נדבות פון זיך און פון אנדערע אז עס זאל זיין גענוג פאר די גאנצע ריזע - איבערהויפט אז די צייט איז זייער ענג און דער צורך איז זייער גרויס. איר זאלט העלפן מיטן צוגרייטן אלעס, די פאספארטן, די וויזעס, די רענצלעך, און פאר די הוצאות פון די באן קארטלעך און שייף-בילעטן, וואס דאס אלעס קאסט אפ א געוואלד פאר אזא משפחה כ"י..."

די אנ"ש האבן נישט געקענט שטיין קעגן אזא רירנדע בריוו פון די ארץ ישראל'דיגע גדולי אנ"ש, און טראץ וואס רוב פון זיי זענען געווען ארעם, האבן זיי געשפענדעט מיטן גאנצן הארץ.

אבער ער האט נישט געהאט קיין קעש צו קויפן שייף-בילעטן פאר זיין פאמיליע. דאס הויז אין לובלין וואו ער האט געוואוינט איז געווען א 'שליסל געלט דירה', זיין פרנסה איז געווען צו פארקויפן ספרים און תשמישי קדושה. ער האט געוואוסט אז עס וועט נעמען צייט ביז ווען ער וועט באווייזן אנצוקומען צום געפאדערטן סכום.

דער דאטום איז אפגעלאפן...

רבי נתן האט געדארפט פארשאפן דאס געלט פאר שייף-בילעטן. אבער וואכן האבן זיך גערוקט און דערווייל האט ער נישט באוויזן צו שאפן דעם געפאדערטן סכום, ווייל א שרעקליכע ארעמקייט האט געהערשט אין זיין הויז. ווען ער האט געזען אז אין א קורצע צייט ארום וועט דער דאטום פון די סערטיפיקאטן אפלויפן, האט ער בליט ברירה באשלאסן צוריקצוגעבן די קארטלעך פאר די ענגלענדער.

זיינע פריינט האבן פארגעשלאגן אים צו בארגן געלט, אבער ער האט עס אפגעזאגט מיטן טענה אז א מלחמה איז ביים שוועל, די פאסט וועט מסתמא אויפהערן קומען, און ער וועט נישט האבן די מעגליכקייט צו באצאלן. פארמעגליכע אידן וועלכע האבן געהערט איבער די סערטיפיקאטן וואס ער פארמאגט און אז ער קען זיי נישט נוצן צוליב ווייניג שפעזן, האבן פארגעשלאגן עס אפצוקויפן פון אים פאר אסאך געלט, אז זיי זאלן קענען באקומען די גלוסטוגע קארטלעך וואס איז אזוי שווער צו עררייכן. זיי האבן עס געוואלט פעלשן און פארן דערמיט.

רבי נתן האט דא געהאט א געלעגנהייט צו רייך ווערן, אבער וויבאלד ער איז געווען זייער א גלייכער, האט ער אפגעזאגט די פארשלאגן. "איך האב באקומען די סערטיפיקאטן פון הרב הערצאג", האט ער געענטפערט, "און נאר פאר אים דארף איך עס אפגעבן".

ווען ער איז אנגעקומען צו די קאנסול אפיסעס אין ווארשע אפצוגעבן די סערטיפיקאטן, זענען די איינגעשטעלטע ארויס פון זייער גלייכגעוויכט קעגן רבי נתן'ס ישרות, זיי האבן אים צוגעזאגט אז ווען עס וועלן אנקומען נאך סערטיפיקאטן וועלן זיי אים העלפן אז ער זאל טאקע קענען פארן.

אין א"י האט הרב הערצאג געהערט דערפון און ער איז ערשטוינט

ר' נתן ברסקי

צווישן די רבנים וואס האבן זיך אריינגעלייגט אין די פרשה, איז געווען דער גאון פון קאזיגלאב, רבי אריה צבי פרומער הי"ד, פון די פוילישע תורה ריזן וועלכער האט געדינט אלס ר"מ אין 'שיבת חכמי לובלין' און האט אים געקענט פונדערנאנט. אין א רירנדע בריוו צו די ממונים פון 'כולל וורשא' אין א"י בעט ער זייער הילף:

"כ'האב פאר אייך אן ענין קדוש ונשגב... עס געפינט זיך דא אין לובלין אן איש מצוין אין תורה און חסידות הרב החסיד בר אבהו עילאין קדישין וכו' מוה"ר נתן

בארסקי שליט"א בן הרה"צ ר' שמשון ז"ל מטשעהרין, וואס איז אן אייניקל פון די צדיקים הקדושים ארזי הלבנון מרן הבעש"ט ז"ע, און מוהר"ן מברסלב ז"ע... ער האט באקומען א באשטעטיגונג צו פארן קיין א"י מיט זיין גאנצע פאמיליע וואס ציילט זיך ניין נפשות בלע"ה, און דער דאטום לויפט אפ אום חודש מנחם אב הבע"ל. פארשטייט זיך אז ס'איז נישט אנגעקומען גרינג צו עררייכן אזא באשטעטיגונג, און יעצט מוז ער שוין וויכטיג פארן, אבער ער האט נישט אויף די הוצאות הדרך...

"דעריבער בעט איך פון אייך איר זאלט טון וועגן די הייליגע מצוה און ווי שנעלער שרייבן צו די מנהלי הכולל ווארשע-פוילן אין א"י, אז מען זאל אים צוגרייטן א פאסיגע הויז ווי עס פאסט פאר א בן גדולים און חשובער מענטש ווי אים... און אים אויך באשטימען א מכובד'דיגן געהאלט פון די חלוקה פון 'קופת רבי מאיר בעל הנס' וואס איז געגרינדעט דורך זיינע הייליגע זידעס ז"ע... איך האב אייך געשילדערט דעם ענין פון ראטעווען א גאנצע טייערע אידישע משפחה, און איך קען זאגן אז איך קען דעם מענטש אלס גרויסער ירא שמים און זיין גאנצע לעבן פלאגט ער זיך צו נהנה זיין מיגיע כפיו, אבער יעצט איז דאס א מוז' (כ"ב אייר תרצ"ט). צו דעם בריוו האט זיך אויך צוגעשטעלט דער גאון רבי אברהם וויינבערג הי"ד בעל 'דאשית ביכורים' על מסכת בכורות).

מתוך ההפכה

משפחת בארסקי האבן נישט גע'חלומ'ט אז אין געציילטע וואכן ארום וועט גאנץ אייראפע אויפגעטרייסלט ווערן מיט די שוידערליכע וועלט קריג. ס'האט טאקע געבלאזן אנטיסעמיטישע ווינטן, אבער דאס איז נישט געווען קיין חידוש און אוודאי נישט קיין רמז אויף די ביטערע מלחמה וואס שטייט ביים שוועל. דאס לעבן אין לובלין, אזוי ווי אין גאנץ פוילן, איז געווען זייער רואיג. אבער פון הימל האט מען זיי געראטעוועט באצייטנס.

המלצה פון ר' מאיר שפירא

דינסטיג, כ"ג באב תרצ"ט, האט זיך אנגעפאנגען זייער וואונדערליכע ריזע צום הייליגן לאנד, א ריזע פול מיט ניסים, "וואס מען קען נישט באשרייבן, און אלעס אין זכות פונעם אמת'ן בעל תפילה וואס איז שטענדיג מתפלל פאר גאנץ כ"י און איבערהויפט פאר זיינע אייניקלעך", ווי רבי נתן בארסקי האט זיך אויסגעדרוקט שילדערנדיג זיין ריזע אינעם קונטרס 'חסדי השם'.

אזוי דערציילט ער איבערן אנפאנג ריזע:

"ב"ה יום ג' לסדר הפרשה וברכך ד' א' בכל אשר תעשה, כי בוך יברכך ד' בארץ אשר ד' א' נותן לך נחלה לרשתה, כ"ג לחודש מנחם-אב שנת תרצ"ט בוקר השכם פרשת ראה, לובלין. א) תפילת שחרית אין גרויסן בית מדרש וואו דער צדיק יסוד עולם דער מהר"ם זצ"ל האט נאך געדאוונט. ב) השתחחות על ציוני הקדושים מהרש"ל זצ"ל, מהר"ם זצ"ל, דער רבי מלובלין זצ"ל וכו'.

"ניין אזייער אין אוונט: אנפאנג פון די ריזע מיטן הויזגעזינד קיין ארץ ישראל, די לאנד וואו אלע גרויסע צדיקים האבן געגלוסט אנצוקומען, מקום קדושתנו, מקור האמונה והתפלה והניסים (לקוטי מוהר"ן סימן ט' בתורה 'תהומות יכסימו' אות ה) מקור החיים, למען יאריכו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם. "צען אזייער: מיר זענען ארויסגעפארן פון לובלין, די הויפטשטאט וואס איז געקרוינט מיט פילע אמת'ע צדיקים און גאוני עולם שמפיהם אנו חיים, די שטאט וואו מיר האבן געוואוינט זינט תרע"ד פינף און צוואנציג יאר".

רבי נתן, זיין פרוי, פינף טעכטער און צוויי זין, זענען אנגעקומען צום באן סטאנציע, ווען זיינע חברים, די ברסלב'ער חסידים, באגלייטן אים מיט איבערראשונג, וויבאלד דאס לעצטע מאל וואס עמיצער פון די חבורה איז ארויף פון פוילן קיין א"י, איז געווען שוין זייער לאנג צוריק. דער זייער האט געוויזן אויף עלף ביינאכט, ווען דער פינף פון דעם אנקומענדיגן באן האט זיך געהערט. די ווארטנדע פאסאזשירן האבן אנגעהויבן ארויפגיין אויפן באן, ווען משפחת בארסקי גייט אויך מיט, געזעגענענדיג זיך פון שטאט. אויף אייביג.

דעריבער בעט איך פון אייך איר זאלט טון וועגן די הייליגע מצוה און ווי שנעלער שרייבן צו די מנהלי הכולל ווארשע-פוילן אין א"י, אז מען זאל אים צוגרייטן א פאסיגע הויז ווי עס פאסט פאר א בן גדולים און חשוב'ער מענטש ווי אים...

ההתבודדות של ישראל קדושה

היתכן שיעברו ימי בהבל כזה? וכי בשביל זה נוצרת? ספור זה מובא בחיי מוהר"ן (סימן רל"ט) בזה הלשון: "עוד שמעתי ממנו ז"ל שפעם אחת שאל אותו אחד מבני הנעורים הקטנים איך להתבודד, ולמד אותו לומר לפני השם יתברך: "רבנו של עולם, רחם עלי וכו', כי היתכן שיעברו ימי בהבל כזה? וכי בשביל כך נוצרת?!" ובלשון אשכנז: "כי היתכן אז סע זאל מיר אזוי אוועק געהין דיא וועלט, בין איר דען פון דעסט וועגין פאשאפין גיווארן" ואם נחשב שזוהי לא התבודדות "אמתית", ורק לילדים קטנים מלמדים להתבודד כך - הרי שטעונת בידינו! ר' נתן ממשיך ומספר שרבנו עצמו גם התבודד כך: "אחר כך באיזה עת עמד זה האיש אחר כתלי רבנו ז"ל, ושמע שרבנו ז"ל בעצמו שפך את לבו לפני השם יתברך בדבורים כאלו".

ילדים יקרים!
בימים אלו, ימי ניסן, בהם השדות פורחים והשמש שולחת את קרניה החמימות, זהו זמן נפלא ללמוד להתבודד לפני ה'. רבנו אמר פעם שבניסן זהו זמן מיחד להתבודד, כי אז גדלים וצומחים עשבי השדה, וכשאדם מתפלל ושופך שיחו ביניהם, אז כל עשבי השדה נכבדים בתוך תפלתו (תורה י"א תנ"א; שיחות הר"ן צ"ח).

כמו שילדים כבר לומדים חמש, משניות ואחר כך גם גמרא, והם לא ממתנינים עד הבר מצוה בכדי ללמוד אלף-בית, כך רצה רבנו שגם ילדים ילמדו לאט לאט להתבודד...
ילדים רבים חושבים, שבכדי שיוכלו להתבודד הם צריכים לדעת את כל ספר לקוטי - מוהר"ן בעל-פה... אך האמת היא לא כך, כפי שנתן ללמד מהספור הבא.

לרבנו היה נכד חביב ושמה, ישראל'קע שמו, באחד ממכתביו הנדירים של רבנו ז"ל פונה רבנו לכתו שרה, והוא מספר לה שהוא מתגעגע מאד לנכדו החביב - ישראל, וכך כותב רבנו (י"ב לחדש מנחם אב שנת תקס"ט, המכתב באידיש):

"גם מהודענא שאני מתגעגע אחר עליצותו ועליזותו ושמתו של בנך ישראל-לעב, כי מאז שנסע מביתי מאד שקט בבית. שיתן השם יתברך שאשמע בשורות טובות ממכם תמיד, אמן... נחמן בן מורנו הרב ר' שמחה ישמרהו צורו ויחיהו" (מכתבי מוהר"ן ח)

חלפה כשנה מאותו מכתב, הגיע ראש השנה שנת תקע"א, רבנו כבר היה חולה מאד, והיה סמוך להסתלקותו. ואז הגיע

"אבא! הפעם גם אני רוצה לנסע אתך לרבנו!" - בקש מוישה'לע הקטן מאביו. האב נעתר לתחנוני בנו, ויחד הם פנו לעבר כנר העגלונים לחפש אחר עגלת נוסעים שנוסעת אל העיר ברסלב.

רעש והמלה קדמו את פניהם. מוישה'לע הסתחרר מעט מהבלאגן השורר במקום. הנה בער'ל העגלון מכריז בקול רועם: "קרימנטשויק! מי מענין להצטרף לנסיעה לעירה קרימנטשויק?!" לעמדתו מתחרה בשאגה געצ'ל העגלון רחב הגרם: "טעפליק! בעוד כרבע שעה אני יוצא לדרך, כל הקודם זוכה, מהרו!"

האב ובנו פלסו להם דרך בין הסוסים והעגלות, עד שלבסוף הגיעו לעגלתו של שמע'ל. שמע'ל שם פניו אל עבר העירה "ברסלב". מוישה'לע קפץ בזריזות על העגלה, כשאביו מסדר מקום למזודתו הכבדה.

העגלה חולפת על פני כפרים, תרנגולות מקרקרות ופרות גועות. בהמשך היא חוצה יערות עבתיים ושדות מוריקים, עד שלבסוף נראים מרחוק בתייה של ברסלב... לבו של מוישה'לע פועם בהתרגשות. בעוד זמן קצר הוא עומד להכנס אל הקדוש פנימה, אל רבנו הקדוש הנחל נובע... העגלון פונה ימינה ואחר כך שמאלה, ולבסוף שוב ימינה... הנה הם הגיעו!! הם גוררים את תחילותיהם לעבר האכסניה.

לאחר תפלת מנחה חמה מעמק הלב, הם שמים את פעמיהם אל עבר ביתו של רבנו. במחו הקטן של מוישה'לע מתרוצצות אלפי מחשבות... "מה אמר לרבנו? אולי אבקש ברכה להצלחה בתורה וביראת שמים? אולי ברכה לאריכות ימים?!" אך לפתע מתנוצץ רעיון בלבו... "הלא רבנו מעורר כל-כך הרבה על מעלת ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו, אשאל איפה את רבנו כיצד להתבודד! הלא אני ילד קטן! האם גם אני יכול להתבודד, או שענין ההתבודדות שייך רק למבגרים?"

הם הגיעו אל פתח ביתו של רבנו הקדוש. מוישה'לע נכנס אחרי אביו ביראת כבוד. מספר אנשים עומדים סביב רבנו שמחזק ומעורר אותם בעבודת השם כדרך. לפתע מרים רבנו את עיניו הקדושות, ומביט על מוישה'לע באהבה ובחמימות. מוישה'לע אזור עז ושאל את רבנו: "אני משתוקק ללמד כיצד מתבודדים, מה מדברים בשעת ההתבודדות?"

אמר לו רבנו: "תאמר כך: רבנו של עולם, רחם עלי, כי

שוב ישאל'קע אל הסבא הגדול, סבא דסבין...
 "ענה רבנו ואמר לנכדו: "ישאל, התפלל עלי
 להשם יתברך שאשוב לבריאותי".

השיב הנכד: "תן לי הזייגער'ל שלך (השעון, בשביל
 פדיון) ואתפלל עליך", ענה ואמר רבנו ז"ל:
 "הראיתם שכבר הוא צדיק, שקורין גוטער
 יוד, (אדמו"ר), כי מצוה שיתן לו חפץ בשביל
 שיתפלל". ולקח רבנו הזייגער'ל, ונתן לו. ולקח
 הנער הזייגער'ל, והלך לו ואמר בזה הלשון:
 "גאט גאט, לאז דער זיידע זיין גיזונט" (השם, השם,
 תו לסבא בריאות), והתחילו העומדים שם לשחוק.
 ענה רבנו ז"ל ואמר: "כך צריכין לבקש מהשם
 יתברך! וכי איך מתפללים להשם יתברך בענין
 אחר?", כלומר, שכך עקר התפלה להשם
 יתברך, בפשיטות גמור, כתינוק לפני אביו,
 כאשר ידבר איש אל רעהו". (חיי מוהר"ן תל"ט)

אתם מבינים, ילדים יקרים? ישראל'קע היה
 אז בגיל שלש-ארבע (כחה ג-מכיתה). הוא לא ידע
 הרבה חכמות, אלא התפלל בתמימות - כמו
 שילד מבקש מאביו שיקנה לו ממתק - כך הוא
 פנה אל השם יתברך ובקש ממנו שהסבא יהיה
 בריא. אך שאר החסידים המבוגרים שעמדו
 לידו צחקו וחיכו על תמימותו... אך רבנו למד
 אותם שבדייק כך צריכים להתבודד ולהתפלל
 לפני השם יתברך!!!

כשילד מתקשה בהבנת המשיגות שלומדים
 בחידר - הוא לא צריך להתביש! הוא פשוט יכול
 לפנות אל השם יתברך, ולבקש ממנו שיעזר לו
 להבין את המשיגות. כך גם עשה רבנו בעצמו
 כשהיה ילד, ולא הבין את המשיגות, הוא פשוט
 התחיל לבכות ולהתחנן להשם יתברך שיזכה
 אותו להבין את המשיגות...

כשקשה לילד לקום מקדם לחידר, או שהוא
 מרגיש שהמלמד שלו לא מבין אותו מספיק,
 והוא נזף בו, או סתם ככה כשאין לו מצב רוח
 להיות בשמחה, יש תמיד כתובת אל מי לפנות,
 השם יתברך הוא אבינו, הוא כל כך חפץ לשמע
 אותנו.

זהו חלק אחד של התבודדות, חלק התחנות
 והבקשות.

אמנם יש עוד הרבה חלקים בהתבודדות -
 למשל ענין ההודאה.

יש לכל אחד בלי סוף דברים שהוא יכול וצריך
 להודות לה, רק זה שילד פוקח את עיניו ויכול
 לראות, הוא שומע באזניו ויכול ללכת בדגליו,
 זה לבד כבר סבה להודות ולהלל את ה'. חלילה,
 מי שמאבד את חוש הראייה, כמה הדבר כואב
 ומפריע לו!

אבות אבות

מאמר

"אבא"

שבשמיים!

תודה על הארץ,

תודה על

התפוח אדמה

החם, ותודה

על השניצל

הטעים..."

אכלנו ארוחת בקר? עוד סבה להודות לה!
 רבנו, כשהיה ילד, היה נוהג לאחר שסיים את
 הארוחה שהכין לו אמו המסורה, פייגא,
 להודות להשם על כל מאכל ומאכל שקבל:
 למשל אם אכל בצתרים ארז עם תפוח אדמה
 ושניצל, היה פונה בתמימות אל השם יתברך
 והיה מודה לו, "אבא שבשמיים! תודה על
 הארז, תודה על התפוח אדמה החם, ותודה על
 השניצל הטעים..." כך היה לרבנו קשר קרוב
 עם השם יתברך, וכך המשיך להתחנן לפני ה'
 בשקט בשקט, כשאף אחד לא ראה.

הוא לא חשב שהתבודדות שיכת רק לצדיקים
 גדולים, או למקבלים נוראים. הוא הבין שה'
 קרוב לכל אחד, ואדרבה, ההפך הוא הנכון,
 כי תפלת תשב"י מתקבלת הרבה יותר מכל
 תפלה אחרת, כי הם לא טעמו טעם חטא. וזהו
 בתפלות הקבועות, קל וחומר בן בנו של קל
 וחומר בתפלת ההתבודדות, שעליה המקטרגים
 אינם יודעים כלל, בודאי שהיא חביבה מאד
 לפני השם יתברך.

נכון שלא בכל יום יש הזדמנות לילדים ללכת
 לעבר השדה, הם הרי אינם יכולים ללכת
 לבדם. אך לא צריך לחכות לשדה! גם בבית
 אפשר למצא איזה פנה שקטה למספר דקות,
 לדבר קצת שיחה אישית עם השם יתברך. אך
 עכשיו כשמגיעים ימי הפסח, זוהי הזדמנות
 מיחדת לפנות אל עבר השדות המוריקים, (כמו
 עם לוי מתאים של מבג אחרים) ופשוט לדבר עם השם...

הרי אלפי אנשים מחפשים את "אירת הטבע".
 הם נוסעים בחל המועד אל עבר הנחלים
 והמפלים, הם צועדים במסלולי הליכה על גבי
 הרים וגבעות, והכל כי הם רוצים להרגיש קצת
 את האשר הטבעי שטבע הקדוש ברוך הוא
 בבריאה...

אנשים אלו לא יודעים שהנשמה שלהם
 נמשכת אל השדה... היא פשוט מתגעגעת אל
 אביה, היא רוצה לפתח קשר חם עם השם-
 יתברך, וקצת לחוש קרבת-השם.

אך מכיון שהם לא יודעים מה הנשמה שלהם
 מחפשת, לכן הם מוציאים אלפי שקלים,
 נוסעים לטיולים, חורשים את הארץ לארץ
 ולרחב, ועדין לא מוצאים כדי ספוקם...

אך אנו, ילדים יקרים, ברסלב'ר חסידים, אנו
 כן יודעים מהסוד: 'שימו לב אל הנשמה' תנו
 לנשמה קצת מזון משביע וטעים, קצת דבורים
 אל ה', קצת געגועים והודאה, וכך נזכה כלנו
 לצאת ממצרים, ממצרי הנפש, מעבדות
 לחרות, אמן!

הגניבה המסתורית

ידע מגדלתו של מוהרנ"ת וקדשיתו העצומה, והלה חמד את המאכלים לעצמו. חיש קל התגנב הברנש בשקט לביתו של ר' נתן, מן הסתם בני הבית כבר היו עיפים מכל ההכנות הקדחתניות והנקיונות של ערב פסח, ושקעו בתנומה עמקה, עד שלא הרגישו בבואו ובצאתו של הגנב.

לאחר עבודת הלילה המרוממת ותפלת שחרית נלהבת יחד עם אנשי שלומנו, חזר מוהרנ"ת לביתו בשמחה ובצעהלה. אף הנה שד ושבר! הבית מרוקן מכל זכר ממטעמי הפסח, אין בבית לא בשר לא דגים ולא יין! כיצד יגש איפה ר' נתן לליל הסדר יחד עם כל משפחתו?

אבל, ר' נתן לא עזב את בטחונו בבואא כל עולמים. הוא פנה אל ה' בתחנה שיעזור לו להשיג מחדש את כל צרכי הפסח. אחר כך נסה מוהרנ"ת לגשת אל ידידיו המעטים שהתגוררו בעיירה, למרות שכמה מהם כבר הליו לו לפני-כן כסוף לחג. אף בכל זאת כשראו את מצבו העגום, רחמו עליו, וכף השיג לאחר טרחה מרבה את צרכי החג. שוב הניחו את הבשר בקדירה, היין כבר הנח אחר כבוד על השלחן החגיגי, והבית כלו הואר בשמחה ובצעהלה.

זמן רב עזין היתה מוהרנ"ת דחוק ביותר בממון בגלל ספור זה, כך שבראש חדש סיון שלח מוהרנ"ת מכתב לידידו ר' אברהם בער, ובו ספר לו את אשר ארע לו בערב פסח ובקש ממנו אם יוכל לעזור לו. אף למרות הכל לא שקע ר' נתן בעצבות חס ושלום. אדרבה, הוא היה מלא שמחה, וכל רעינותיו היו סביב עבודת ה' והפצת ספרי רבנו.

גם אנו, ילדים יקרים, לא נתבלבל מהעובר עלינו ונהיה בשמחה בכל מצב ובכל עת.

(על פי עלים לתרופה מכתבים שמ"ב - שמ"ז).

החשוף שולט ביקום כלו, העיירה כלה טובלת באפולולית. הרחובות שקטים, אף לפתע נראית דמות חומקת לעבר חלון בית כלשהו. לאחר מספר דקות בהם פועל הגנב בזריזות ובמקצועיות, ללא השמעת רחש, נראה הברנש יוצא מהבית עמוס במטען כבד. משימתו הכתרה איפה בהצלחה, אף אוי לה להצלחה שכזאת...

הספור ארע בעיירה ברסלב, בשנת תר"א.

בשנה זו היה מורנו רבי נתן מברסלב דחוק במיוחד. רגליו היו נפוחות והוא בקש מבנו ר' יצחק שישלח לו זוג נעלי בית מתאימות, כיון שלא היה לו מספיק כסף לרפש לעצמו נעלי בית! ואם יוכל ישלח לו בהלוואה גם כמה רובלים וזהוהבים בכדי שיוכל לקנות את צרכי פסח.

חג הפסח התקרב, וברוף ה' מוהרנ"ת הצליח להשיג את צרכי הפסח. הבשר כבר עמד בסיר על האש והפיץ ניחוחות נפלאים לכל עבר. גם יין משבח קבל ר' נתן מבנו, וכך בערב בדיקת חמץ, קדם תפלת ערבית התישב מוהרנ"ת לכתב מכתב תודה לבנו, על היין-המשמח ששלח לו, וכן על סיועו בשאר צרכי פסח. לבו של ר' נתן התרונן, עתה יכול הוא לפנות להכין את לבו לקבל את טעמו האמתי של יום טוב פסח.

לאחר בדיקת חמץ בדחילו ורחימו במשך שעה ארוכה, בה חפש ר' נתן אחר כל פרוז של חמץ או יצר הרע השוכן בביתו או בלבו, סים מוהרנ"ת את הבדיקה ופנה לעסוק בעבודותיו הקדושות, אם להתבודד בשדות וביערות, או ללמד כמה שעות רצופות ב"קלויז".

כנראה, ריחות המטעמים שהתבשלו בביתו של מוהרנ"ת הגיעו לנחיריו של ברנש שלא

סיפור

אך הנה שד ושבר! הבית מרוקן מכל זכר ממטעמי הפסח, אין בבית לא בשר לא דגים ולא יין! כיצד יגש איפה ר' נתן לליל הסדר יחד עם כל משפחתו?

שעשועון ילדים

דומינו

ילדים יקרים, אם תסדרו את ה'דומינו' כך שהמספרים יתאימו כל אחד למספר שלצדו, תקבלו שלש מלים הקשורות לחג הפסח.

8 6 ר 4 3	7 1 ה 8 4	2 9 צ 6 1
5 6 מ 2 3	9 3 פ 1 5	1 4 ר 7 6
3 7 מ 5 9	4 2 ה 9 8	6 8 ס 3 2

חידה, מי אני?

העניים משתמשים אתי בצורה של עשירים.
אני קצת שבור, אבל בסוף חוטפים אותי...
לעולם לא אהיה בן שמונה עשרה
מי שמוצא אותי צריה לשלם

איזה בת של רבנו התחתנה בחדש ניסן?
מה הקשר בין פרח להתבודדות?
מי צריה במיוחד לצעק בתפלה?

מה הקשר בין

שמונים. סדר. הפזון. חגורות. חצי. צד שמאל ?

פתרון החידה:
מוחדש אדר:
'ה'ילני' ו'זני'
חידה השניה: הקו

הקיד המוכח
מוחדש אדר הוא
שמואל מוקס
בית שמש

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד לתאריך א' באיר הבעל"ט בלבד, לפקס המערכת: 077-318-37-02 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון המערכת: 02-539-63-63 בשלוחה 7 בלבד, יש לציין באפן ברור שם וכתבת מגורים וטלפון בין הפותרים נכונה יגרל זכוי של 50 ש"ח ברשת חגיגות ספרי "אור החיים"!

חדש חדש ונתחדש!

ניתן להשיג:

עיר	כתובת	שם הציג
ירושלים		
ירושלים	בירגוביים 7 קומת קרקע	משפחת ר' אפרים בדרמן
ירושלים	סלונים 17 מא"ש	משפחת ר' ישראל יצחק ברוין
ירושלים	הורבין 9 מא"ש	משפחת הרה"ח ר' שמעון שפירא
ירושלים	מבוא ליבנה 1	משפחת ר' אפרים פורטנוי
ירושלים	ישיא ברכה 49/2	משפחת ר' ועלווי שווארטץ
ירושלים	חוקיהו שכתא 11 קומת בניסה	משפחת ר' אליהו נהרי
בית שמש		
בית שמש	בן איש חי 51 קומה 3 - הפגיכה	משפחת ר' יהודה צבי ברוין
בית שמש	רבי אלעזר 27 בניסה ג דירה 16 - רמה 2	משפחת ר' יעקב אהרן גרוס
בית שמש	שדרות האמוראים 16/22 קומה 6	משפחת ר' שמעלקא גלבך
בית שמש	האמוראים 86/3 רמה ד	משפחת ר' שמעון בריינס
בית שמש	רב חגן 26 דירה 8 רמה ד	משפחת ר' דוד ברגשטיין
בית שמש	מנחת יצחק 12 קומה 1 (הקריה)	משפחת ר' נחמן קיפניס
ביתר עילית		
ביתר עילית	נדבורנא 31	משפחת ר' ישי קופרמן
ביתר עילית	הרב שיר 78	משפחת ר' אהרן הרמן
ביתר עילית	סח' יצחק 31	משפחת ר' נחמן חופמן
צפת		
צפת	לוחמי הנטאות 9	משפחת ר' שרגא מלמד
צפת	צהל 7 בניסה א קומה 6-	משפחת ר' יוסף גלנט
הרבי הארי		
אשדוד - אשקלון	היותם 14/4	משפחת ר' אברהם בן יעיש
באר שבע	אמיגורו המארי 29/3	משפחת ר' אלדד אליאסי
בר יוחאי	מתת הג מרומ הגליל	משפחת ר' יצבי ליאור
גוש עציון	בת עין	משפחת ר' אברהם יצחק סיגל
גן יבנה	החבור 49	משפחת ר' עדו גבאי
הר יונה	פנתס טיילר 2/22	משפחת ר' נחמן מלמד
זכרון יעקב	אח על פי 20	משפחת ר' אלון חלמיש
חיפה	מיכאל 25 דירה 1	משפחת ר' דוד ישי
יבנאל	סגור 1	משפחת ר' צרשקוב מאיר
יבנה	הסביון 1 דירה 24	משפחת ר' גיא אליאסי
יצהר	יצהר	משפחת ר' יוסף כרובי
גיר עקיבא	נור עקיבא 75 ה.ג. הנגב	משפחת ר' שמואל ישראלי
נתבות	פלמ"ח 5 נתבות	משפחת ר' ישעיה אריאל
עפולה	יגאל הכהן 3/8 גבעת המורה	משפחת ר' אשר זוהר
רחובות	ווינה 9	משפחת ר' עודד טרי
רכסים	דרך הרב מיישקובסקי 10/11	משפחת ר' עמוס גוקובזה
אזור המרכז		
בני ברק	חזון איש 40 קומה 4	משפחת ר' יחיאל רוט
בני ברק	רשב"ם 9 קומה א	משפחת ברנץ
אלעד	בן זכאי 52 קומה א	משפחת ר' אריאל ארו
רמת השרון	מודיעין 22	משפחת ר' אסף מנור
מודיעין עילית	יהודה הנשיא 13 קומה 4	משפחת ר' נפתלי קרלכך
נתניה	רבי עקיבא 25 קומה ג - קרית צאנז	משפחת ר' נחמן וייספיש
עמנואל		משפחת ר' בנימין הרמן
חדרה		משפחת ר' עופר ספיר
רמלה		משפחת ר' פינחס אלעזרה
ראש העין		משפחת ר' יוסף עמרמי
תל אביב		משפחת ר' שלום יוסף משאש
נחליאל		משפחת ר' מלאכי לוינגל
הוד השרון		משפחת ר' יוסף צבי הרצוג
ראשון לציון		משפחת ר' אלרועי צורף
הריש		משפחת ר' יעקב צוקרמן
חול		
ארה"ב	8456509638	משפחת ר' יחיאל מאיר פרלשטיין
אנגליה - לונדון	442088024970	משפחת ר' מרדכי רונפלד

הופיע לאור עולם מוסף חדש ומיוחד **'אבקשה לבית'** הווי רוחני מאיר ומיוחד שיכניס את אורו הקדוש של רבינו הקדוש אליכם לתוך הבית פנימה

הצטרפו עוד היום לשותפי אבקשה המפארים את שמו של רבינו הקדוש וקבלו את שני הגילונות עד הבית בכל חודש
 « 02-6237686 שלוחה 3 מוקד 'אבקשה לבית' »